

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta humanitních studií

Vstup Turecka do Evropské Unie z pohledu České republiky

Dina Obeidová
Vedoucí práce Mgr. Mgr. Zdeněk R. Nešpor, Ph.D.
Praha 2007

Obsah:

Úvod	5
1. Cíl bakalářské práce	6
2. Přehled literatury	6
2.1. Prameny.....	7
2.2. Sekundární literatura.....	7
3. Metody práce.....	8
3.1. Metodika studia vládních dokumentů.....	8
3.2. Metodika obsahové analýzy.....	8
3.3. Metodika strukturovaného rozhovoru.....	9
4. Evropská unie a Turecko	9
4.1. Historie Evropské unie	10
4.1.1. Soužití kultur	14
4.1.2. Evropská identita	14
4.1.3. Evropské občanství	16
4.1.4. Evropa a křesťanství	18
4.2. Historie Turecka	20
4.2.1. Mustafa Kemal „Atatürk“	22
4.2.2. Poválečné Turecko	23
4.3. Současná diskuse o vstupu Turecka do Evropské unie.....	28
5. Oficiální vyjádření ČR ke vstupu Turecka do Evropské unie.....	31
5.1. Vyjádření českých politiků	31
5.2. Shrnutí	40
6. Obsahová analýza tří celostátních deníků (MF Dnes, Haló noviny, Blesk)	42
6.1. Současná situace v českých novinách	42
6.2. Základní informace o denících	44
6.3. Čtenost	45
6.4. Obsahová analýza	46
6.5. Shrnutí	64
7. Postoje Čechů k otázce vstupu Turecka do Evropské unie	65
7.1. Položené otázky	65
7.2. Role náboženství v postoji Čechů vůči Turecku	67
7.2.1. Eurobarometer 66	67
7.2.2. Náboženské postoje podle GfK/WSJ	68
7.2.3. Údaje z databáze Nesstar	68
8. Závěr	70
9. Seznam použité literatury.....	72
10. Příloha 1 – Nová mysl	90
Příloha 2 – Etický kodex novináře.....	91
Příloha 3 – Kódovací kniha.....	92

ABSTRAKT

Práce se zaměřuje na detailnější prozkoumání postoje České republiky ke vstupu Turecka do Evropské unie, a to na třech úrovních:

- 1) oficiální vyjádření českých politiků a stanoviska vlády v období od ledna 2002 do prosince 2006;
- 2) obsahová analýza vybraných českých celostátních deníků s různým politickým zaměřením od ledna 2001 do prosince 2006;
- 3) strukturovaný rozhovor s českými občany.

Část o vládních postojích k Turecku je vypracována na základě rozhovorů, projevů a článků českých politiků. Hlavní náplní práce je ovšem obsahová analýza článků tří českých celostátních deníků (MF Dnes, Haló noviny, Blesk). Analýza zahrnuje všechny články publikované v období od ledna 2001 do prosince 2006, které alespoň okrajově zmiňují Turecko, a konkrétně se pak zabývá tematickým zaměřením, kontextem a hodnocením publikovaných příspěvků. Strukturovaný rozhovor je spíše ilustrativním doplněním práce, vzhledem k tomu, že nejde o vzorek reprezentativní.

Cílem práce bylo zjistit, jakým způsobem česká média nejčastěji pojednávají o Turecku, se kterými událostmi jej spojují, jaké problémy nejčastěji zmiňují, jak na Turecko nahlíží samotní Češi, zda vstup Turecka do Unie podporují, nebo jsou proti, které záležitosti vidí jako nejproblematictější a jak (zda) na tyto obavy reagují čeští politici ve svých vyjádřeních.

ABSTRACT

This thesis is aimed at more detailed inspection of the attitude of the Czech republic to the accession of Turkey to the European Union. The survey has been made at three levels:

- 1) the formal statements of the Czech politicians and attitudes of government within the span of January 2002 to December 2006;
- 2) the content analysis of elected czech national journals with different political point within the period from January 2001 to December 2006;
- 3) structured interview with the czech citizens.

The first part which is about the governmental attitudes is formulated on the basis of the interviews, speeches and essays of the czech politicians. However the main part of the thesis creates the content analysis of articles published in the three czech national journals (MF Dnes, Haló noviny, Blesk). This analysis covers all the articles issued between January 2001 and

December 2006 which refer Turkey at least marginally and it particularly deal with thematic tendency, context and assessment of released articles. Structured interview then is rather illustrative than representative because of very small pattern on which it is based.

The aim of this thesis is to find out in which manner czech media commonly deal with Turkey, with which events they usually connect it, which problems are most frequently mentioned, how is the view of the Czech on Turkey, if they see the accession of Turkey to the EU more positive or negative, which questions they consider as most burning and how (if) these qualms are responded by the czech politicians.

Úvod

Tématem práce je pohled České republiky na vstup Turecka do Evropské unie, a to ze tří úhlů pohledu. Jednak z pohledu české vlády a českých politiků, jednak z pohledu médií a nakonec z pohledu samotných Čechů. První část je věnována Evropské unii, její historii, vývoji a výzvam, kterým musí, nebo bude muset čelit. Evropská unie například zaručuje svým členským zemím volný pohyb osob, služeb, zboží a kapitálu. S tím však například souvisí problémy soužití lidí z různých kultur v omezeném prostoru. Migrace občanů slabších zemí Unie do těch vyspělejších a nepřizpůsobivost imigrantů (většinou jsou uváděni muslimové ve Francii, Turci v Německu atd.), jsou nejčastějšími argumenty proti rozšiřování Unie. Samotná Unie se tak bude muset vypořádat s tím, zda se má spíše integrovat, nebo rozšiřovat a jak stanovit své hranice.

Další část pojednává o historii a vývoji Turecka a jeho současných problémech spojených s jednáním o vstupu do Evropské unie. Historie a vývoj jsou uvedeny detailněji, protože mnohé současné otázky a spory mají svůj původ právě v minulosti (např. rozdělený Kypr, arménská genocida atd.). Aby práce nebyla pouze jednostranná, dala jsem v těch nejpalčivějších a nejčastěji uváděných výtkách prostor také samotným Turkům a jejich pohledu na možné řešení těchto konfliktů.

Hlavní náplní práce je sledování tří rovin:

1) Oficiální, vládní a politická stanoviska ČR ke vstupu Turecka do EU. Vyjádření českých politiků, politických stran, oficiální vládní dokumenty. V této části práce jsem vycházela z oficiálního měsíčníku Ministerstva zahraničních věcí „Zahraniční politika České republiky“, který publikuje rozhovory, projevy a články se zahraničně politickou tematikou, které jsou uveřejněny v otevřených zdrojích informací. Tento měsíčník je veden od roku 1999 až do roku 2005, pro rok 2006 a 2007 jsou k dispozici jen projevy ministrů zahraničních věcí. Moje analýza pokrývá období od roku 2002 do roku 2006. Rok 2001 jsem vynechala proto, že v té době ještě Turecko nebylo na pořadu dne a první politický článek jsem našla až v roce 2003.

2) Pohled českých médií na Turecko. Vybrala jsem si troje noviny (MF Dnes, Haló noviny, Blesk) a jejich články týkající se Turecka za období leden 2001 až prosinec 2006. Tyto noviny jsem si vybrala pro jejich odlišné zaměření a různý charakter psaní. Sledovala jsem, jak píší tato média o Turecku, zda jsou jejich články obsahově neutrální, pozitivní nebo negativní, jestli autoři článků Turecko výslovně hodnotí, sledovala jsem také kontext, tedy s jakými událostmi je Turecko obvykle spojováno. K dispozici je seznam všech článků

publikovaných každý rok jednotlivými novinami a seznam autorů, kteří o Turecku nejčastěji píší.

3) Strukturovaný rozhovor s vybranými osobami. V rozhovoru jsem se lidí ptala, zda jsou pro vstup Turecka do EU nebo proti, zjišťovala jsem, zda mají pro svá stanoviska reálné nebo pouze vágní a nepodložené argumenty, kolik toho vědí o Turecku a o jeho cestě do Evropské unie. Protože jde o vzorek velmi malý, a tedy nereprezentativní, jsou tyto rozhovory pouze doplněním práce. Součástí této kapitoly jsou také výsledky anket, výzkumů a studií, například průzkumy Sociologického ústavu AV ČR o postoji Čechů k náboženství, které v případě Turecka hraje velmi důležitou roli, na což často naráží jak média, tak i dotázaní respondenti. Podařilo se mi najít také výsledky průzkumu o postoji Turků k náboženství z roku 2004. Dále jsou zařazeny postoje Čechů k Turecku, tentokrát ze Sociologického datového archivu (SDA) Sociologického ústavu AV ČR, který umožňuje elektronický přístup k sociálním výzkumným šetřením. Celkově však informací z této oblasti není mnoho.

1. CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Do této práce jsem vstupovala s hypotézou, že pohled Čechů ke vstupu Turecka do Evropské unie je odmítavý, že česká média o Turecku pojednávají negativně a stejně tak se o něm vyjadřují čeští politici. Cílem práce je zodpovědět na tuto hypotézu po hlubším prozkoumání terénu. Práce si také klade za cíl pozorovat možné změny v postojích České republiky, což je možné díky tomu, že práce pokrývá poměrně dlouhé časové období (od roku 2001 do roku 2006). Vycházím z toho, že český pohled by se mohl výrazněji změnit po roce 2004, kdy se Česká republika sama stala členem Evropské unie a vstup Turecka se tak začal dotýkat přímo i jí. Chtěla bych také zjistit, kolik prostoru je v jednotlivých letech věnováno tématu, který podle mého mínění nepatří mezi nejdiskutovanější, ale naopak spíše okrajový.

2. PŘEHLED LITERATURY

Při psaní práce jsem vycházela z mnoha různých zdrojů. Hlavní pro mne byly webové stránky deníků, jejichž články jsem poté obsahově analyzovala, stejně tak mi pomohly webové stránky při hledání informací o Evropské unii a jejích vztazích s Tureckem. Z elektronických zdrojů jsem dále využila databázy Nesstar, která obsahuje různé výzkumy prováděné Sociologickým ústavem AV ČR. O Evropské unii existuje řada knih, z nichž jsem si vybrala jen pár, které pojednávaly o jejím vzniku. O mnoho skromnější byla nabídka knih o Turecku, nepočítám-li knihy o památkách a cestování, které však pro mou práci neměly význam. Díky pomoci vedoucího práce jsem se dostala ke článkům a sborníkům, které pojednávají jednak o soužití

imigrantů s většinovou společností, jednak o Evropské unii a hledání evropské identity. Těchto textů není mnoho, pro práci však byly dostačující a z nich zde vycházím.

2.1. PRAMENY

Obsahovou analýzu jsem dělala na základě článků MF Dnes, Haló novin a Blesku, které jsem si našla v jejich internetových archivech. Situaci mi zde zkomplikovala skutečnost, že zatímco v archivu MF Dnes bylo možné nalézt i čísla stránek, na kterých se články nacházely, u Blesku a Haló novin to možné nebylo, proto jsem nemohla analýzu rozšířit o to, zda se informace o Turecku vyskytují na předních stranách deníků. Navíc webové stránky Haló novin neobsahují všechny tištěné články. To mohlo do jisté míry ovlivnit výsledky analýzy. Pro vládní analýzu jsem využila měsíčník „Zahraniční politika České republiky“, který je dostupný na internetových stránkách Ministerstva zahraničních věcí ČR. Kvůli jisté nepřehlednosti měsíčníku bylo nutné projít všechny články, projevy a rozhovory za všechny měsíce od roku 2002 do roku 2006. Při hledání informací o vztazích Čechů k Turecku a postojích Čechů k náboženství, jsem vycházela z elektronické databáze Nesstar Sociologického ústavu Akademie věd ČR. Přestože je Turecko kandidátskou zemí Unie, evropské výzkumy se Tureckem téměř nezabývají.

2.2 SEKUNDÁRNÍ LITERATURA

U sekundární literatury jsem vycházela většinou z knih, které jsou k dostání v Národní knihovně České republiky. Údaje o Turecku jsem čerpala jednak z knihy Felixe Tauera *Svět islámu*, která velmi podrobně pojednává o příchodu Turků do Malé Asie až do doby vzniku moderního tureckého státu. Následující vývoj Turecka až do současnosti mi přiblížila kniha Gabriela Pirického *Turecko*, která ale kvalit knihy Felixe Tauera v žádném případě nedosahuje a kniha Luboše Kropáčka *Moderní islám I*. Při hledání informací o Evropské unii mi pomohl *Evropský dům* v Praze, kniha od Jaromíra Bally *Evropská integrace* a Aleny a Miroslava Keřkovských *Evropská unie historie, instituce, ekonomika a politiky* a oficiální internetové stránky Evropské unie (www.evropska-unie.cz; www.euractiv.cz; <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>). Tyto zdroje však obvykle uvádějí ta samá data, takže je téměř zbytečné procházet je všechny. V teoretické části práce jsem vycházela z knihy Břetislava Horyny *Idea Evropy. Pohledy do filosofie dějin*, z textu Erazima Koháka „O kořenech evropské totožnosti“ a textu Zdeňka R. Nešpora „Ne/náboženství jako identifikační faktor v současné Evropě“, zveřejněných ve sborníku *Evropská identita v podmínkách evropské integrace*. V otázce soužití kultur mi pomohl text „Multikulturalita, tolerance a kulturní identita“ od Jeleny Petrucijové in *Národnostní menšiny a jejich sociální pozice ve střední Evropě* a s otázkou evropanství mi pomohl článek Karla Müllera ml. s názvem „Formování pozitivních identit mezi minulostí a budoucností. Příspěvek k projektu evropské identity“ in *Sociologický časopis* 4 (2007), ročník 44 (v tisku). Při zpracovávání článků

z novin, při tvoření kódovací knihy a s obsahovou analýzou vůbec mi velmi pomohla kniha od Winfrieda Schulze *Analýza obsahu mediálních sdělení* a dále kniha Miroslava Dismana *Jak se vyrábí sociologická znalost*. V celkovém pojetí a struktuře práce jsem se inspirovala Umbertem Ecem a knihou *Jak napsat diplomovou práci*. Součástí práce je také pohled samotných Turků na arménskou genocidu, rozdělený Kypr, práva Kurdů v Turecku atd. Zde jsem čerpala z částí knih *The EU & Turkey, A Glittering Prize or a Millstone?* a *European Union with Turkey. The Possible Impact of Turkey's Membership on The European Union*.

3. METODY PRÁCE

Vzhledem k různosti zaměření práce jsem musela kombinovat více metod zpracování získaných dat. Přitom mi pomohly již metody ustálené a vyzkoušené, ale některé z nich jsem musela alespoň částečně přizpůsobit vlastnímu výzkumu.

3.1. METODIKA STUDIA VLÁDNÍCH DOKUMENTŮ

Při hledání materiálů pro analýzu vládních dokumentů jsem využila internetový měsíčník Ministerstva zahraničních věcí „Zahraněční politika České republiky“. Tento měsíčník je veden od roku 1999 do roku 2005, ovšem dosti nepřehlednou formou, kdy jsou v jednom dokumentu obsaženy projevy prezidenta, Ministerstva zahraničních věcí i politiků. V dalších letech jsem proto vycházela z jiného zdroje Ministerstva zahraničních věcí, a to ze sekce „Články a projevy ministra“, které jsou vedeny od roku 2005 do roku 2007. Články, projevy a rozhovory jsem hledala za období 2002-2006 (rok 2001 jsem vynechala z toho důvodu, že pro rok 2003 jsem našla pouze jediný článek a v roce 2002 už jsem nenašla žádný článek nebo projev, který by se dotýkal Turecka a jeho vstupu do Unie. Z toho jsem usoudila, že ještě horší to bude v roce 2001). Vybrala jsem pouze ty části, které se dotýkaly Turecka, popřípadě rozšiřování Evropské unie, a poté jsem sledovala, jací politici zastávají jaké názory. Mým cílem bylo zjistit, zda existuje v české politice jednotný proud, nebo rozpory v pohledu na Turecko a jeho vstup do Unie.

3.2. METODIKA OBSAHOVÉ ANALÝZY

Tato obsahová analýza se zabývá tematickým zaměřením, kontextem a hodnocením příspěvků publikovaných v celostátních denících – Blesku, Haló novinách a Mladé frontě Dnes v období od ledna 2001 do prosince 2006. Vybrány byly všechny články, které obsahovaly klíčové slovo *Turecko*. Vynechány byly články, které psaly o Turecku v souvislosti se sportem a cestováním, naopak byly zahrnuty i články, které se o Turecku zmiňují pouze okrajově, letmo, avšak alespoň ve dvou větách. Výjimkou jsou články, které mají Turecko obsaženo ve svém názvu a které byly do analýzy zahrnuty. Zařazeny jsou i články cizích politiků a rozhovory s nimi. Tato analýza se

nezabývá rozsahem, jaký jednotlivé noviny tématu věnovaly, ani fotodokumentací spojenou s jednotlivými články. Analýza monitoruje tyto troje noviny, kvůli jejich odlišnému způsobu psaní a zaměření. Blesk i MF Dnes se profilují jako noviny nezávislé na politických stranách, i když MF Dnes je obvykle řazena ke středopravicové orientaci. Haló noviny jsou jediným českým deníkem s veřejnou levicovou orientací. Analýzu může zkreslovat skutečnost, že archiv článků Haló novin neobsahuje zcela všechny články, které jsou publikovány v tištěných novinách. Proto se mohlo stát, že některé relevantní články nemusely být do analýzy zahrnuty.

Z formálního hlediska byly odlišeny:

zprávy a reportáže

dopisy čtenářů a jejich názory

rozhovory s českými politiky

Dopisy čtenářů a jejich názory, stejně jako rozhovory s českými politiky a jejich články ke vstupu Turecka do Unie nejsou do obsahové analýzy zahrnuty. Při zpracovávání článků jsem vycházela z metodiky společností InnoVatio/Media Tenor, s.r.o.; Anopress IT a.s. (Creditinfo Czech Republic) a z knih Schulz, W. a kol., *Analýza obsahu mediálních sdělení*, Praha 1998; Disman, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*, Praha 1993. Postupovala jsem tak, že jsem si nejprve našla všechny články, na ty jsem uplatnila daná kritéria (Turecko musí být zmíněno alespoň ve dvou větách nebo v názvu článku, vyloučila jsem rozhovory s politiky a dopisy čtenářů atd.) a nakonec je zakódovala (kontext a hodnocení). Přehled využitých článků je uveden v seznamu literatury ve formě tabulky a v kódovací knize, která tvoří přílohu práce. Protože jsem vycházela z internetových archivů jednotlivých novin, nepodařilo se mi nalézt, na kterých stránkách v tištěné podobě byly články uveřejněny (tyto informace byly dostupné pouze u MF Dnes). V opačném případě by bylo možné analýzu prohloubit o to, zda se Turecko dostává na titulní strany novin atd.

3.3 METODIKA STRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU

Přestože mým prvotním cílem bylo udělat strukturovaný rozhovor s reprezentativním vzorkem respondentů, ukázalo se, že taková práce je nad mé síly. Proto jsem zůstala u pouze minimálního počtu respondentů s tím, že strukturovaný rozhovor bude pouze ilustrativním doplněním obsahové analýzy, která mu předchází. Přestože jsem oslovila více lidí, jen málokdo byl ochoten účastnit se rozhovoru, většinou se slovy, že o Turecku nic neví.

4. EVROPSKÁ UNIE A TURECKO

Prioritou Turecka se v posledních letech stal vstup do EU. V roce 1959 požádalo Turecko o přidružení k Evropskému společenství (ES). Již v roce 1963 byla uzavřena Asociační dohoda o přidružení Turecka k EHS. V roce 1974 dochází k invazi Turecka na Kypr a 1980 k vojenskému převratu, což vede ke „zmrazení“ Asociační dohody a k jejímu oživení dochází o šest let později. V roce 1987 Turecko požádalo o členství v ES. O dva roky později Evropská komise odmítla žádost Turecka o členství kvůli neplnění politických a ekonomických kritérií (porušování lidských práv + okupace Kypru). V roce 1995 byla podepsána dohoda o celní unii mezi Tureckem a EU. Evropská rada o dva roky později nedoporučila Turecko zařadit mezi země, se kterými mají začít vstupní rozhovory, což vedlo k přerušení politického dialogu, ale status kandidátské země získalo o další dva roky později (1999). Rada EU schválila Přístupové partnerství a turecká vláda přijala tzv. Turecký národní program (harmonizace právního systému s právním rámcem EU), přijato bylo i přes 30 dodatků k ústavě kvůli kodaňským kritériím a reformy trestního zákoníku (zvětšují práva Kurdů, zakazují trest smrti atd.). V roce 2003 byla v Turecku omezena moc armády a v roce 2004 Rada Evropy doporučila ukončit monitoring Turecka. Ve stejném roce byl opět reformován trestní zákoník a Evropská rada rozhodla zahájit vstupní rozhovory s Tureckem v roce 2005, pokud uzná Kyperskou republiku a zavede 6 právních předpisů. Turecko tyto předpisy zavedlo, ale odmítlo uznat Kyperskou republiku. Na to reagovaly členské země EU tzv. proti-deklarací, ve které vyzvaly k uznání Kyperské republiky nejpozději do konce vstupních rozhovorů, ale přístupové rozhovory, i přes svou dramatickosti, nakonec byly otevřeny. V říjnu 2005 začal tzv. screening, který provádí Evropská komise, jejíž zpráva o pokroku Turecka kritizovala zpomalení politických reforem a především pak mezery ve svobodě projevu, v náboženských právech, právech menšin, žen a odborů. V roce 2006 bylo předsednickou zemí Unie Rakousko, které vstupní rozhovory zablokovalo. Za pozornost stojí také to, že, jak píše Nešpor, začlenění Turecka do Evropy dosud prosazovali sekulární kemalisté, v současnosti jsou to však turečtí islamisté, kteří prosazují, aby náboženství bylo záležitostí každého státu. Sami pak v Turecku usilují o návrat a obnovu islámu. (Nešpor 2007:24). Dalšími kandidátskými zeměmi jsou kromě Turecka ještě Makedonie a Chorvatsko.

4.1. HISTORIE EVROPSKÉ UNIE

Myšlenky na sjednocení Evropy jsou velmi staré. Jednou z prvních bylo vytvoření Římské říše ve starověku. Později se pak tato idea začala uskutečňovat během gregoriánské reformy, kdy církve převzala představu katolické světovládné Svaté říše římské. Myšlenkou translatio imperii (právní a náboženské přenášení Říše) rozvinul Peter Sloterdijk, který rozumí evropanstvím právě přenášení Říma, díky němuž se Evropa znovu stane velmocí. S tím nesouhlasí Horyna, podle něhož Svatá říše římská byla spíše parodií na Říši římskou. Polyteistické náboženství antiky je v

ni zaměněno za křesťanský monoteismus, za zásahy do mravních postojů jednotlivců a za potlačování alternativních kultur, které s kulturou starověkého Říma příliš společného nemají. Proto Horyna Sloterdijkovu tezi o přenášení říše označuje za fikci. Následovaly ještě další pokusy o obnovení Říše, které se však nerealizovaly (například snaha o mírovou unii Jiřího z Poděbrad v 15.století). Jiná situace nastala po 1.světové válce, která podnítila diskuse o integraci všech evropských států. V roce 1923 vyšla kniha *Pan-Evropa* Richarda Coudenhove-Kalergiho, z níž pak čerpalo panevropské hnutí. Opomenout nelze důležitost křesťanskodemokratických politiků, jako byli Alcide de Gasperi¹, Robert Schuman², Konrad Adenauer³, Jean Monnet⁴ nebo Walter Hallstein⁵. Je otázkou, zda tito zakladatelé neviděli v evropské integraci zároveň projekt křesťanské integrace Evropy. Za stimul je považován i projev předsedy vlády Velké Británie Winstona Churchilla po skončení druhé světové války, v němž zopakoval myšlenku založení Spojených států evropských. V tomto projevu však chápal sjednocenou Evropu spíše jako rozšíření Britského impéria. S tím nesouhlasily ani evropské země, ani Spojené státy.

K prvnímu sjednocování došlo v roce 1944 – šlo o celní unii Nizozemska, Belgie a Lucemburska (BENELUX) uzavřenou exilovými vládami těchto zemí v Londýně. Původně šlo o celní unii (členové navzájem smluvně upravují svoje obchodní vztahy i vztahy s nečleny celní unie), později byla přetvořena v hospodářskou unii. V roce 1948 byl uzavřen Bruselský pakt. Členy byly Belgie, Francie, Lucembursko, Nizozemsko, Velká Británie. Proti tomu vytvořily o rok později Spojené státy Organizaci severoatlantické smlouvy a pozadu nezůstal ani Sovětský svaz a založil v roce 1949 Radu vzájemné hospodářské pomoci (RVHP). Členy RVHP se pak staly země pod vlivem Sovětského svazu, včetně Československa. Jak ale píše Balla, sjednocujícím prvkem zde byla spíše ideologie než ekonomika. V roce 1950 francouzský ministr zahraničních

¹ Žil 1881-1954. Vedl ve funkci premiéra nebo ministra zahraničních věcí domácí i zahraniční politiku poválečné Itálie. Pracoval na uskutečňování Marshallova plánu a vytvářel těsné hospodářské vazby s ostatními evropskými zeměmi, zejména Francií. Podporoval též Schumanův plán na založení Evropského společenství uhlí a oceli a podílel se na rozvoji myšlenky společné evropské obranné politiky. Byl to křesťanský demokrat.

² Žil 1886-1963. Byl francouzským ministrem zahraničí. Spolu s Jeanem Monnetem vypracoval v roce 1950 tzv. Schumanův plán, ve kterém navrhl společnou kontrolu nad produkcí uhlí a oceli, které představují nejdůležitější suroviny pro zbrojní průmysl. Základní myšlenkou bylo, že pokud nebude produkce uhlí a oceli kontrolována jednotlivými státy, nebudou tyto státy schopny vést válku. Byl to křesťanský demokrat.

³ Žil 1876-1967. Byl prvním kancléřem Spolkové republiky Německo, jenž stál v čele nově zformovaného státu v letech 1949-63. Razil myšlenku, že trvalého míru lze dosáhnout jedině sjednocením Evropy. Během doby jeho působení se mu podařilo začlenit Německo do Rady Evropy (1951), podílet se na založení Evropského společenství uhlí a oceli (1952) a na vstupu Německa do NATO (1955). Společně s francouzským prezidentem Charlesem de Gaullem dosáhli uzavření smlouvy o přátelství mezi Německem a Francií, což byl základ pro evropskou integraci. Byl to křesťanský demokrat.

⁴ Žil 1888-1979. Byl poradcem francouzské vlády a inspirátorem tzv. Schumanovy deklarace, která vedla k vytvoření Evropského společenství uhlí a oceli, kde poté zastával funkci prvního předsedy výkonného orgánu tohoto společenství. Dodnes je známý jeho výrok „Nesjednocujeme státy, nýbrž lidi“. Byl katolického vyznání.

⁵ Žil 1901-1982. Byl státním tajemníkem německého ministerstva zahraničních věcí. Hallstein byl známý díky tzv. Hallsteinově doktríně, která směřovala německou zahraniční politiku směrem k začlenění Německa do demokracií západní Evropy. Za nejdůležitější pro úspěšnou politickou integraci Evropy považoval vytvoření společných ekonomických institucí. Jako první předseda Evropské komise usiloval o realizaci společného trhu. Byl to křesťanský demokrat.

věcí Schuman navrhnul smíření Francie a Německa a hospodářské sjednocení Evropy. V roce 1951 vyjádřilo souhlas šest evropských států podepsáním tzv. Pařížské smlouvy o založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO - Francie, Německo, Belgie, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko). Jeho hlavní náplní bylo pomáhat ekonomickému rozvoji, růstu zaměstnanosti a životní úrovně pomocí společného trhu. Navíc kontrola výroby oceli měla zamezit dalším válkám. V roce 1954 vznikla Západoevropská unie, mezivládní organizace vzniklá přetvořením Bruselského paktu. ZEU je vojensko-politickým uskupením snažícím se o hlubší integraci, ovšem ZEU prakticky převzalo NATO a k jejímu oživení došlo až s opětovným návrhem na vojenskou spolupráci členských států EU. Reakcí východních států na aktivity NATO bylo v roce 1955 uzavření Varšavské smlouvy (Smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci). Členskými státy Varšavské smlouvy byly kromě Sovětského svazu socialistické státy pod jeho vlivem, konkrétně Bulharsko, Československo, Maďarsko, NDR, Polsko, Rumunsko a Albánie. Sovětský svaz vedl proti sjednocování západních států propagandu a jejich aktivity označoval za ohrožování národní bezpečnosti⁶:

Varšavská smlouva

„(...) přihlížejíce zároveň k situaci, která vznikla v Evropě v důsledku ratifikace pařížských dohod předvídacích vytvoření nového vojenského seskupení v podobě "Západoevropské unie" za účasti remilitarizovaného západního Německa a jeho zapojení do Severoatlantického bloku, což zvyšuje nebezpečí nové války a ohrožuje národní bezpečnost mírumilovných států, jsouce přesvědčeny o tom, že za těchto podmínek mírumilovné státy Evropy musí učinit nutná opatření k zajištění své bezpečnosti a v zájmu zachování míru v Evropě, (...) rozhodly se uzavřít tuto Smlouvu o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci (...). Bude-li v Evropě vytvořen systém kolektivní bezpečnosti a za tím účelem uzavřena Celoevropská smlouva o kolektivní bezpečnosti, o což budou Smluvní strany vytrvale usilovat, pozbude tato Smlouva platnosti dnem, kdy vstoupí v platnost Celoevropská smlouva.“

(zdroj: webové stránky Strany demokratického socialismu, www.sds.cz)

V roce 1957 bylo pak v přijetí dvou tzv. Římských smluv založeno Evropské hospodářské společenství (EHS) a Evropské společenství pro atomovou energii (ESA, Euratom). Protože všechna společenství měla v podstatě stejný účel – společný trh, spolupráci na nadnárodní úrovni a protože zakládající členové těchto společenství byli ti samí, čtvrtá smlouva z Maastrichtu přejmenovala všechna tato společenství na tzv. Evropská společenství (ES). Když pak do ES chtěla vstoupit také Velká Británie (spolu s Dánskem, Irskem, Norskem), Francie ji odmítla. Už od roku 1958 měla Společenství společné Parlamentní shromáždění a Soudní dvůr. V roce 1968

⁶ Viz příloha 1

byla pak mezi členskými zeměmi EHS zrušena všechna cla na dovoz a přijat byl jednotný celní sazebník pro obchody s nečleny. V roce 1973 pak byly do EHS přijaty i státy, které byly dříve odmítnuty – Velká Británie, Dánsko, Irsko. Norsko v referendu členství odmítlo.

Byla ustavena pravidla pro přistupující státy – přijetí principů ES, jeho politických a právních aktů, zavedených metod, zvyklostí, dokumentů, usnesení atd. (tzv. *acquis communautaire*, komunitární právo). Postupně vznikaly také instituce ES, které reagovaly na zvyšování spolupráce v oblasti zahraniční politiky, bezpečnosti, spravedlnosti a vnitřních věcí: Evropská rada (nejvyšší politický orgán řešící základní politické otázky); Evropský parlament (legislativa, rozpočet, kontrola exekutivy); Účetní dvůr (kontrola finančního hospodaření, čerpání fondů atd.); Rada evropské unie (též Rada ministrů; stanovuje hlavní směr politiky Společenství, rozhoduje také o legislativě, o všeobecných záležitostech); Evropská komise (má právo zákonodárné iniciativy, výkonný orgán, který hlídá dodržování smluv); Soudní dvůr (kontroluje aplikaci práva a jeho výklad).

V roce 1992 dvanáct členských států podepsalo novelizaci základních dokumentů ES v Maastrichtu. Šlo o smlouvu o Evropské unii, která vešla v platnost v roce 1993. Stanoveny byly čtyři základní ekonomické svobody, a to volného pohybu zboží, osob, kapitálu a služeb. Smlouva o Evropské unii (EU) zahrnovala navíc společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a spolupráci v oblasti justice a vnitřních věcí. Vznikla také měnová unie, která měla nahradit národní měny členských států jednotnou měnou euro a měla posílit spolupráci ústředních bank.

Ke Společenství postupem doby přistupovaly další státy – nejprve Řecko, poté Portugalsko a Španělsko. Za tzv. patnáctku je Unie označována od roku 1995, kdy přistoupilo Rakousko, Švédsko a Finsko. K největšímu rozšíření došlo v roce 2004. Novými členy se staly Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko a Česká republika. Nejnovějším rozšířením bylo přistoupení Rumunska a Bulharska. K roku 2007 má tedy Unie již 27 členů a celá řada dalších již čeká. Jedním z těchto států je i Turecko.

V Kodani byla stanovena další kritéria (tzv. kodaňská kritéria) pro přijímání nových členů – jde o stabilitu demokracie a jejich institucí, fungující tržní ekonomiku a schopnost přijmout právo Evropské unie. Evropská komise vydává pravidelně také své zprávy o pokroku jednotlivých kandidátských zemí v přípravě na členství. Evropská unie zaručuje členským zemím volný pohyb osob, služeb a zboží v rámci Unie. S tím však souvisí problémy soužití různých kultur v relativně omezeném prostoru. Migrace občanů slabších zemí Unie do těch vyspělejších a nepřizpůsobivost imigrantů (většinou jsou uváděni muslimové ve Francii a Německu) jsou

nejčastějšími argumenty proti rozšiřování Unie – především o Turecko. Samotná Unie se bude muset vypořádat s tím, zda se má spíše integrovat nebo rozšiřovat, jak stanovit své hranice.

4.1.1. SOUŽITÍ KULTUR

Co se týká soužití různých kultur, existuje mnoho teorií. Já zde budu vycházet z příspěvku Jeleny Petrucijové. Vrací se v něm k teorii Samuela Huntingtona o střetu civilizací. Huntington v ní mluví o dvou rovinách střetu – makroúrovni (střet různých civilizací, ohrožující mezinárodní stabilitu) a mikroúrovni (narušující vnitřní stabilitu státu a vedoucí k dezintegraci). Huntington vidí řešení ve zvýšené integritě západní civilizace, větší uzavřenosti, omezení vojenského růstu civilizací islámských a konfucíánských, v podpoře skupin sympatizujících se západními hodnotami a v méně zásazích do záležitostí jiných civilizací. Proti tomu uvádí Petrucijová vizi Umberta Eca. Ten zdůraznil, že naší povinností je integrovat i jiné modely, než evropocentrismus a uznat, že křesťanské dějiny jsou pouze jedny z mnoha. Budoucnost Evropy vidí Eco v míšení kultur a multikulturalitě.

Musím souhlasit s Petrucijovou, že v současnosti převládá spíše otevřenost, než uzavřenost civilizací. Ostatně v uzavírání se, na rozdíl od Huntingtona, nevidím cestu k řešení. Petrucijová uvádí představu soužití různých kultur podle kulturních relativistů. Podle nich je nutné brát každou kulturu jako jedinečnou a neopakovatelnou a vysvětlovat ji lze pouze z pozice jejich vlastních hodnot, norem, idejí. Jak ale říká Petrucijová, problém tolerance je složitější. Tolerance totiž předpokládá na jedné straně autonomii, nezávislost jedince, nepřípustnost vnucování jinému jakýchkoli idejí, nehledě na přesvědčení o jejich pravdivosti a hodnotě a na straně druhé vědomí relativity našeho osobního přesvědčení. Nebezpečím je proto dezintegrace osobnosti, problém zachování vlastní identity. Petrucijová zde mluví o jednotlivci, stejně tak dobře lze ale problém tolerance aplikovat na kulturu. Jak ale zajistit mírové soužití a zároveň suverenitu obou stran? Spolu s Petrucijovou vidím cestu v uznání plurality, ale spolu s tím také v uznání dialogu, jako prostředku k realizaci tolerance. Jedině dialog umožňuje skutečnou vzájemnost.

4.1.2. EVROPSKÁ IDENTITA

Petrucijová říká, že jakmile začne být ohrožena identita, toto ohrožení vyvolá stejnou reakci, jako jakýkoliv jiný pocit ohrožení, tedy násilí a útok. Müller, který vychází z teorie Erika Eriksona o pozitivní a negativní identitě vlastně říká to samé. Negativní identita má obvykle podobu znevažování, vymezování se a nejčastěji se objevuje u menšin, které se pomocí ní vymezují vůči kultuře dominantní. Posilování této identity však vede k růstu nenávisti, k agresii, frustraci a nedostatku sebeúcty. Müller dále popisuje Eriksonovu pozitivní identitu, která je charakteristická schopností demonstrovat svou kompetenci, být integrální součástí komunity a

budovat vazby vzájemnosti. Ilustrativním příkladem negativní identity a vymezení se nám mohou posloužit nedávné střety ve Francii a Německu mezi přistěhovalci, kteří si stěžují na diskriminaci a zneuznání a na druhé straně stížnosti lidí z převažující kultury, kteří naopak kritizovali nepřizpůsobivost a nekomunikativnost těchto převážně muslimských přistěhovalců. Nárůst nacionalismu v evropských zemích má zřejmě svůj původ v neustále se zvětšujícím počtu imigrantů v Evropě a z něho vyvěrajícího pocitu ohrožení. Vrátime-li se zpět k Petruciové a jejímu postulátu, že ohrožení identity přirozeně vyvolává násilí a útok, můžeme navázat Horynou a jeho tezí, že myšlenka evropské integrace a nacionalismu jsou vyústěním ohrožení Evropy. Dále píše, že pocit ohrožení je pocíťován především při kontaktu s kulturou vyspělejší. Která kultura tedy ohrozila Evropu? Tímto ohrožením byla pro Evropu skutečnost, že zatímco dosud vždy vystupovala v pozici kultury vyspělejší, po 2.světové válce a válce studené byla sama naopak vystavena akulturačnímu působení amerikované globální kultury. Současnou podobu evropské integrace však Horyna odmítá. Doslovně říká, že budovat jednu Evropu je vědomě pěstovaná politická lež. Podle něj musí mít integrace hranice, jinak se Evropa mnoha Evrop, kterou ostatně má být, má-li si zachovat svou evropskost, zcela znehodnotí. Slabost evropské integrace pak Horyna dokládá na sjednocení Německa a rozpadu Československa a Jugoslávie, které ukázaly, že Evropa nad nacionalismem nemá prakticky žádnou kontrolu. Jediné, k čemu směřuje dnešní Evropská unie, je podle Horyny další rozpad Evropy na státy členské, kandidátské a tzv. třetí svět, tedy země vylučované, které se pak stávají ohnisky extremismu. Souhlasím s Horynou v tom, že Evropská unie není Evropou a že Unie nevede ke sjednocování Evropy, ale právě naopak k jejímu dělení. Ve skutečnosti se totiž nesjednocuje Evropa, ale západní evropské země, a to podle jediného kritéria, ekonomické vyspělosti.

Jiný pohled na evropskou identitu má Erazim Kohák, který ve svém článku uvádí tři prvky, které považuje za charakteristické pouze pro Evropu. Tu nevymezuje geograficky, ale jako společenství poutníků žitím – jako společenství s vědomím sounáležitosti (v čase i prostoru). Právě toto sdílené povědomí (sdílená představa toho, co je samozřejmé) označuje za základ evropské totožnosti. Za tyto samozřejmosti, které jsou charakteristické pouze pro Evropu, považuje Kohák vědomí života v dějinách, v rozumu a ve svobodě. *Vědomí života v dějinách* značí odlišný přístup Evropanů k času. Jde o čas, který spěje, jako přímka vedoucí odněkud někam, kde se žádná událost už nevrátí a záleží tedy na ní. Tak se čas stává dějinami a Evropa žije v dějinách. Z toho plyne specifické evropské vědomí, že na nás záleží. *Vědomí života v rozumu* považuje Kohák za odkaz starořectví. Rozum je schopnost reflexe, života v odstupu, kritického zkoumání. „Žít v rozumu znamená zastavit se, odstoupit od bezprostřednosti života, zamyslet se nad ním, zvážit, rozhodnout a jednat z vědomého rozhodnutí“ (Kohák 2006:10). Tuto ne-přirozenost života pomáhají lidem překonat tradice. „Přirozeností člověka není instinkt, nýbrž návyk a tradice.“ (ibid: 10) Evropa však žije v dějinách, které se nevrací k tomu co bylo, ale

naopak se obrací do budoucnosti. Proto se nemůže opírat o paměť, ale o kritický rozum, tedy o rozhodnutí pro život v rozumu. Nakonec Kohák mluví o *životě ve svobodě*, který pro Evropu, narozdíl od mimoevropských civilizací, které si váží jistoty a odmítají změnu, neznamená vybočení z řádu, ale životní naplnění. Evropa svobodu pojímá jako naplnění a podřizuje jí řád.

4.1.3. EVROPSKÉ OBČANSTVÍ

S tím souvisí problém evropské příslušnosti a snad i odmítnutí evropské ústavy ve Francii a v Nizozemí. Jak bylo uvedeno výše, podle Horyny evropskou příslušnost získá pouze ten, kdo splní ekonomická a politická kritéria a kdo se přizpůsobí většině regulativů evropskosti, která stanovují bruselští úředníci. V tomto ohledu jsou evropskými pouze ty státy, které jsou členy Unie. Horyna neodmítá evropskou soupatřičnost, kterou dokonce označuje za záležitost sebezáchovy evropanství, ale podle něj není budováno společenství Evropanů, ale evropské společenství, ignorující jednotlivce, potlačující regionální kultury, tradice, jazyky a identity. Musím s ním souhlasit také v tom, že vidět evropské občanství jako výčet podmínek, které k němu opravňují, je scestnou myšlenkou Unie. Podobně se o evropské integraci vyjadřuje také Müller, který píše, že identitu lze velmi dobře využívat v politice k dosažení moci. Jak? Označením společného nepřítele je nejúčinněji vytvářena lidská vzájemnost a solidarita, což může být ale politikou zneužito ke stereotypnímu přijímání negativních identit a pseudo-vymezování. Taková politika způsobuje, že se identita stává nepřátelská vůči rozdílnosti. V tom se tedy Müller s Horynou shodnou. Vzestup etnocentrických nálad a desolidarizace pak Müller přičítá posilování těchto patologických prvků během formování identity v procesu evropské integrace.

Vraťme se ještě k evropskému občanství. Horyna říká, že evropanství stavěné na principu evropského občanství je sporné a uvádí i příklad, kdy může být v budoucnu bráno jako nechtěné – to by mohlo být například ve chvíli, kdy ekonomicky vyspělejší státy budou mít pocit neúměrného břemene ve prospěch ostatních států. Podle něj pro soupatřičnost Evropanů není princip občanství obsahově rozhodující a otázkou je spíše to, jak se mu ubránit. Evropské občanství zakládá principiální nerovnost občanů, protože občan členské země, který by evropské občanství odmítl (tato možnost ovšem není možná), nebude mít stejný status jako ten, který má občanství dvě a netřeba ani zmiňovat občany států nečlenských. Jako nebezpečné Horyna označuje to, že prvky ekonomické mají přednost před tvorbou lidského sounáležení v Evropě a integrace podle něj nebude možná, dokud nebude cesta ekonomismu opuštěna. Do té doby půjde pouze o úpadek a rozklad evropanství.

Diskutovanou je i otázka evropských institucí. Podle Horyny Evropská unie zatím nemá žádné evropské instituce, ale pouze instituce západní. Aby se instituce staly skutečně evropskými, musí dojít k přesahu omezeného myšlení Západu, které předpokládá, že připojením východnímu bloku vznikne sjednocená Evropa. K tomuto ztotožnění došlo podle Horyny díky církvi, která do Západu započítávala všechny bývalé státy Svaté říše římské. Oddělení západního a východního křesťanství pak vedlo k vymezení Západu, a tím Evropy. Toto vymezení je však mylné. Do dnešní Evropy je například automaticky započítáváno Řecko nebo Maďarsko. Západ se naučil chápat svou politiku jako singularitu, a to vedlo k převládnutí vlastního pohledu na jiné a neschopnosti představit si pohled druhých. Podle Horyny je znovuoživení politiky možné až po zániku Západu, zániku západní politiky jako singularity, který znovu umožní pluralitního myšlení. Je však nutné vytvořit nový rámec, ve kterém budou nadstátní principy myšleny. Horyna kritizuje představu, že tak, jako vznikl stát tím, že se shlukli jednotlivci v zájmu přežití, tak se evropské státy shluknou v evropský nadstát, v Evropu jedněch univerzálních principů, které formou občanských práv překonají bezpráví. Stejně tak Petrucijová zmiňuje nebezpečí moderního fenoménu západního universalismu, prezentovanému jako znaku kultury celého lidstva. Univerzalizace není podle Horyny v dějinách Evropy ničím novým. V *Ideji Evropy* píše, že to byla právě Evropa, která se identifikací s katolickým křesťanstvím stylizovala do ideálu pro vše neevropské. Víra v neomylnost papeže ji vedla ve víru ve vlastní neomylnost a jinakost chápala jako nebezpečnou, ohrožující jednotný řád křesťanské světovlády, proto vše muselo ustoupit křesťanské jedinství. Novověké zámožské objevy pak daly vznik myšlence o evropské předurčenosti k ovládnutí druhých – jinakost byla brána jako méněcennost. Být Evropanem se stalo nejvyšším lidstvím a úkolem Evropanů bylo rozšířit evropanství po celém světě.

Horyna dále říká, že evropský občan je universalizovaný Evropan. Evropská unie operuje s Evropany a evropskými občany. Problémem ovšem je, že žádná evropská politická veřejnost není. Unie sice má svůj parlament, vládu, snaží se prosadit i ústavu, ale tyto instituce bez evropské politické veřejnosti nejsou k ničemu. Ukazuje se, že současné politické principy (demokracie, lidská práva, solidarita atd.) jsou plně vázány na národní stát, s čímž ovšem na úrovni evropského, nadstátního občanství nelze operovat. Müller argumentuje tím, že dnešní problémy nejsou vázány k místu, a proto je lze ztěžší řešit na úrovni národních států a evropská integrace je tak spíše záchranou, než odmítnutím národního státu. Ve svém článku se odvolává na Habermase, podle něhož je k zajištění národního státu nutné, aby některé jeho kompetence přešly na takové instituce, které mají transnárodní povahu. Otázka podle Müllera už nestojí tak, zda potřebujeme evropské instituce, ale jaké a jak je vytvořit. Aby však mohly být národní a evropské identity v souladu, je podle něj nutná transformace národních identit. Vytváření evropské identity pak spolu s Gellnerem vidí jako šanci na osvobození Evropanů od nacionalismu, od předsudečného národního vědomí, řečeno s Beckem. Proti argumentu, že

evropská občanská politická veřejnost není, což znemožňuje evropskou integraci stává skutečností, že vznik národního státu byl v mnoha případech teprve cestou k utvoření národního vědomí a národní solidaritě a ne naopak. Dále pak vychází z Castellse, že ve vztahu institucí a kultury jde o oboustranný proces – evropské politické instituce nemohou tedy sice evropskou identitu zajistit, ale mohou k ní přispět. Jak sám ale říká, k vytvoření evropské identity nelze dojít skrze vlády zemí, ale skrze širší sociální základny. Podle něj však musí prvotní impuls pro vytvoření evropského vědomí zdola přijít shora.

Proti současnému budování evropské integrace na společné měně, hospodářství, ekonomice a obchodu, proti defenzivnímu budování Evropy, které přináší jen další deeuropizaci Evropy, zánik Evropy kultur, vnitřně diferentní, pluralitní Evropy dává Horyna svou představu uvědomění si hranic evropanství, eliminaci imperiálních rysů a především pak mluví o individuálním evropském závazku, návratu k evropskému duchu, obnovení historického kulturního polycentrismu evropskosti, různosti evropských filosofí, politických teorií, literatur, odlišností mnoha myšlenkově proměnlivých Evrop. Reálná europeizace směřuje k vytvoření celoevropské kulturní pospolitosti. Také Müller, přestože, jak už bylo výše uvedeno, vidí vznik evropského vědomí nejprve na úrovni ekonomických a politických elit, zdůrazňuje, že to není možné bez kulturní a morální pomoci. Tyto předpoklady však považuje za existující.

4.1.4. EVROPA A KŘESŤANSTVÍ

V současné diskusi je upozorňováno také na to, že při sjednocování Evropy hrálo důležitou roli křesťanství. Jak bylo uvedeno výše, mnozí z „otců zakladatelů“ sjednocené Evropy byli katolického vyznání. Na vliv náboženství v západní Evropě upozorňuje také Nešpor, když s odvoláním na J. C. Sopera a J. Fetzera říká, že „náboženství vzhledem ke svým politickým formám (křesťansko-demokratické strany, i když jejich křesťanskost je mnohdy jen deklarativní), (...) ovlivňuje především imigrační otázky a vzdělávání, trvá jeho vliv na strukturu i obsah politiky každého národa, [protože] zůstává důležitým prvkem koaličních jednání i volebních rozhodnutí prakticky ve všech západoevropských zemích“ (Nešpor 2007: 24). Dále však upozorňuje na to, že v současné Evropě má náboženství spíše rozdělovací, než integrační funkci a v souvislosti s tím zmiňuje celoevropské diskuse o evropské ústavě. Ta se ve své preambuli odvolává na kulturní, náboženské a humanistické dědictví Evropy, ze kterého vzešly universální hodnoty nedotknutelných a nezcižitelných práv člověka, kterými jsou svoboda, demokracie, rovnost a právní řád. Současní sekularisté odmítají právě formulaci o křesťanských hodnotách, vezmeme-li ale v úvahu výše uvedené politiky, je otázkou, zda nejde o zastírání jednoho z důležitých prvků ve vývoji Evropy, kterým křesťanství bezpochyby bylo a je.

Nešpor upozorňuje také na to, že zatímco byl proces integrace ekonomické a právní celkem bezproblémový, „zastavil se před branami kultury a před jemným předivem sociálních vztahů, jejichž narušení se většina společnosti obává.“ (ibid:21) Na jedné straně dochází podle Nešpora k růstu nacionalismu (odmítání integrace), na straně druhé však k rozpadu národních států a národních identit (přesun kompetencí na nadnárodní nebo naopak nižší úrovně). Mnoho autorů vidí záchranu evropské společnosti právě v rozšíření integrace z ekonomických a právních oblastí do oblastí sociálních a kulturních. Zatímco dříve byla identita spojována se sdíleným náboženstvím, později byla nahrazena nacionální sebeidentifikací (národ jako nový objekt víry). Snižování zájmu konkrétně o organizovanou religiozitu bylo obvykle vysvětlováno sekularizací, jak ale říká Nešpor, nezáměr o kolektivní záležitosti se netýkal pouze církví, ale i např. kulturních, sportovních akcí, dobrovolných sdružení, spolků atd. (ibid:21). Vysvětlením je růst individualizace a snížený zájem o kolektivní entity (kolektivní paměť). Jak v takové situaci budovat kolektivní identitu? Cestou by mohl být světský stát, který nebude nepřátelský ke křesťanství (religiozitě), které představovalo fungující pouto kolektivní paměti, které bylo společenskými vědami neprávem opomíjeno jako zastaralé, které se však od 80. let opětovně hlásí o slovo (ibid:22). Jak dále Nešpor uvádí, moderní Evropané nejsou méně náboženští, nejde tedy o snižování religiozity obecně, ale jsou proticírkevně zaměřeni, tedy proti organizované zbožnosti (ibid:23). Křesťanství je podle Casanovy nezpochybnitelným sociokulturním základem, ale současně je odmítáno, přinejmenším jeho církevní formy, které s ním jsou automaticky ztotožňovány (ibid:23). Nešpor dále uvádí představu Casanovy, který nenáboženský postoj Evropy označil za religiozitu svého druhu. Na otázku, zda je religiozita jedním ze základů formování evropské identity Nešpor odpovídá, že přestože je religiozita doposud důležitá v imigračních otázkách, vzdělávání, v politice, přesto nejde o skutečně společensky sdílené hodnoty a náboženská je spíše faktorem rozdělovacím než stmelujícím (ibid:24). Na druhou stranu se však Evropa religiozitou vymezuje a ohraničuje. Jako příklad uvádí Nešpor hranice Evropské unie, které jsou s několika výjimkami hranicemi mezi západním a východním křesťanstvím a dále pak uvádí odpor proti přijetí (muslimského) Turecka, který označuje za náboženský odpor vůči „neevropskému“ islámu (ibid:24). Jak dále říká, dochází zde ke střetu politiky (Turecko žádá o členství od roku 1959) s negativní identifikací Západu proti islámu, která je i dnes velmi živá.

Nešpor hovoří o tom, že Evropané berou církve jako „strážkyně“ hodnot a norem, ale jsou proti propojování náboženství a veřejného života. Toto propojení je však pro islám charakteristické. „Druhým a aktuálně nepochybně palčivějším „hraničním kamenem“ je vztah k jinonáboženským imigrantům, stoupencům nových náboženských hnutí a leckdy i nativním věřícím, pokud své

přesvědčení dávají příliš hlasitě najevo.“ (ibid:25) Často je poukazováno na problémy integrace muslimských imigrantů. „Nejen v případě muslimských imigrantů (...) platí, že většina evropských společností odsuzuje jakoukoli „bigotní“ religiozitu a svou symbolickou identitu buduje vlastně na jejích základech – ovšem v negativním smyslu.“ (ibid:26). Závěrem Nešpor říká, že Evropané sice sdílí „celou řadu společných symbolických identifikátorů“, ale ve většině z nich jde o sebeidentifikaci pomocí negativního vymezení („proti těm druhým“) (ibid:26). Proto podle něj zatím nelze mluvit o společné sociokulturní identitě Evropanů a je otázka, zda budovat společnou evropskou identitu na základě sdíleného náboženství, historii či hodnotách vůbec lze. Cestu Nešpor vidí v sociálních a humanitních vědách, jejichž úkolem je podle jeho mínění, pokusit se ustavit evropskou identitu v dosud opomíjených oblastech, tedy sociálních a kulturních a nabídnout svá řešení. Nutnou podmínkou však podle něj je „znalost vlastních kořenů, sociokulturních institucí a omezení, jíž disponují nebo by alespoň měly disponovat právě sociální a humanitní vědy“. (ibid:26)

4.2. HISTORIE TURECKA

Turecký stát, jehož předchůdcem byla osmanská říše, vznikl v Malé Asii od 11. století pod vedením náčelníka Seldžuka. Předchůdkyně dnešního tureckého státu, osmanská říše, pojmenovaná podle zakladatele dynastie, Osmana z kmene Oguzů, která se poté udržela více než 600 let, vzniká koncem 13. století. Osmanská říše byla vojensky velmi úspěšná a podařilo se jí získat i četná evropská území, několikrát obléhala i Vídeň a v 15.století získala Cařihrad, který se stal později sultánovým sídelním městem a byl přejmenován na Istanbul. Státní zřízení bylo vojenské. Situace jinověrců zde byla lepší než kdekoliv jinde – proto z Evropy utíkali pronásledovaní převážně do Turecka. To se mění v 16.století, kdy se začíná objevovat muslimský fanatismus. Koncem 16. století dochází k úpadku jak v armádě, tak ve správě a říše ztrácí některá svá evropská území. Roku 1821 došlo v osmanské říši k řeckému povstání a boji za svobodu. Řekové získali několik důležitých přímořských pevností a po srážce egyptského a osmanského loďstva dal sultán roku 1830 Řekům samostatnost. Dalším mezinárodním konfliktem byly spory o posvátná místa křesťanská v Palestině. Šlo o spor mezi křesťanskými konfesemi - mezi Francií, ochránkyní katolíků a Ruskem, ochráncem ortodoxních. Rusko navíc bylo ve sporu s osmanskou říší, po které žádalo zvláštní smlouvu, která by upravila otázku posvátných míst ve prospěch pravoslavných. To osmanská říše odmítla, což vedlo ke střetu roku 1853. Ve skutečnosti však mělo Rusko v úmyslu rozdělit osmanskou říši, kterou poprvé označilo za “nemocného muže”. Rusko tedy vyrazilo, na ochranu Cařihradu ale vyslaly svá loďstva Anglie a Francie, navíc také napadly Krym a obklíčily Sevastopol. Nový car uznal zbytečnost odporu proti západním mocnostem, a tak byl roku 1856 uzavřen v Paříži mír.

Osmanskou říši zmítala finanční krize, která vyvrcholila roku 1875, kdy byl vyhlášen státní bankrot. To vyvolávalo neklid především na straně křesťanského obyvatelstva, které obviňovalo muslimskou opozici z maření reforem. Nový velký vezír v osmanské říši a jím jmenovaná komise vypracovali návrh ústavy podle belgického vzoru, stoupenci vezíra, mladoturci, se však vytvoření konstituční osmanské říše nedočkali. Sultán jej totiž zbavil hodnosti a poslal do vyhnanství. Slíbená ústava nebyla vůbec provedena a její stoupenci museli zemi opustit. Sultánův režim se postupně stával despocií. V 19.století vstupuje upadající osmanská říše do zájmu evropské politiky, a to kvůli snaze získat co největší podíl při jejím dělení, na druhou stranu nedopustit v Evropě nerovnováhu sil. Rusko mělo zájem získat úžiny Bospor a Dardanely, Anglie Egypt, Francie měla své zájmy v Sýrii a Palestině, Rakousko-Uhersko chtělo získat Balkánský poloostrov. Osmanská říše od 19. století bojovala s vnitřním problémem nemuslimských poddaných, jejichž snahy o národní svébytnost se setkávaly s přibývajícím odporem muslimské vrstvy. Nejhůře na tom byli v 19. a 20.století Arméni, podporováni z ciziny bohatou emigrací a hospodářsky rozvinutí, jejichž boj o samostatný národní rozvoj končil krvavými pogromy, které si vyžádaly tisíce obětí. Podobná situace byla v Makedonii, na kterou si činili nárok Bulhaři, Řekové i Srbové. Neturecké národnosti si tam vytvořily své partyzánské oddíly, které se nepodařilo zlikvidovat ani Turecku, Rusku nebo Rakousko-Uhersku. Hned nato začala první světová válka. Turecko chtělo původně uzavřít smlouvy se západními velmocemi, ale mladoturci, kteří byli ve vedení, německou politiku sdíleli a jejich názor rozhodl. Turecko tedy uzavřelo alianci s Německem v roce 1914 a ve stejném roce vyhlásilo Trojdohodě válku. Zesláblá říše bojovala na čtyřech frontách a Turci utrpěli katastrofální porážku. To posílilo naděje arménských nacionalistů na to, že ruské vítězství jim pomůže vytvořit nezávislý stát. Boj s Británií vedl plukovník Mustafa Kemal, který donutil Brity k evakuaci. V roce 1916 nastaly v říši sekularizační změny – šejch islámu přestal být členem vlády a ztratil také soudní pravomoc, kterou převzalo ministerstvo spravedlnosti, náboženské školy spadaly pod ministerstvo školství, stejně tak finance náboženských nadací přešlo na ministerstvo financí. Mladoturci také vydali nový zákon o právech rodiny, kde byly ženy motivovány k účasti na veřejném životě. Roku 1917 připravila Británie tzv. Balfourovu deklaraci, kde formulovala plány na zřízení národního domova pro židovský lid v Palestině, čímž dala stimul k násilí mezi Palestinci a Židy, trvající dodnes a bez vidiny na mírové řešení. Porážka Německa a Rakouska-Uherska donutila Turecko uzavřít mír v roce 1918 v Mudrosu. Mírem v Lausanne z roku 1922 pak přestala osmanská říše existovat.

Arméni během 1.světové války tvořili ve východních provinciích asi 38,9% populace, Turci 25,4% a Kurdové 16,3%. Někteří Arméni se během bojů přidali k Rusům, jiní dezertovali, další prováděli podvratnou činnost. V letech 1915-1916 je osmanská moc nechala deportovat do syrské pouště. V průběhu těchto deportací zemřely tisíce lidí, odhady jsou někde mezi 500 000 –

1 500 000 Arménů. Tyto deportace Arméni označují za genocidu, což Turci rozhodně odmítají a brání se tím, že to byl trest za zradu Arménů, anebo že šlo o boj mezi Armény a Kurdy. Odpovědnost zřejmě nese také Německo, které jako spojenec Turecka o těchto vyhlazovacích akcích vědělo.

4.2.1. MUSTAFA KEMAL „ATATÜRK“

Po skončení války sultán urychleně zrušil veškeré reformy mladoturků. Protože však podmínky vítězných mocností byly pro Turky nepřijatelné (měla jim zůstat pouhá čtvrtina dnešní rozlohy), vedlo to k výbuchu nacionalismu a sjednocení muslimů pod vedením kemalistů, stoupců Mustafy Kemala. Proti tureckému odporu se postavily Anglie, Francie a nejvíce Řecko. Řekové začali s ofenzívou Anatolie, roku 1921 je však Mustafa Kemal porazil, stejně tak i o rok později a byli to Řekové, kdo musel podepsat příměří. Stejně tak se Turkům podařilo z Anatolie vytlačit Francouze a od Itálie získali zpět Antalyi. Turečtí nacionalisté zcela jasně zvítězili. Největší pomoc po válce poskytl Turecku Sovětský svaz. Společně pak podepsaly dvoustrannou smlouvu o přátelství a bratrství, která vyřešila otázku hranic na Kavkaze. Vítězství v osvobozovací válce vedl ke glorifikaci Mustafy Kemala a ke vzniku kultu jeho osobnosti, který se v Turecku udržuje dodnes⁷.

Tureckým občanem se stal každý muslim žijící na území nového Turecka, bez ohledu na etnickou příslušnost. Turecký parlament prohlásil roku 1923 Ankaru za hlavní město Turecka, Istanbul byl sídlem chalífátu, který měl na starosti pouze náboženství. V říjnu 1923 národní shromáždění prohlásilo Turecko republikou (šlo o první republiku v islámském světě) a prvním prezidentem se stal Mustafa Kemal. Ten také i přes protesty proti republice nechal roku 1924 chalífát zrušit a členové osmanské dynastie museli odejít ze země. Zrušením chalífátu se zrušilo také pouto mezi Turky a Kurdy, kteří se po válce přidali k nacionalistům, i když jim mírová smlouva slibovala autonomii. Později však autonomii začali požadovat, což vedlo k tomu, že vláda zakázala používat a vyučovat kurdštinu, Kurdové také byli násilně přesídlováni na západ Turecka. Když v roce 1925 vypuklo povstání na záchranu chalífátu, přidali se k němu Kurdové s vidinou národního osvobození. Turecká vláda schválila zákon, který umožňoval povstání potlačit k udržení pořádku. Tento zákon byl využit nejen proti Kurdům, ale také odpůrcům kemalismu. Vůdce povstání byli popraveni a asi 20 000 Kurdů bylo deportováno. K porážce Kurdů přispěla i nejednotnost a rivalita kurdských kmenů, střety mezi kočovníky a usedlými, vlastníky pozemků a kmeny.

⁷ To je ostatně patrné i z toho, že je Turkey označován za Atatürka, tedy Otce Turků a jeho sochy a obrazy se staly státními symboly, kterým je třeba vyjadřovat respekt a úctu. Za jeho urážku hrozí v Turecku postihy.

Cílem Mustafy Kemala byla přeměna Turecka v civilizovanou zemi prostřednictvím modernizace a sekularizace společnosti. V roce 1925 nechal uzavřít řádové domy a hroby dervišů, o rok později zavedl nový občanský a trestní zákoník, zrušil mnohoženství a náboženské sňatky, reformoval kalendář (islámský byl nahrazen gregoriánským). Postupem času se přidalo povinné používání příjmení, den pracovního volna byl přesunut z pátku na neděli. Zlepšilo se také postavení žen, které převzaly společenské povinnosti, zavedeno bylo aktivní i pasivní volební právo pro ženy. Šesti principy kemalismu, které byly zahrnuty také do turecké ústavy jsou: republikanismus (Turecko může být pouze republikou); nacionalismus (nová národní identita nahrazující identifikaci Turků s islámem); populismus (nadřazenost zájmů národa nad skupinovými); etatismus (v hospodářství má hrát hlavní úlohu stát); laicismus (světový charakter státu, kontrola státu nad náboženskými institucemi); revolucionářství (přihlášení se ke společensko-politickým a hospodářským reformám). Kemalovým heslem pro zahraniční politiku bylo “Mír doma, mír ve světě”. Kemal prosazoval vizi Turecka jako země žijící podle západních měřítek, Turecka jako součásti Západu. Cestu sekularizace prosazoval proto, že islámské zvyklosti považoval za brzdu pokroku. Kemalovi se podařilo prosadit, že turecký nacionalismus převládl nad náboženskou příslušností. (Kropáček: 98) Postupně zlepšoval styky se sousedními zeměmi i západními mocnostmi. Urovnaly se vztahy Turecka s Řeckem uzavřením paktu. V roce 1932 vstoupilo Turecko do Společnosti národů. Kemal Atatürk zemřel v listopadu 1938.

V období 1938 – 1950 byl tureckým prezidentem Ismet İnönü, který dlouhou dobu působil jako vedoucí exekutivy. Jeho období spadalo do období druhé světové války, které se Turecko neúčastnilo ze strachu z trvající nestability země. Turecko uzavřelo smlouvy jak s Francií a Británií, tak s Německem a udržovalo svou neutralitu.

Během války byla inflace v Turecku až 500%. Turecké hranice chránilo asi 1 500 000 vojáků, tisk i opozice byly pod kontrolou. Turecko bylo během války útočištěm především pro německé a židovské uprchlíky a antifašisty. V roce 1942 však přijal turecký parlament diskriminační zákon, který rozděloval obyvatelstvo do 4 skupin (muslimové, nemuslimové, cizinci, potomci konvertitů), z nichž cizinci a muslimové platili 5% daň z ročních příjmů, od Arménů to však bylo 232%, od Židů 179% a od Řeků 156%. Zrušen byl tento zákon v roce 1944.

4.2.2. POVÁLEČNÉ TURECKO

Po válce se Turecko snažilo o zlepšení vztahů s Řeckem, Íránem a USA, kdy po vyhlášení Trumanovy doktríny a Marshallova plánu získalo velkou finanční a vojenskou pomoc. Postupně klesala obliba kemalistů a narůstala nespokojenost s jejich monopolem. Po druhé světové válce se Turecko navrátilo k islámu, především venkov. Došlo tedy k transformaci – byl zrušen titul

národního vůdce, byly zavedeny volby a v opozici k Republikánské straně byla založena Demokratická strana. Roku 1950 se uskutečnily první skutečně svobodné volby. V těchto volbách zvítězili demokraté, kteří zpětně legitimizovali dosud zakázané mystické řády a bratrstva, svolávání k modlitbě bylo v arabštině, začala se vydávat náboženská literatura, znovu se začalo vyučovat náboženství. Propastný však zůstal rozdíl mezi životem ve městech a na vesnicích, které nadále zůstávaly zaostalé s otřesnými životními podmínkami. Zahraniční politika byla směřována na kapitalistické země a v únoru 1952 vstoupilo Turecko do NATO. Problematické začaly být vztahy mezi Tureckem a Řeckem kvůli Kypru. Po roce 1954 se řečtí nacionalisté snažili vyhnat z ostrova Brity a připojit ostrov k Řecku. To odmítali kyperští Turci (20% obyvatel), i turecká vláda. Turci navrhovali rozdělení ostrova, což zase odmítli Řekové. V roce 1960 byla tedy vyhlášena nezávislá Kyperská republika, kterou garantovala Británie, Turecko a Řecko.

V květnu 1960 došlo k vojenskému převratu a svržení demokratické vlády. Zahraniční orientace země na NATO zůstala stejná. Převrat přinesl i určitá pozitiva, a to snahu o pokračování v Atatürkových reformách, které za demokratů ustoupily. V roce 1961 byla vydána nová ústava poskytující větší politické svobody, povolovala politické aktivity, garantovala svobodu soudnictví, tisku, školství, změnil se systém zastoupení z většinového na proporciální, takže se do sněmovny dostaly i menší strany. Zákony musely projít oběma komorami, byl vytvořen nezávislý ústavní soud. Vytvořena byla také Rada národní bezpečnosti (RNB), která neposílila kontrolu armády, ale právě naopak, civilní moci a usměrňovala vývoj společnosti.

Novou nejvýznamnější stranou se stala Strana spravedlnosti, kterou vedl od roku 1964 Süleyman Demirel. Dalších pět let pokračoval hospodářský růst, občanské svobody nebyly potlačovány, rozhlas a televize mohly vládu otevřeně kritizovat. Od roku 1961 zastával funkci ministra práce Bülent Ecevit a díky němu bylo uzákoněno právo na stávku, roku 1966 byl generálním tajemníkem Republikánské lidové strany a roku 1972 se stal předsedou vlády. Ecevit prosazoval politiku sociální spravedlnosti. V roce 1961 byla podepsána smlouva se Spolkovou republikou Německo, která umožnila tisícům Turků pracovat v německém průmyslu, čímž Německo řešilo nedostatek domácí síly. V roce 1962 pracovalo v Německu asi 13 000 Turků, v roce 1974 to bylo už 800 000 dělníků, mnoho dalších odcházelo do Belgie, Francie, Nizozemí a Švýcarska. Turecko tak ztrácelo kvalifikovanou sílu. V roce 1964 se Turecko stalo přidruženým členem EHS s vyhlídkou na plné členství.

Po 2.světové válce došlo k růstu počtu obyvatel. V letech 1945 –70 vzrostl z 19 miliónů na 35 miliónů, mnohem rychleji přibývalo obyvatel ve městech než na vesnicích, a to především díky stěhování lidí z venkova do měst. Na pořad dne se vrátila kyperská otázka. Kypr byl rozdělený

mezi Řeky a Turky, což mělo zabránit připojení celého ostrova k Řecku i jeho rozdělení – prezidentem byl Řek, viceprezidentem Turek. Po návrhu řeckého prezidenta (1963), zrušit turecké právo veta v kyperském parlamentu vypukly nepokoje, Řekové navíc obsadili několik tureckých vesnic. Ve střetu padlo více Turků, kteří byli početně slabší, což se nelíbilo Turecku, které pohrozilo odvetou. USA Turecku pohrozily, že mu NATO v případě konfliktu nepomůže. To vyvolalo v Turecku vlnu protiamerických nálad. Navíc se objevil arménský terorismus. Oběťmi se stávali turečtí diplomaté ve světě, turisté, turecké cestovní a letecké společnosti. Arméni požadovali přiznání turecké odpovědnosti na genocidě z roku 1915 a vznik arménskému státu. V této nestabilní situaci zasáhla armáda. Jmenovala premiérem Nihata Erima z republikánské strany. Terorismus však pokračoval, což vedlo k vyhlášení stanného práva, zatčení zastánců levice a jejich uvěznění a mučení. Byla zrušena svoboda tisku, autonomie univerzit, rozhlasu, televize. Vznikly Státní bezpečnostní soudy řešící případy mnoha zatčených zastánců levice. V roce 1973 došlo k novým volbám. Armádou navrženého generála ale strany odmítly přijmout a prezidentem byl nakonec zvolen Fahri Korutürk. Dvě největší strany, Republikánská lidová strana a Strana spravedlnosti se však nebyly schopné dohodnout téměř na ničem a nevraživost mezi Demirelem a Ecevitem rostla. V roce 1974 došlo na Kypru ke svržení vlády kyperskou národní gardou, která vyhlásila sjednocení s Řeckem. Turecko žádalo, aby garanti smlouvy o Kypru společně zasáhli. Británie to odmítla, proto Turecko zasáhlo samo a na Kypru turecká armáda obsadila v tzv. „mírové operaci“ asi 40% rozlohy ostrova. Ostrov byl rozdělen tzv. „Attilovou linií“, Turci z jižní části utekli do severní a Řekové opačně. V roce 1983 pak byla vyhlášena Severokyperská turecká republika, jejíž existenci kromě Turecka nikdo neuznal. Vzájemné vztahy ještě zhoršila otázka těžby ropy v Egejském moři a letecký prostor nad tímto mořem, který Řecko považuje za svůj a Turecko za mezinárodní.

Boje mezi pravicí a levicí stále narůstaly. Nepodařilo se obnovit ani pokoj v ulicích, stupňovaly se politické vraždy. V této situaci vznikla marxistická Strana kurdských pracujících (PKK), v čele s Abdullahem Öcalanem, který chtěl vytvoření socialistického kurdského státu. V letech 1973-74 procházelo Turecko energetickou krizí, recese v západní Evropě pak zmenšila zájem po tureckých výrobcích i pracovní síle. Finanční zadlužení země rostlo do té míry, že musela žádat zahraniční věřitele o nové úvěry. Koncem roku 1979 neúnosnou situaci řešila Demirelova vláda neúspěšně a roku 1980 pak došlo k opětovnému zásahu armády a rozpuštění vlády i parlamentu. Vojenská vláda trvala tři roky, kdy politika zastrasování téměř ukončila vlnu teroristických útoků. Mučení bylo běžné. Byla změněna ústava – omezeny byly individuální svobody a rozšířeny pravomoci prezidenta, vlády a Národní bezpečnostní rady. Prezidentem byl zvolen Kenan Evren. Armáda povolila pouze tři nové politické strany, ve volbách v roce 1983 pak zvítězila Vlastenecká strana v čele s Turgutem Özalem. Ten na jedné straně zastával hospodářskou liberalizaci a podnikatelské kruhy, ale měl blízko i k náboženským společenstvím

a dával důraz na islámskou identitu Turků. Turecko se začalo integrovat do světové ekonomiky, prosazovala se funkční tržní ekonomika s exportním zaměřením. Hospodářský růst byl až 7%. Özal omezil zásahy armády. Koncem 80.let však došlo k růstu inflace, korupce, nepotismu a Özalova strana příští volby prohrála. Od 80.let dochází také k islamizaci – prosadila se povinná výuka náboženství, návrat k islámským tradicím, náboženská svoboda, náboženství mělo být také pojítkem mezi politickými stranami. Propojení islámu a tureckého nacionalismu se označuje jako turecko-islámská syntéza. Její zastánci tvrdili, že odklon od staleté turecké historie způsobil politickou a morální krizi a zanedlouho ovládli téměř všechny významné instituce. To se však nelíbilo laickým kruhům a docházelo tedy ke střetům.

I přes krvavá potlačování kurdských povstání ve 20. a 30. letech, měli Kurdové v Turecku zaručena všechna občanská práva, ale požadavek byl, aby se zřekli národních aspirací a jazyka. Všichni obyvatelé Turecka byli označeni jako Turci bez ohledu na etnickou příslušnost. Kurdové jsou navíc také muslimové, takže mezi nimi a Turky nikdy nebyly překážky. Prvotní střety se týkaly spíše střetu moderního tureckého národního státu se zaostalými kurdskými kmeny. Se vznikem kurdské inteligence začali formulovat Kurdové svoje národnostní požadavky, vlastní identitu, levicový program. Nejradikálnějším hnutím byla Strana kurdských pracujících, založena v roce 1978, která chtěla dosáhnout svých cílů ozbrojeným bojem. V roce 1980 vláda zakázala používání kurdštiny a projevování kurdské sounáležitosti. V roce 1984 pak PKK vyhlásila turecké vládě otevřenou válku, turecká vláda vytvořila v reakci tzv. vesnické gardy. PKK zahájila proti vesničanům krvavou kampaň, navíc se spojila s arménskou tajnou armádou. PKK později označila boje s vesničany za omyl. Do 90. let si boje vyžádaly asi 30 000 obětí. V roce 1991 Özal dokázal dostat PKK do izolace a ve stejném roce zrušil zákaz používání kurdštiny. S nástupem Demirela do funkce prezidenta v roce 1993 bylo jednání mezi Turky a Kurdy přerušeno. V 60. letech 20. století byl vypracován projekt rozvoje tureckého Kurdistanu – výstavba systému přehrad na Eufratu a Tigridu, které by měly zavlažovat a zároveň vyrábět energii. Tyto plány začala uskutečňovat Özalova vláda, odpor vzbuzují v Sýrii a Iráku.

V roce 1981 bylo pozastaveno členství Turecka v Radě Evropy a další rok začalo vyšetřování porušování lidských práv. Po roce 1983 se vztahy s EHS zlepšily, ale roku 1987 EHS žádost Turecka o členství zamítla. Ve válce v Perském zálivu v roce 1990 stálo Turecko na straně USA, ale veřejnost ani opozice nepodpořily prozápadní politiku země. Válka zhoršila hospodářství a nakonec Turecko žádalo o zastavení útoku na Saddáma Husajna. Do Turecka se přes hranice snažili dostat tisíce iráckých Kurdů, pro něž byla v severním Iráku vytvořena zvláštní bezpečnostní zóna.

V 90. letech docházelo k hlubokým politickým a hospodářským krizím. Prezident Özal s vládou nevycházel, často blokoval přijímání zákonů a činnost vlády. Vláda prosazovala přiblížení Turecka EU, změnu v otázkách lidských práv, zrušen byl také zákaz používání kurdštiny. V roce 1993 Özal nečekaně zemřel a novým prezidentem se stal Demirel. Za jeho vlády dosáhla inflace 148% (rok 1994) a vzkvétala také korupce. Pomocí bylo pro Turecko podepsání dohody o celní unii s EU v roce 1995. Jinak ale docházelo ke střetům mezi alevity a sunnity a ve volbách v roce 1995 zvítězila proislámská Strana prosperity. Turecká armáda byla připravená k zásahu. Turecká lira nadále upadala, rostla chudoba, zahraniční investice byly nízké. Ve funkci premiéra byl poprvé islamista, Necmettin Erbakan. Společnost byla rozdělená, část jej naprosto odmítala, část jej podporovala. Erbakan ratifikoval dohodu mezi Tureckem a Izraelem, prosazoval vytvoření “společného islámského trhu” jako protiváhu EU, což se ale neuskutečnilo. V březnu 1997 však armáda proti premiérovi zasáhla, když jeho spolustraníci nabádal davy k osvobození Jeruzaléma od izraelské okupace a iránský velvyslanec k zavedení islámského práva v Turecku. V červnu premiér odstoupil a Národní bezpečnostní rada vydala požadavky omezující vliv politického islámu, prodloužení povinné školní docházky, Strana prosperity kvůli snaze o změnu laického charakteru republiky byla zakázána. Evropský soud pro lidská práva v roce 2001 potvrdil, že zákazem strany nebyla porušena lidská práva.

V lednu 1999 se premiérem stal Bülent Ecevit, a to především díky zatčení kurdského vůdce Öcalana. Ten byl odsouzen k trestu smrti, který ale nakonec nebyl vykonán, protože trest smrti byl roku 2002 zrušen. Evropský soud pro lidská práva v roce 2005 navíc zpochybnil objektivnost postupu turecké justice. Zakázány byly i některé kurdské strany kvůli “separatistické propagandě”. V roce 1999 zasáhlo Turecko katastrofální zemětřesení, při němž zemřelo asi 17 000 lidí a 200 000 lidí zůstalo bez domova. Pomoc z Řecka velmi zlepšila vztahy mezi zeměmi. Ve stejném roce přišlo ještě jedno zemětřesení. Dobrou zprávou bylo rozhodnutí Evropské komise zvážit kandidaturu na vstup do EU, při splnění kodaňských kritérií (lidská práva, menšinová politika, hospodářské reformy). Konečné rozhodnutí Komise ohlásila na rok 2004. S odporem se však setkala podmínka, aby turecká armáda přešla pod kontrolu civilistů. V květnu 2000 byl prezidentem zvolen Ahmet Necdet Sezer. Neshody mezi prezidentem a premiérem v roce 2001, kdy byl premiér obviněn, že přihlíží korupci, vedly k nestabilitě finančního trhu, úrokové míry stouply o 3000%. Na pomoc přišel MMF, který poskytl zemi půjčku 11,4 mld. dolarů. Vláda přijala program privatizace bank, elektráren, aerolinek, výroby pohonných hmot atd. Rostla nezaměstnanost a chudoba, což vedlo k masovým demonstracím. Za pomoc USA ve “válce proti terorismu” získalo Turecko další půjčky ve výši 13 mld dolarů. S horšícím se zdravotním stavem premiéra se zhoršovaly také hospodářské problémy. V roce 2002 byly vypsané nové volby a stejně tak byl přijat “demokratický balíček”. Ve volbách se prosadila Strana spravedlnosti a rozvoje (AKP) v čele s Recepem Tayyipem Erdoganem, někdejší

istanbulským starostou. Získala 34%, republikáni pouze 19%. Protože se Erdogan nemohl stát předsedou vlády, stal se jím jeho přítel Abdullah Gül. Změna odhlasovaná v parlamentu pak Erdoganovi umožnila, aby se stal předsedou vlády v roce 2003. AKP zdůraznila proevropskou a prointegrační politiku, ale zároveň navázání na tradiční hodnoty. Začala propagovat lidská práva, vládu zákona, přiblížení EU, zároveň oddanost vlasti, důraz na multikulturní a pluralitní charakter země. AKP odmítla USA pomoc ve válce proti Iráku, což vedlo k zastavení finanční pomoci z USA. Turecko chtělo později vyslat do Iráku mírové sbory, ale to bylo pro Iráčany nepřijatelné. Turecko je připraveno zasáhnout ve chvíli, kdy by se Irák rozpadl na menší státy, z nichž jeden by mohl být Kurdistán. Reformní balíčky z roku 2003 rozšířily práva demonstrantů, svobodu shromažďování, používání kurdštiny v médiích, vězni dostali právo na obhájce, zrušena byla i tisková omezení. Jedna věc je však přijmout zákon, druhá uplatnit jej v praxi, na což upozorňuje EU.

V roce 2004 bruselský summit EU rozhodl o tom, že jednání o vstupu Turecka do Unie začnou v říjnu 2005. Názory na jeho vstup do Unie se v členských zemích různí. Odpůrci upozorňují na jeho velikost, kulturní odlišnost, nekřesťanskost a hospodářskou zaostalost. Proti jsou i některé turecké kruhy. EU na Turecko uplatňuje přísnější kritéria, než na země již přijaté. Jednání EU označuje za jednání, kde není předem zaručen výsledek a navíc namísto přechodných omezení mluví EU o omezeních trvalých. V otázce Kypru došlo k přijetí návrhu Kofiho Annana, který navrhoval po referendu v obou částech Kypru jeho sjednocení a do EU tak měl vstoupit celý ostrov a nejenom jeho půlka. Kypřané však tento plán v referendu v roce 2004 odmítli. Časté jsou výhrady k zásahům turecké armády. Turecká armáda byla zásadní silou v procesu modernizace a demokratizace osmanské říše, v 19. století byla nejmodernější a nejpevnější institucí v zemi. Zásahování důstojníků do politiky bylo zakázáno v roce 1923, ale v praxi se prosadil systém, kdy vojáci nemají moc přímo v rukou, ale zasahují shora v případě, kdy vznikne dojem, že je stát ohrožen. Armáda se identifikuje se státem.

4.3. SOUČASNÁ DISKUSE O VSTUPU TURECKA DO EVROPSKÉ UNIE

Podívejme se na záležitosti, které jsou nejčastěji předmětem kritiky vůči Turecku. Je to především přítomnost turecké armády na Kypru, porušování lidských práv, arménská genocida, chudoba, nedostatečná práva Kurdů, zásahy armády do politiky atd. K pochopení jejich původu nám může pomoci jednak pohled do historie Turecka a jeho vývoje, což jsme učinili v jiné části této práce, jednak je dobré podívat se na tyto problémy očima odborníků a samotných Turků.

Jednou z nejvíce diskutovaných otázek je genocida Arménů v Turecku během první světové války, zvláště poté, co byl ve Francii vydán zákon, který ukládá tresty za její popírání. Přestože o

přesném počtu zabitých Arménů se již zřejmě nedovíme (Arméni mluví až o 2 miliónech mrtvých, zatímco Turci přibližně o 500 000 obětech), tak i kdyby pravdou byl odhad nižší, stále jde o obrovské číslo. K historii se již vracet nebudu, zabývat se budu pouze tím, jaké řešení vztahů těchto dvou etnik navrhuje turecký profesor Sedat Laçiner. Ten sám jej nevidí jako jednorázovou akci. Upozorňuje na snahy některých radikálních skupin znemožnit jednání na mezinárodní úrovni. Není pochyb o tom, že Arméni žili pod tureckou hrozbou desítky let, problém je však v tom, že strach z tzv. turecké hrozby šíří soudržná arménská diaspora dosud, i po vzniku samostatného arménského státu. Za sjednocující prvek diaspory pak Laçiner považuje právě dřívější utrpení. Podle něj je to právě diaspora, která díky své finanční a politické převaze ovládá domácí arménskou scénu a radikalizuje turecko-arménské vztahy. Svá tvrzení pak opírá o projev tureckého Arménce, Hranta Dinka, který řekl, že ačkoliv arménská diaspora argumentuje tak, že Turecko se nikdy nezmění a turecko-arménské vztahy taktéž, je to sama diaspora, která se nemění. Turecko podle něj prošlo mnohými demokratizačními změnami a nyní dokonce žádá o členství v Evropské unii. Kdyby diaspora měla skutečný zájem na změnách v Turecku, podporovala by jeho vstup do EU, to se však neděje. I přes mnohé snahy Spojených států o urovnání vztahů mezi Tureckem, Arménií a Ázerbajdžánem, přikládá Laçiner větší roli Evropské unii. Být jejím členem je totiž prioritou pro všechny tři země. Společné cíle by pak mohly zmírnit současné napětí. Členství Turecka v Unii by bezpochyby zmírnilo obavy Arménů z tzv. turecké hrozby a umlčelo by také hlasy radikálních skupin. Proto je podle Laçinera nesmyslné argumentovat tím, že členství Turecka jeho vztahy s Arménií zhorší. Právě naopak. Laçiner také zmiňuje tři požadavky, které Turecko vůči Arménii vznáší:

- 1) jasné určení hranic mezi Tureckem, Arménií a jejími sousedy;
- 2) ukončení arménské okupace Ázerbajdžánu a ukončení násilného řešení konfliktů;
- 3) nedělat z událostí roku 1915 střed turecko-arménských vztahů.

K bodu tři dále dodává, že není možné začínat dialog od události, která je ve vzájemných vztazích tou nejproblematičtější. Pokud nám jde o jejich zlepšení, je potřeba dívat se do budoucna a ne do sto let vzdálené historie.

Druhou věcí, kterou argumentují odpůrci vstupu Turecka do Unie je očekávaná masová migrace (chudých, nevzdělaných, nezaměstnaných - jak je převážně uváděno) Turků do ostatních členských zemí. Především Německo pak upozorňuje na to, že na jeho území žijí téměř 3 milióny Turků. Laçiner ovšem upozorňuje na to, že Turci do Německa odešli na základě vzájemných dohod a pomohli tak německému volnému pracovnímu trhu. Navíc, jak říká, se situace v Turecku od 60. let velmi změnila. Jeho ekonomická vyspělost je nyní na zcela jiné úrovni a případným vstupem do Unie by se ještě zlepšila. Firmy z členských zemí by se tedy naopak stahovaly do finančně výhodnějšího Turecka. V takové chvíli by spíše Turecku hrozil opačný problém, a to tzv. zpětná migrace z EU.

Vztahy mezi Řeckem a Tureckem jsou stále napjaté, a to především kvůli kyperské otázce a sporům o Egejské moře. Řečtí politikové však podle Laçínera využívají EU jako nástroje proti Turecku, jinými slovy, Unie je pod řeckým vlivem, a proto nemůže v této věci vystupovat jako nezávislý smírčí soudce. Oficiální setkání se stávají spíše platformou pro vzájemné obviňování. Pokud by se Turecko stejně jako Řecko stalo členem Unie, pak by obě země byly na stejné lodi a přestaly by se vnímat jako vzájemná hrozba. Lord Hannay se pak ve svém článku vrací k plánu Kofiho Annana. Podle něj měl mít Kypr federální vládu složenou z obou států, ovšem s poměrně málo pravomocemi, zatímco by každý stát užíval plné autonomie. V další fázi by došlo k demilitarizaci kyperských ozbrojených sil, vyhlášeno by bylo závazné armádní embargo a mezinárodní mírové jednotky by dohlížely na oboustranné usmíření. Asi 9% území ostrova by bylo uvolněno ve prospěch kyperských Řeků a stejně tak by byl v omezené míře navrácen majetek kyperským Řekům. Rufus Denktas (vůdce kyperských Turků) tento plán zamítl. Strana AKP, která zvítězila ve volbách v Turecku pochopila nutnost změny v politice Severokyperské republiky. Stejně tak turečtí Kypřané vyjádřili svůj nesouhlas s Denktashem a jeho odmítnutím návrhu OSN. Ve spojení ostrova a jeho vstupu do Unie viděli zajištěnou budoucnost a prosperitu. Tento postoj podpořila i ankarská vláda, a tak byla obnovena jednání o návrhu OSN a ve volbách s ním dvě třetiny severokypřanů vyjádřilo souhlas, zatímco tři čtvrtiny obyvatel jihu odmítlo. Hannay píše, že po těchto událostech není možné argumentovat rozděleným Kyprem jako překážkou ke vstupu Turecka do EU. Ostatně po referendu se postoj Unie k severnímu Kypru zmírnil, byla mu poskytnuta finanční pomoc na rozvoj obchodu a investic. Hannay nezpochybnuje trvající rozdíly v ekonomické situaci mezi severem a jihem a přetrvávající nedostatky v právních a politických záležitostech, ovšem přibližování k Unii vidí jako možnou cestu ke sblížení.

Dalším velkým tématem je přetrvávající porušování lidských práv. Tomuto tématu se mimo jiné věnuje Zeki Kütük ve své knize *Turkey's Integration into the European Union* píše, že nejčastěji bývá porušování lidských práv v Turecku spojováno s Kurdy. Kütük nepopírá, že v mnoha případech turecké soudy nejsou schopny řešit bezpráví, že stížnosti často nejsou vyslyšeny, že důvěra lidí v justici je minimální, ani že armáda má nadále velký vliv na vládu a politiku. Evropská unie Turecku nabídla, že se na Evropský soud pro lidská práva mohou obracet postížení přímo, aniž by museli absolvovat obvyklou cestu přes soudy národní. V roce 1998 bylo na soud podáno z Turecka na 1 825 stížností, jejich počet se však postupně snižuje. Také Amnesty International situaci v Turecku nevidí jako beznadějnou. Kütük si však ve svém článku stěžuje na nedostatečnou pomoc Evropské unie, která podle jeho slov Turecko pouze kritizuje a obviňuje ji též z užívání dvojího metru na různé státy. Konkrétně jmenuje Řecko, Španělsko a Portugalsko, jejichž situace ohledně lidských práv při vstupu do Unie nebyla o nic lepší, než je

nyní v Turecku. Zatímco v jejich případě prý Unie argumentovala tím, že právě členství umožní těmto zemím zlepšení právního systému, u Turecka jde o argument používaný proti jeho členství. To, že se Turecku nespravedlivě měří pak vede Turky k nacionalismu a fundamentalismu. Kútúk pak v otázce práv Kurdů mluví o tom, že v Turecku žije mnoho různých etnik a kdyby si každé z nich chtělo vydobýt svá práva, pak by se Turecko rozpadlo. Kurdové žádají možnost užívat svého jazyka (vysílání a vyučování v kurdštině). Turci se však bojí, že Kurdové pak využijí získaných práv k ustavení nezávislého kurdského státu. Přesto se však vláda snaží řešit problémy menšin demokraticky, což je ostatně nutnost, pokud se chce Turecko stát členem Unie. O čem se však otevřeně nemluví, je podle něj postavení Turků žijících mimo území Turecka. Turkové jsou diskriminováni především v Řecku – Kútúk mluví o porušování lidských práv, politických práv, omezování svobody pohybu, svobodného vyjadřování, zasahování do práva praktikovat své náboženství atd. Turecko v této souvislosti již několikrát protestovalo v Unii proti takovému zacházení, ale jeho žádosti nebyly vyslyšeny.

5. Oficiální vyjádření ČR ke vstupu Turecka do Evropské unie

Tato kapitola sleduje, jak se o vstupu Turecka do EU vyjadřují čeští politici, česká vláda a ministerstvo zahraničních věcí. V analýze jsou zahrnuty projevy a články českých politiků a oficiální dokumenty české vlády. Vycházím zde z měsíčníku Ministerstva zahraničních věcí „Zahraniční politika České republiky“, který obsahuje rozhovory, projevy a články, které se týkají zahraničně politické tematiky. Tento měsíčník je dostupný v elektronické podobě na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí a pokrývá období od roku 1999 do roku 2005. Pro následující roky jsou pak k dispozici články a projevy už jen jednotlivých ministrů zahraničí. Kapitulu jsem strukturovala tak, že jsou nejprve uvedeny zestručněné obsahy částí článků (projevů, rozhovorů), které byly během sledovaného období publikovány. Vybrány jsou pouze ty části, které se dotýkají Turecka, nebo vize budoucí Unie, a ty jsou také následně analyzovány. Do analýzy jsou zahrnuty články za období leden 2002 až prosinec 2006. Používám zde trochu odlišný formát citací: Příjmení, jméno (funkce politika). „Název článku“. *Noviny* – typ dokumentu (datum). Funkce politiků uvádím jednak proto, že se mohou v čase měnit, jednak pro usnadnění sledování toho, jak a v čem se liší postoje jednotlivých politických stran a jejich členů. Bohužel je zde smíchána primární literatura (články, rozhovory) a literatura sekundární (např. informace o zahraničních cestách politiků), které nešlo dost dobře oddělit. Zahrnula jsem sem také prohlášení Ministerstva zahraničních věcí k referendům na Kypru, která měla rozhodnout o možnosti sjednocení tohoto ostrova podle návrhu OSN, protože je to jeden z důležitých momentů, který se dotýká také Turecka a kyperských Turků. Dále jsou zde texty,

kteří se věnují Evropské unii, hledání společných evropských hodnot a tomu, zda se členy mohou stát také státy „mimoevropské“, například Turecko.

5.1. Vyjádření českých politiků

Rok 2002

Pro rok 2002 jsem nenašla žádný článek, rozhovor, nebo projev, který by se otázkou vstupu Turecka do Evropské unie zabýval. Možným důvodem by mohlo být to, že ani Česká republika ještě nebyla členským státem, a proto se o tyto záležitosti ještě příliš nezajímala.

Rok 2003

SVOBODA, CYRIL (ministr zahraničních věcí ČR, KDU-ČSL). „Evropa bez cílů, hodnot, kořenů?“. *Právo* (11.7.2003).

Článek se převážně věnuje návrhu ústavní smlouvy. Ústava podle ministra ovlivní rodinný a pracovní život lidí i jejich aktivity. Proto považuje diskusi o ústavě za nezbytnou. Z toho vyplývá i potřeba určit cíle a hodnoty Unie. Ústava uvádí hodnoty pluralismu, tolerance, spravedlnosti, solidarity a nediskriminace. Svoboda ale namítá, že tyto hodnoty nesdílí pouze státy evropské, ale také mimoevropské. Klade si proto otázku, zda tato abstrakce formulovaných základů není spíše na obtíž a zda nemá také nějaké vedlejší dopady. Návrh ústavy říká: „Unie je otevřena všem evropským státům, které respektují její hodnoty a jsou odhodlány je společně prosazovat“. Toto vymezení je však podle něj nedostatečné a může vést k rozšiřování Unie třeba i o státy asijské nebo africké. To by bylo možné, pokud by šlo o pouze o obchodní záležitosti, ale Unie je už mnohem dál. V souvislosti s Uníi musíme brát v potaz „sdílené tradice a přirozené komunikační vazby“. Preambule však zmiňuje pouze kulturní, náboženské a humanistické dědictví Evropy, aniž by je jakkoliv konkretizovala, a to především kvůli snaze zavděčit se zastáncům „multikulturního kýče“.

Rok 2004

TOPOLÁNEK, MIREK (předseda ODS). „Evropa nemůže mít jinou zahraniční politiku než USA“. *Právo – rozhovor* (17.1.2004).

V rozhovoru Topolánek říká, že Evropa se musí rozšiřovat, a to také o Turecko. Evropu nelze brát za uzavřené společenství, za jednu provždy uzavřený koncept, „schengenské ghetto“.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. Prohlášení k jednáním o sjednocení Kypru (7.4.2004).

Ministerstvo zahraničí České republiky ve svém prohlášení souhlasí s tím, aby obě komunity žijící na Kypru vedly jednání podle plánu generálního tajemníka OSN Kofiho Annana, který považuje za jediné možné řešení. Doufá také, že při referendech se občané Kypru vyjádří pro tento plán, tedy sjednocení ostrova.

MINISTERSTVO ZAHRA NIČNÍCH VĚCÍ ČR. Prohlášení k výsledkům referend o sjednocení Kypru (27.4. 2004).

24.dubna 2004 došlo k referendu o přijetí či nepřijetí návrhu generálního tajemníka OSN Kofiho Annana o sjednocení Kypru. Kyperská Řekové jej odmítli a kyperská Turci přijali. 1.května 2004 tedy bude do Evropské unie přijata pouze jižní polovina ostrova. Ministerstvo zahraničních věcí sice rozhodnutí kyperských občanů respektuje, ale považuje je za „promarněnou šanci“.

KLAUS, VÁCLAV (prezident ČR). „Náš dnešní evropský problém“. Projev na Evropském fóru v Alpbachu (29.8.2004).

Klaus opětovně kritizuje ztotožňování Evropy a Evropské unie, protože jde o dvě zcela odlišné entity. Není možné si Evropu přivlastňovat a ohánět se tím, že někteří byli v Unii dříve než ostatní, nebo tím, že „jsou jejich domovy méně kilometrů vzdálené od bruselského centra“, čímž naráží na diskuse o tom, zda Turecko do Evropy patří, či ne. Tyto diskuse jsou nesmyslné proto, že skutečná otázka nestojí tak, zda Turecko přijmout do Evropy, ale zda jej přijmout do Evropské unie, což je něco zcela jiného. Pozastavuje se také nad tím, zda a jak chceme rozlišovat mezi většími a menšími Evropany. Podle něj „žádné větší, lepší či zasloužilejší evropské státy a národy“ nejsou.

SVOBODA, CYRIL (ministr zahraničních věcí ČR, KDU-ČSL). Projev na Poradě vedoucích zastupitelských úřadů a stálých misí České republiky (30.8.2004).

Svoboda zde řekl, že je nutné s rozšiřováním někde skončit. Pokud se Turecko má stát členem Unie, pak je nutné, aby se Česká republika podílela na obnově Iráku, kde by v tom případě končily hranice EU. Podle Svobody není možné na jedné straně podporovat vstup Turecka do Unie a na straně druhé se stahovat z Iráku.

HYBÁŠKOVÁ, JANA (europoslankyně za SNK ED). „Unie nemůže neustále měnit svůj postoj“. *Hospodářské noviny* - rozhovor (31.8.2004).

Jana Hybášková v rozhovoru odmítá odpovědět, zda by se Turecko mělo stát členem Unie, ale rozhodně se vyjadřuje pro začátek vstupních jednání, která podle ní měla začít už dávno. Mělo

by to podle jejího mínění vliv na stabilitu v jihovýchodní Evropě, navíc Unie nemůže neustále měnit jednou nastavená kritéria. Turecko je také dlouhodobým členem NATO.

KLAUS, VÁCLAV (prezident ČR). „Turecko, Evropa a Evropská unie“. *Právo* (30.9.2004).

Klaus se zabývá současnou debatou o tom, zda s Tureckem zahájit či nezahájit jednání o vstupu do EU. Debatu považuje za falešnou a kritizuje jak jeho zastánce - multikulturalisty, tak odpůrce - nacionalisty. Za hlavní problém považuje ztotožňování Evropy a Evropské unie. Evropská unie totiž není Evropou. Evropa označuje duchovní, kulturní a civilizační fenomén, který je v neustálém pohybu a mluvit o společné minulosti a homogenitě Evropy považuje za nesmyslné. „Ze všech těchto důvodů je naprosto absurdní chtít někoho do Evropy přijímat či z ní vylučovat (dokonce legislativními akty).“ Nejde tedy o přijímání Turecka do Evropy, ale „právě teď existující organizace, zvané Evropská unie“. Ve skutečnosti jde tedy o diskusi mezi těmi, kteří mají představu „stále těsnější unie“ (ti Turecko odmítají) a těmi, kteří vidí Unii jako „konglomerát spřátelených, maximálně kooperujících a blízkých států“, a pro které je tedy členství Turecka možné. Podle Klause nejde o spor o Turecko, ale o „charakter, podobu a samotnou podstatu Evropské unie“.

TELIČKA, PAVEL (odstupující eurokomisař). „Turecko a Unie: Jak dál?“ *MF Dnes* (8.10.2004)

Eurokomisař Telička shrnuje obsah zprávy Evropské komise o Turecku. „Na sklonku roku 2002 se předsedové vlád a hlavy států EU shodli, že pokud dojde na summitu v prosinci 2004 na základě zprávy a doporučení Evropské komise k dohodě o tom, že Turecko plní politická kodaňská kritéria, EU zahájí s touto zemí bez prodlení vstupní rozhovory. Zmíněné doporučení jsme v komisi přijali.“ Obhajuje konkrétní důvody, proč řekli ano: dostatečná stabilita institucí zaručujících demokracii, právní stát, lidská práva, ochranu menšin. Zprávu Komise považuje Telička za objektivní a vyváženou. V doporučení mimo jiné stojí, že pokud Turecko přijme zbývající legislativní normy, bude splňovat politická kritéria, a tudíž mohou jednání začít. Na jednu stranu Turecko zavedlo mnohé reformy (ústavní reforma, zrušení trestu smrti, posílení práv menšin), na stranu druhou mu ještě zbývá mnohé napravit (např. lidská práva). Aby Turecko v reformách nadále pokračovalo, navrhla Komise některá opatření. Jedním z nich je, že doporučení neobsahuje konkrétní datum pro negociace. Dalším, že Evropská komise bude každoročně vydávat zprávu o pokrocích a bude sledovat, zda jsou reformy uplatňovány v praxi. V opačném případě budou jednání přerušena do doby, než nedojde k jejich aplikaci. Ukončení rozhovorů je pak plně závislé na tureckých pokrocích, ovšem neskončí dříve, než před rokem 2014. Za nejvíce problematické považuje Telička otázky zemědělství, politiky soudržnosti a volného pohybu pracovníků. Není však důvod vstupní rozhovory odkládat, nebo znovu otevírat

debatu o alternativním vztahu Unie s Tureckem. Za nešťastné považuje i debaty o referendu k členství Turecka. V tom případě by se podle jeho slov mělo konat referendum o každé nové přistupující zemi a s tím, že by mělo jít o referendum celoevropské.

BŘEZINA, JAN (poslanec Evropského parlamentu za KDU-ČSL). „Turecko přes růžové brýle“. *Právo* (12.10.2004).

Jan Březina kritizuje ve svém článku doporučení Evropské komise k zahájení přístupových jednání s Tureckem, a to z toho důvodu, že zprávu považuje za neobjektivní a zaujatou, jejíž cílem není kvalitní analýza, ale přesvědčit evropskou veřejnost o tom, že Turecko je vhodným kandidátem. Podle jeho mínění se dokonce nabízí varianta, že o jeho znění bylo rozhodnuto předem. Konkrétně uvádí nemístné vyzdvihování pokroků (např. reformy v oblasti demokracie, lidských práv atd.) a naopak opomíjení problémů (např. role armády v politickém životě, mučení, porušování práv žen, etnických menšin, okupace Kypru atd.). Dále píše, že Turecko dosud nesplňuje kodaňská kritéria, a proto není možné jednání zahájit. Pokud zahájena budou, půjde dle jeho názoru o „účelovou a tendenční snahu dosáhnout přijetí Turecka do EU co nejdříve a za každou cenu“.

MÜLLER, VLADIMÍR (náměstek ministra zahraničních věcí ČR). „Přijetí Turecka je strategický krok“. *Právo – rozhovor* (19.10.2004).

V rozhovoru se Müller vyjadřuje k tomu, že Evropská komise schválila zahájení přístupových rozhovorů s Tureckem, které ale musí nadále pokračovat v reformách. Konečné rozhodnutí však nyní leží na Evropské radě. Česká republika bude v Radě podle jeho slov hlasovat pro zahájení těchto rozhovorů a dramatické debaty o této otázce označuje za zcela přirozené. Referendum o vstupu Turecka pak odmítá s tím, že jednání ještě ani nezačala, proto pro něj zatím není důvod.

ŠPIDLA, VLADIMÍR (eurokomisař, bývalý předseda ČSSD). „Pro rovnost příležitostí udělám naprosto vše“. *Právo – rozhovor* (14.12.2004).

Špidla souhlasí se zahájením vstupních rozhovorů s Tureckem a schvaluje také přijetí ústavy, kterou označuje za „vyvážený dokument, který je potřebný, aby Unie fungovala efektivně“.

JAHN, MARTIN (vicepremiér, Nestraník). „Na summitu se vše točilo kolem uznání“. *Právo – rozhovor* (18.12.2004).

Jahn prezentuje výsledky summitu evropských lídrů, kde bylo rozhodnuto, že vstupní jednání s Tureckem budou zahájena v roce 2005. Zdůraznil ovšem, že jde o jednání s otevřeným koncem, i když jejich cílem je vstup Turecka do Unie. Za hlavní překážku jednání označil uznání Kypru tureckou vládou. Odmítnutí uznání Kypru je podle něj pro Unii nepřipustné a bezpochyby by to

znamenal přerušeni jednání a znemožnilo členství. Na rozdíl od jiných politiků nevidí cestu v privilegovaném členství Turecka. „Musí to být buď, anebo.“

STREJČEK, IVO (poslanec Evropského parlamentu za ODS). „Proč vadí Turecko“. *Právo* (20.12.2004).

Ivo Strejček se vrací k debatám o tom, zda Turecko do Unie patří, nebo ji naopak ohrozí. Říká, že tyto debaty se ani tak netýkají Turecka, jako samotné Evropské unie a osudu evropské integrace. Pokud by Turecko bylo přijato, znamenalo by to podle Strejčka konec konceptu prohlubování integrace, konec ideje o federální Evropě. Jen těžko by šlo totiž řídit tak velké a různorodé území centrálně, z Bruselu. Naopak by muselo dojít ke zpětnému navrácení rozhodování na úroveň národní. A o to právě jde. Zda Unii rozšiřovat, nebo prohlubovat. Nesouhlasí s tím, že jsou na Turecko uvalována tvrdší kritéria, než na ostatní a nesouhlasí ani s tzv. „pojistkou“, tj. že jednání s Tureckem jsou s otevřeným koncem a že tedy ani když Turecko splní požadavky Unie, nemusí se nakonec stát jejím členem.

ROITHOVÁ, ZUZANA (europoslankyně za KDU-ČSL). „Přijetí Ankary je riziko“. *Právo* (20.12.2004).

Europoslankyně uvádí důvody, které podle ní vedly Unii k tomu, že nabídla Turecku členství. Především v tom vidí ambice na posílení zahraničněpolitického významu na islámský svět. Turecko je však podle ní zemí asijskou, s obrovským počtem obyvatel a její přijetí je spíše riziko, než přínosem. Upozorňuje na nedodržování lidských práv v Turecku s odvoláním na mezinárodní organizaci Amnesty International. Namísto neurčitých příslibů by Turecku pomohla podle Roithové důvěryhodná a jasná perspektiva, a to ne členství, nýbrž strategické partnerství. Roithová dále píše: „Počítá Brusel s reakcí vyhraněných muslimských kruhů, které dosud víceméně mlčely?“ Podle ní totiž spolu se snahou přiblížit se Evropě dojde k Turecku ke střetům s konzervativními muslimy, kteří se s touto cestou neztotožní. Neúspěch vstupních jednání by pak znamenal pro tureckou společnost frustraci a ztrátu sebevědomí pro Unii.

Rok 2005

KLAUS, VÁCLAV (prezident ČR). „Mám strach o Evropu“. *Frankfurter Allgemeine Zeitung - rozhovor* (15.3.2005).

Prezident Klaus zde říká, že je pro co největší rozšíření Unie (konkrétně uvádí Turecko, Maroko, Ukrajinu, Kazachstán) a pro co nejmenší integraci. Negativně se však vyjadřuje o členství Ruska, které „je moc veliké“.

ŽELEZNÝ, VLADIMÍR (europoslanec za Nezávislé). „Euroústava je neuvěřitelná zpatlanina“. *Právo – rozhovor (8.6.2005).*

V tomto rozhovoru Železný vyjádřil své přesvědčení, že hranice Evropy jsou dány „judeokřesťanskou kulturou, jež leží v základech Evropy“. Proto je podle něj nemožné, aby se členem Unie stalo Turecko. Za nezodpovědnost označuje chování Unie, která Turecku členství nabízí. Konkrétně se mu nelíbí, že by podle kodaňských kritérií musela být omezena armáda, která má ale v případě Turecka nezastupitelnou roli – zasáhne vždy, když je stát ohrožen islámským radikalismem. To považuje Železný za nebezpečné.

KLAUS, VÁCLAV (prezident ČR). „Klaus: Paroubek ukazuje, že myslí jen na sebe a ne na stát“. *MF Dnes - rozhovor (16.7.2005).*

V tomto rozhovoru prezident odpovídá na otázky týkající se teroristických útoků v Londýně, multikulturalismu a střetu civilizací. Útoky nepovažuje Klaus za střet Západu a Východu, křesťanství a islámu. Spíše je podle něj potřeba zjistit, proč některé skupiny jednají tak, jak jednají, protože jejich způsob boje je pro nás nepochopitelný. Klaus se staví proti slovnímu obratu „válka s terorem“. „Válku můžete vést s lidmi, ne s terorismem.“ Dále kritizuje ideologii multikulturalismu, kterou přímo označuje za prapříčinu „všech těchto aktivit“ (tj. terorismu). „Multikulturalismus je ideologie, která říká, že máte právo emigrovat a nárokovat si tam svou civilizaci, své skupinové, své etnické zájmy. (...) Protože pokud se jim (imigrantům) to místo nelíbí, měli by jít někam jinam a nesnažit se ho přizpůsobovat obrazu svému.“ Možná je podle něj pouze migrace izolovaná na jednotlivce, ale rozhodně není možná migrace masová, která je špatná. „Masová migrace vznikla jako falešná ideologie, že je jakýsi nárok, obecné lidské právo potulovat se kdekoliv po světě. Tímto obecným lidským právem jsou potlačována elementární občanská práva lidí, kteří žijí v různých entitách.“ Podmínkou pro umožnění migrace by měla být podle Klause povinnost přihlásit se k asimilačnímu úmyslu, tedy pokud se někdo chce stát občanem nějaké země, ať přijme vše, co k tomu patří a ne, že se bude snažit zůstat příslušníkem země, kterou opustil.

SVOBODA, CYRIL (ministr zahraničních věcí ČR, KDU-ČSL). „Integraci Unie, ne rozšiřování“. *Právo (23.8.2005).*

Tento článek se zabývá odmítnutím evropské ústavní smlouvy ve Francii a Nizozemí. Ministr je považuje za signál toho, že něco v Unii není v pořádku. Francouzi ústavu odmítli proto, že se báli ztráty sociálních jistot, nezaměstnanosti, v Nizozemí kvůli strachu z centralizace rozhodování, ohrožení národní suverenity, ohrožení vlastní stability a prosperity. Protichůdnost

negativních postojů považuje Svoboda za výsledek toho, že chybí „hlubší vize sjednocující se Evropy“, jako výsledek nejasných koncepcí, zda má být Unie pouze prostorem volného trhu, politickým společenstvím národních států, nebo federálním státem. Klade si tedy otázku: „Jak si vlastně evropskou spolupráci představujeme?“ Francouzi podle něj od ústavy čekají zakotvení sociálních jistot, Britové naopak odmítají příliš státních prvků. Problém podle ministra spočívá v tom, že rozšiřování dnes nahrazuje integraci a v obou zemích občané uvádějí strach z příliš rychlého rozšiřování a „zejména obavu z přijetí Turecka do společenství“. Turecko pak označuje jako stát nad rámec Unie, který v této chvíli není na pořadu dne a odůvodňuje to mimo jiné tzv. absorpční schopností Unie. Před rozšiřováním má podle něj přednost integrace, čímž se zároveň vyhová požadavku evropských občanů, kteří euroústavu odmítli.

SVOBODA, CYRIL (ministr zahraničních věcí ČR, KDU-ČSL). „EU potřebuje impuls v podobě Turecka“. *Právo* (10.9.2005).

Tento článek reaguje na text poslance Evropského parlamentu Josefa Zieleniece a jeho argumenty, proč Turecko nepatří do Evropské unie. Na to mu ministr zahraničních věcí Cyril Svoboda odpovídá takto: Turecko je sice ekonomicky zaostalejší než členské země unie, na druhou stranu ve stejné situaci jsou i další kandidátské země, o jejichž evropanství a budoucím členství nikdo nepochybuje, navíc lze u Turecka pozorovat dlouhodobý pozitivní vývoj. Argumentovat tím, že rozšířením o Turecko se Evropa přiblíží nebezpečné oblasti Blízkého východu je nesmyslné už proto, že tomuto konfliktu se nevyhneme v žádném případě. Navíc je Turecko dlouhodobým členem Severoatlantické aliance. Za nejproblematictější považuje Svoboda otázku sdílené evropské identity. Podle něj existuje „historický pocit evropanství“, „společná evropská identita“, kterou nalézt je však úkolem Evropy, jako podmínky jejího přežití, a ne tedy záležitostí Turecka. Teprve poté bude možné skutečně rozhodnout, zda do Evropské unie Turecko patří, či nikoliv. Žádost Turecka o zahájení vstupních jednání do Unie umožnila současnou debatu o tom, jak vymezit Evropu, hledání její identity, a to považuje Svoboda za důležitý a pozitivní impuls, za které Turecku vděčíme.

KLAUS, VÁCLAV (prezident ČR). „Mýtus “tureckého nebezpečí““. *Hospodářské noviny* (10.10.2005).

Jeho článek reaguje na dlouhá a dramatická jednání v Unii o zahájení přístupových rozhovorů s Tureckem. Zahájení nakonec bylo schváleno, ale „nedůstojnost“ těchto dohadování ukazuje podle něj na evropskou krizi. Prezident považuje Turecko za možného spojence ČR v Unii, a to nejen kvůli dlouhodobě dobrým vzájemným vztahům, které jsou v některých případech lepší, než vztahy s některými členskými zeměmi Unie. Odmítá proto současné vytváření nábožensko-historických averzí. Klaus také nechápe požadavek na konání referenda o vstupu Turecka do Unie. Upozorňuje na to, že zatímco se obhájci euroústavy stavěli proti referendu o jejím přijetí,

protože lidé nejsou dostatečně informováni, v tomto případě referendum prosazují. Pro referendum ostatně nevidí důvod – Turecko je země sekulární už od dob jeho zakladatele, což garantuje turecká armáda. V této oblasti je Turecko dokonce méně náboženské, než některé evropské křesťanské země. Obavy z islamizace a masové migrace považuje za neopodstatněné – za více ohrožující na rozdíl od organizovaného přijetí Turecka do Unie považuje ilegální imigraci. „Evropská integrace navíc nevznikla jako nábožensky založený koncept a už vůbec nevychází z té či oné konfesní příslušnosti.“ Spor o Turecko se netýká Turecka, ale spíše jde o jiné, skryté problémy. Tím je podle Klause neúspěch konceptu multikulturalismu. „Někteří tzv. „Evropané“ sice na straně jedné velebí doktrínu o pokrokovosti multikulturní společnosti, ale na straně druhé zcela lhostejně mávají rukou nad více než čtyřicetiletým čekatelstvím Turecka na začátek rozhovorů o členství v EU.“ Odpůrci členství Turecka podle Klause vyjadřují své obavy z EU, jako prostoru pro volný pohyb myšlenek, idejí, zboží a osob, což ale považuje za zásadní myšlenku evropské integrace. Dalším důvodem pro dramatičnost jednání pak může být snaha odvést pozornost od „krachu ekonomicko-sociální doktríny tzv. evropského sociálního státu“, který je do budoucna neudržitelný a je důvodem nezaměstnanosti a krize identity občanů starých členských zemí. Jako poslední důvod uvádí prezident krach ideologie evropeismu, na kterém EU stojí. Přijetí Turecka by tuto ideologii nutnosti prohlubující integrace oslabilo, proto se podle Klause její zastánci bojí Turecka jako svého nepřítele. Nakonec Klaus připomíná cestu České republiky do Unie a průtahy, které musela podstoupit. „Nebylo by dobře, kdybychom dnes my činili Turecku to, co jsme sami oprávněně kritizovali.“

Rok 2006

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. Návštěva ministra zahraničí ČR Cyrila Svobody v Turecku (20.2.2006).

Svoboda v Turecku řekl, že rozhodnutí zahájit přístupová jednání Turecka s Uníí Česká republika rozhodně podporuje, stejně jako další rozšiřování EU, které považuje za „klíčový prostředek k rozšiřování a posilování prostoru stability, bezpečnosti a prosperity“. Zdůraznil ale, že Turecko by mělo nadále pokračovat v reformách. „Česká republika podpoří otevření několika jednodušších vyjednávacích kapitol ještě v tomto roce“. Těmito kapitolami jsou pak věda – výzkum a školství – kultura.

VONDRA, ALEXANDR (ministr zahraničních věcí ČR, ODS). „Evropa a její turecký problém“. *Hospodářské noviny* (11.12.2006).

Turecko žádá o členství v Unii již více než čtyřicet let, v posledních letech mu však dochází trpělivost. Unie je dnes zaneprázdněna svými problémy – odmítnutí ústavní smlouvy, absorpční kapacita, hledání hranic atd. Za hlavní překážku zahájení vstupních rozhovorů s Tureckem uvádí

Unie uznání Kyperské republiky a soužití Řeků a Turků na Kypru, podle Vondry však Unie v této záležitosti není nestranná a prosazuje zájmy některých členských států. Turecko je však pro Unii natolik politicky i strategicky důležité, že kvůli tomu jednání nemohou zkrachovat. Turecko je už přes padesát let členem NATO, pomáhá stabilizaci v Afghánistánu, Kosovu, Bosně a Hercegovině, Iráku. Významné je i po stránce energetické nebo ekonomické (17.největší ekonomika na světě). Jako jediná muslimská země je sekulární a demokratická. Přijetí Turecka jako muslimské země by navíc mohlo pomoci vztahům s dalšími muslimy, kteří jednání a „dvojitý standardy“ Unie sledují. Nerozhodnost Unie přispívá pouze k tomu, že turecká podpora členství slábne a upadá tak i podpora dalších reforem. Turecko by se navíc mohlo nakonec rozhodnout pro spojenectví s Ruskem, nebo islámskými zeměmi. Jak Vondra nakonec píše: „Turecku jsme (...) kdysi členství slíbili a měli bychom mu dát šanci ukázat, že dokáže splnit náročná kritéria kladená na všechny kandidátské země. Začněme se k němu chovat férově a do Ankary směřujeme jasné poselství: jste důvěryhodný a pro nás velmi důležitý spojenec“.

VONDRA, ALEXANDR (ministr zahraničních věcí ČR, ODS). „Česká zahraniční politika: tři principy, trojí směřování a tři témata“. *Mezinárodní politika* (30.11.2006).

Evropská unie si podle Vondry musí především ujasnit své cíle. Základy Unie tvoří čtyři svobody – volného pohybu osob, zboží, kapitálu, služeb. Pro ČR i pro Unii je nutností větší transparentnost, flexibilita, snižování byrokracie a posilování konkurenceschopnosti. Jen tak může Evropa znovu získat své ztracené postavení v globálním světě. Evropská unie podle jeho slov musí být otevřená novým kandidátům, včetně Turecka, „i když je jasné, že půjde o dlouhodobý proces“.

5.2. Shrnutí

Z výše uvedených článků a projevů je vidět, že čeští politici jsou v otázce vstupu Turecka do Evropské unie nejednotní. Platné argumenty mají obě strany. Na čem se však velká část z nich shodne je to, že v diskusích nejde vlastně o Turecko, ale spíše o různé představy o tom, jak by měla vypadat samotná Evropská unie, o problém, jak a zda určit její hranice, co s odmítnutou euroústavou, zda se zaměřit spíše na integraci, nebo naopak zůstat u volnějšiho svazku států, jak nalézt společnou řeč pro často protichůdné požadavky a očekávání jednotlivých členských států atd. Nejvíce textů jsem našla v roce 2004 (celkem 14 článků a projevů), což by mohlo mít zjevnou souvislost s tím, že v tomto roce vstoupila do EU Česká republika. V předešlých letech (2002 a 2003) a pozdějších letech (2005 a 2006) byla jeho atraktivita mnohem menší. Podíváme-li se na jednotlivé politiky, tak například stanovisko Cyrila Svobody je dosti nekonzistentní. Přestože Turecko neodmítá přímo, vícekrát zdůrazňuje, že Unie je něčím víc než obchodní

záležitostí, a že do ní patří jenom státy se sdílenou tradicí (konkrétně mluví o „společné evropské identitě“), a není tedy podle něj možné přijímat státy asijské a africké. Při své návštěvě Turecka v roce 2006 ale Turky přesvědčoval o tom, že ČR je v jejich úsilí o zahájení vstupních rozhovorů rozhodně podporuje. Nejasný je i postoj Jany Hybáškové, která odmítá říci, zda se členstvím Turecka souhlasí, ale je zcela přesvědčena o tom, že vstupní jednání měla začít již dávno. Taková vyjádření považují za politicky nekorektní. Není podle mne možné otevřít s jakoukoliv zemí vstupní jednání a vyžadovat od ní přizpůsobení politickým, ekonomickým, právním a dalším podmínkám pro členství (celkem jde o 34 kapitol), a přitom nechávat otevřenou možnost, že se země možná členem v budoucnu vůbec nestane. Je to plýtvání sil a penězi jak na straně této organizace, tak kandidátské země. Za solidnější pak považují jasné vyjádření, ať už jde o odmítnutí, nebo souhlas s přijetím Turecka. Jasný pohled má prezident Klaus nebo bývalý eurokomisař Telička, kteří se vstupem Turecka souhlasí. Klaus opakovaně upozorňuje na zaměňování Evropy s Evropskou unií. Jeho vize Unie je rozdílná například od vize Svobody – Klaus preferuje Unii jako otevřenou, Svoboda trvá na hlubší integraci a podmínkách pro určení evropskosti jednotlivých států. Telička pak obhajuje, proč byla vstupní jednání s Tureckem zahájena a proč je pro Unii důležitým kandidátem. Stejně jasně vidí situaci Roithová, která by namísto členství nabídla Turecku privilegované partnerství, a to především z obavy před konzervativními muslimy. Železný stejně jako Svoboda argumentuje judeokřesťanskou kulturou Evropy, která Turecko z Unie už předem vylučuje. Ti, kteří Turecko odmítají, kritizují také chování Unie, která již jednání o vstupních rozhovorech zahájila, ale její nerozhodnost je zřejmá. Tuto nejasnost považují za základní problém Unie. Myslím, že nelze budovat organizaci, která nemá jasně stanové základy a cíle. Co se týká diskusí kolem stanovení hranic Evropy, odkázala bych na knihu Břetislava Horyny, který v ní ukazuje, že Evropa nikdy žádné pevné hranice neměla (geografické, duchovní, kulturní, jazykové atd.) a ztotožňují se také s názorem Klause, že nejde o přijímání Turecka do Evropy, ale do organizace s názvem Evropská unie. Podle mého názoru je pro přijetí nebo odmítnutí přijetí Turecka do Evropské unie rozhodující to, která vize o její podobě převáží. Evropská unie nyní stojí na rozcestí a teprve poté, až bude v této věci dosaženo konsensu bude také možný její další vývoj. Z hlediska politických stran se zdá, že politici ODS jsou jednoznačně pro vstup Turecka do Unie. Stejný názor má i bývalý předseda ODS, nynější prezident Václav Klaus. Jiný pohled panuje u křesťanských demokratů, kteří jsou spíše pro větší integraci, než rozšiřování Unie, nemluvě pak o vstupu muslimského Turecka. Předseda ČSSD, nynější eurokomisař Vladimír Špidla se v této otázce vyjádřil pro zahájení vstupních rozhovorů. Stejný pohled měla Jana Hybášková z SNK ED, odmítla se však vyjádřit ke členství Turecka. Nestraník Jahn zdůraznil otevřenost konce vstupních rozhovorů s Tureckem a Vladimír Železný, také nestraník, členství Turecka odmítl. Na politické scéně tedy nepanuje jednotný názor a jen při velkém zobecnění lze říci, že strany levicové Turecko v Unii spíše nechtějí, zatímco pravicové jeho vstup spíše podporují.

6. Obsahová analýza tří celostátních deníků (MF Dnes, Haló noviny, Blesk)

Obsahová analýza jako systematické shrnutí obsahu analyzuje tři české celostátní deníky s odlišným politickým zaměřením. Zatímco MF Dnes je obvykle označována za tisk pravicový, Haló noviny jsou deníkem levicovým, přímo napojeným na KSČM. Deník Blesk se zaměřuje na bulvární zpravodajství. Každý z těchto deníků je zaměřen na jiné spektrum čtenářů. Jejich čteností a prodejností se zabývá jiná část této práce, proto se k nim již nebudu vracet. Předmětem analýzy byly články z výše uvedených celostátních deníků v období od ledna 2001 do prosince 2006. Vybrány byly články obsahující klíčové slovo *Turecko*. Vynechány byly články, které psaly o Turecku v souvislosti se sportem a cestováním, dále byly vyřazeny články, které se o Turecku zmiňují méně než ve dvou větách. Obsahová analýza zkoumá tematické zaměření, hodnocení a kontext článků. Analýza se nezabývá rozsahem, který jednotlivé deníky Turecku věnovaly, nezkoumá ani variabilitu (tematickou, původců, subjektů, názorů atd.), relevanci (relevance témat, výběr témat), vyváženost (nepředpojatost, adekvátní prostor pro subjekty), faktickou správnost (ověřenost zdrojů, konkrétnost informací) zveřejněných příspěvků. Do analýzy jsem vstupovala s počáteční hypotézou, že obraz Turecka v českých médiích je negativní

6.1. Současná situace v českých novinách

Na mezinárodním kolokviu Media Ownership and Control in East Central Europe ve Slovinsku v roce 1999 byla přednesena přednáška Heathera Duncana a Johna Rosenbauma. Její zkrácenou verzi uveřejnily Britské listy pod názvem „Když hlídací pes demokracie spí: názory českých novinářů v devadesátých letech“. Přednáška hodnotí vývoj v českých médiích po roce 1989, kdy měla média převzít „roli hlídacího psa demokracie“ a měla být schopna ovlivňovat politický proces a vládu. Co by pro nás mohlo být podstatné, je například vyjádření českých novinářů, kteří zde uvedli, že by nemohli psát pro noviny, jejichž politické přesvědčení by se lišilo od jejich vlastního politického přesvědčení. Konkrétně pak kritici MF Dnes upozorňovali na to, že každému článku je věnováno maximálně 400-500 slov, což pro skutečnou analýzu problému nestačí a navíc to vede k rutinní novinářské práci a v důsledku toho k redukci objektivitu. Právě širší perspektiva podle vedoucího editora anglického týdeníku The Prague Post českým novinám chybí. Postoj listů podle Jana Macháčka ovlivňují také zahraniční vlastníci českých novin, kteří se podle svých podnikatelských zájmů snaží ovlivňovat vydávané zprávy. Doslovně se pak v článku mluví o ekonomické cenzuře, namísto tehdejší cenzury politické.

MF Dnes byla zprivatizována redakčními zaměstnanci, kteří založili novou firmu a později převzali její původní jméno. Později byl ziskový deník prodán zahraniční firmě. Tuto transakci pak Jan Čulík (univerzitní učitel) i Jaroslav Veis (mediální poradce) označují shodně za „tunelování“. Doslovně Veis říká: „Můžete očekávat od lidí, kteří si vydělali do vlastní kapsy čtvrt miliónu nebo kolik tímto způsobem, že budou skutečně tvrdě vyšetřovat jiné takovéto aktuální případy?“ (Veis). Čulík souhlasí: „Jestliže si novináři tyto noviny v podstatě pro sebe ukradli, jak mohou nyní praktikovat objektivní, nezávislou novinářskou práci? Pokud budou otevřeně kritizovat vládu, vláda může poukázat na poněkud pochybný způsob, jimž byly zprivatizovány jejich listy.“ (Čulík). Přestože jsou české noviny převážně v rukou zahraničních vlastníků, článek mluví o sebezahleděnosti tisku a izolaci od zahraničí, způsobené tím, že domácí zprávy jsou žádanější a zvyšují tak odbyt, který se stal hlavním kritériem novinářů. MF Dnes je považována za pravicový tisk. Veis obecně o situaci českého tisku říká: „Mám někdy pocit, že český žurnalismus není ani tak pro veřejnost, ale funguje jako svého druhu poslíček mezi jednotlivými politickými stranami na politické scéně.“ (Veis). Upozorňuje také na to, že novináři nedávají politikům informovanější a hlubší otázky. Ross Larson (týdeník Prague Post) zase zmiňuje poslušnost novinářů vůči autoritám. Většina českých novin podle jeho slov otiskne jakékoliv informace, které jsou jim sděleny, aniž by je řádně vyšetřily. Na konci článku je zmiňován další problém českého tisku, a to jednak nekvalifikovaní, jednak příliš mladí novináři. Ve shrnutí je uvedeno sedm hlavních problémů ztěžující investigativní novinářskou práci: paradox objektivního odstupu a aktivní konfliktnosti, omezení denní novinářské práce, hospodářská omezení, stranicky politická zaujatost, nedostatek porozumění od veřejnosti, poslušnost vůči autoritě, absence investigativních schopností. Jak se situace českých novin změnila od roku 1999, kdy byl zveřejněn tento příspěvek je pak otázkou, jejíž objasnění by vyžadovalo hlubší analýzu.

Dnes již nikdo nepochybuje o tom, že média mají obrovský vliv – právě ony rozhodují o tom, jaké informace a jaký obraz světa uveřejní, na jaká témata upozorní a jakým způsobem tak učiní. Noviny jsou považovány za stejný tržní produkt, jako jakékoliv jiné zboží. Jejich komercializace vede k tomu, že jsou ovládány pouze několika (v případě českých novin zahraničními) velkými společnostmi. O tom, jaký to má vliv na kvalitu jejich obsahu se můžeme dohadovat. Na jednu stranu lze očekávat, že nadnárodní koncerny omezují pluralitu a různorodost pohledů a ovlivňují, že informace v médiích, která vlastní, vyznívají v jejich prospěch, na stranu druhou můžeme argumentovat tím, že tito vlastníci do obsahu médií nezasahují, ale naopak jim díky finančnímu zázemí umožňují podávat kvalitnější zprávy. Co se týká různorodosti pohledů, je podle mého mínění v dnešní době možné nalézt dostatek alternativních zdrojů (elektronické zdroje atd.). Protože však média mají nepopiratelný vliv na utváření hodnot ve společnosti a myšlení lidí, měla by také nést s tím související odpovědnost.

Nalézt lze ale trend spíše opačný – tedy snaha upoutat za každou cenu (protože dobré noviny jsou ty, které se nejvíce prodávají), což vede k bulvarizaci, honbě za senzacemi atd. Novinářská etika je v České republice pojem celkem nový. V roce 1998 přijal tzv. Etický kodex novináře Syndikát novinářů ČR⁸, jako první z tištěných médií zavedl etický kodex časopis Týden⁹ ve stejném roce a významné české deníky až po roce 2000. Tyto kodexy ustavující pravidla pro práci novinářů vznikly právě na základě uvědomění si, jakou moc mají média (resp. jejich zaměstnanci) v rukou. Ani etický kodex však není zárukou kvalitní a nezávislé práce novinářů, jak ukazuje Moravec na případu ČT a jejího etického kodexu, jehož znění bylo po roce 2001 díky úsilí poslanců změněno tak, že musí být schválen Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR, což podle Moravce vedlo k prohloubení závislosti „médií veřejné služby v ČR na politické reprezentaci“. (Moravec: 59). Média jsou jistým odrazem společnosti, na jejíž potřeby se musí adaptovat, aby přežila. Jejich hlavním úkolem je tedy nalézt přijatelnou cestu mezi prodejností a zároveň neztratit na serióznosti.

6.2. Základní informace o denících

• Mladá fronta Dnes

Deník MF Dnes spadá pod mediální skupinu MAFRA, která sdružuje produkty ze všech oblastí mediálního trhu. Majoritním vlastníkem je od roku 1994 německý holding Rheinisch-Bergische Druckerei und Verlagsgesellschaft mbH. Vydavatelství bylo založeno roku 1946 a jeho hlavním produktem je deník Rheinische Post. (z oficiálních webových stránek MF Dnes, www.mfdnes.cz).

MF Dnes lze považovat za jeden ze seriózních deníků na českém trhu. Zaměřuje se na intelektuálněji čtenářskou skupinu. Jeho obsah je poměrně kvalitní, zaměřuje se i na investigativní novinařinu. Přesto lze v posledních letech sledovat jeho postupnou bulvarizaci (především přílohy). U MF Dnes můžeme pozorovat pokles čtenosti (resp. prodejnosti), který je jednak způsoben tím, že nejde o deník „lidový“, ale je určen náročnějším čtenářům, jednak může souviset se vznikem internetových novin.

• Haló noviny

⁸ Viz příloha 2.

⁹ „...redakce časopisu Týden si uvědomuje vliv, který média mají. Čím je tento vliv větší, tím oprávněnější jsou vysoké nároky na výkony žurnalistů; musejí být přesné a srozumitelné, nestranné, citlivé, inteligentní. Proto jsme se rozhodli přijmout a zveřejnit tento podrobný redakční kodex. (...) Navíc jsme přesvědčeni, že diskuse o etice médií nepatří pouze novinářům samotným. Média nepůsobí vně společnosti, naopak jsou její důležitou součástí. Spoludefinovat, co v médiích etické je a co není, musejí také ti, kteří nikdy nepřekročili práh jakékoli redakce...“. Zdroj: Moravec Václav. „Etika a česká média“. In *10 let v českých médiích*.

Haló noviny jsou levicově zaměřený deník, který vychází denně kromě neděle. Jejich součástí jsou i přílohy Společnost, ekonomika, politika (vychází v pondělí), OBRYS-KMEN (vychází v pátek), Haló magazín (vychází v pátek) a Haló na sobotu (vychází v sobotu). KSČM v roce 2005 spustila své internetové rádio (Rádio Haló Futura) s heslem „Maják do jiné budoucnosti“. Deník Haló noviny vychází šestkrát do týdne. (z oficiálních webových stránek deníku Haló noviny, www.halonoviny.cz)

Haló noviny jsou v České republice jedinými stranickými novinami, které jsou financovány KSČM. Podávané informace odpovídají postojům krajní levice. Čtenost a prodejnost těchto noviny patří mezi nejnižší, což koreluje se zaměřením pouze na čtenáře levicového smýšlení. Jak ale bude zřejmé z níže uvedené tabulky, věrnost čtenářů Haló novin (téměř 80%) je oproti ostatním deníkům zcela unikátní.

- **Blesk**

Ringier ČR, a. s. je součástí švýcarské vydavatelské skupiny Ringier AG. Ta je aktivní ve Švýcarsku, na Slovensku, Maďarsku, Rumunsku, Srbsku, na Ukrajině, Číně, Indonésii a Vietnamu. Ringier v České republice vlastní i dvě tiskárny (Ringier Print Praha a Ringier Print). Ringier vstoupil na český trh v roce 1991. Společnost Ringier ČSFR vydávala ekonomický týdeník Profit (adaptace švýcarského týdeníku Cash) a televizní programový časopis Teletip. V roce 1992 zakládá bulvární deník Blesk a jeho suplement Blesk magazín TV. Po rozdělení federace (1993) působí v České republice společnost Ringier ČR, a. s., a na Slovensku Euroskop, a. s. (dnes Ringier Slovakia). Ringier začíná vydávat první nedělník na českém trhu Nedělní Blesk. Deník Blesk byl založen v roce 1992. (Převzato z oficiálních webových stránek deníku Blesk, www.blesk.cz).

Deník Blesk je bulvární deník. Poskytované informace jsou povrchní, často nepravdivé. Většinu jeho obsahu tvoří šokující senzace. Čtenářsky je zaměřen na ty, kteří nemají příliš velký zájem o zpravodajství, ale dávají přednost nekomplikovaným drbům ze světa celebrit. Jde o deník čtenářsky zcela nenáročný, lidový, jehož velkou část tvoří velké barevné fotografie. O jeho velké oblíbenosti a čtenosti v České republice mluví níže uvedená data.

6.3 ČTENOST

Podívejme se nyní na výsledky průzkumu čtenosti Media Projekt (realizace Sdružení GfK-TN Sofres-STEM/MARK). V roce 2001 a 2002 je nejčtenějším deníkem MF Dnes, následuje Blesk a na konci se umístily Haló noviny. Situace se mění v roce 2003, kdy se, podle Media Projektu 2003 (realizovaným GfK Praha-Median), nejčtenějším deníkem stává Blesk, na druhém místě je MF Dnes a na konci opět Haló noviny, stejné umístění platí i pro rok následující. Podobná situace je v roce 2005 – na prvním místě je Blesk, následuje MF Dnes a Haló noviny. V roce 2006 je nejčtenějším deníkem Blesk a hned poté MF Dnes, údaje pro Haló noviny nejsou uvedeny.

Rok	Sledované období	Čtenost Blesk	Čtenost Haló noviny	Čtenost MF Dnes
2001	1.1. – 17.12.	1 076 000	35 000	1 171 000
2002	1.7. – 17.12.	1 149 000	28 000	1 182 000
2003	1.7. – 17.12.	1 371 000	46 000	1 150 000
2004	1.10.2003 – 31.3.2004	1 401 000	48 000	1 147 000
2005	1.4. – 30.9.	1 543 000	34 000	1 111 000
2006	1.4. – 30.9.	1 506 000	neuveдено	1 116 000

Zdroj: Media Projekt realizovaný společnostmi GfK Praha -TN Sofres-STEM/MARK pro roky 2001 a 2002 a společnostmi GfK Praha-Median pro roky 2003 – 2006.

Stálost čtenářů

Podívejme se ještě na stálost čtenářů jednotlivých novin. Zdrojem je opět Media Projekt (realizovaný Sdružením GfK-TN Sofres-STEM/MARK). Výsledky pro rok 2001 (druhé a třetí čtvrtletí) ukázaly, že nejvíce stálých čtenářů měly Haló noviny (80% stálých čtenářů), na druhém místě se umístili čtenáři MF Dnes a Zemských novin (66% stálých čtenářů), nejméně měl pak Blesk (53% stálých čtenářů). Zatímco se čtenost ostatních novin příliš neliší (od 53% do 66%), Haló noviny se svými 80% jsou naprosto výjimečné.

6.4 OBSAHOVÁ ANALÝZA

Při zpracovávání článků jsem vycházela z metodiky společností InnoVatio/Media Tenor, s.r.o.; Anopress IT a.s. (Creditinfo Czech Republic) a z knih Schulz, W. a kol., *Analýza obsahu mediálních sdělení*, Praha 1998; Disman, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*, Praha 1993.

1) Haló noviny

Ve sledovaném období bylo publikováno celkem **73** příspěvků, které v nějaké souvislosti informovaly o Turecku, nebo jej zmiňovaly alespoň ve dvou větách. Sledovat můžeme postupný nárůst v počtu článků. Důvodem zvýšení počtu článků v roce 2003 bylo téma příprav na válku

v Iráku, při nichž Turecko jednalo se Spojenými státy o uvolnění svých základů a Severoatlantická aliance pak o jeho ochraně v případě napadení ze strany Iráku. Častým tématem bylo i jednání mezi Tureckem a Kyprem o řešení situace rozděleného ostrova. O rok později se pak dostává do středu zájmu Haló novin vstup do Turecka do Evropské unie. Tyto články, pokud nebereme v úvahu články, které byly celé převzaty od ČTK, se na vstup Turecka do EU dívají negativně. V roce 2005 pak téma vstupu Turecka do Unie zcela převládá nad tématy jinými. V posledním sledovaném roce se dostává do středu zájmu jednání Turecka a Kypru, kurdská práva v Turecku, přičemž obě tato témata jsou spojena s jednáním mezi EU a Tureckem.

Rok	Počet článků
2001	3
2002	2
2003	14
2004	18
2005	14
2006	22
Celkem	73

Nejprve se podívejme na **kontext**, který určuje, zda informace o subjektu je představena v pozitivním či negativním světle v závislosti na širších souvislostech - neurčuje tedy, jak je subjekt hodnocen, ale jakou povahu mají skutečnosti, s nimiž je spojován. Hovoříme o skrytém hodnocení, protože kontext má významný vliv na formování příznivého, či nepříznivého obrazu sledovaného subjektu.

Kontext	pozitivní	neutrální	negativní	celkem
2001	0	1	2	3
2002	0	1	1	2
2003	0	5	9	14
2004	1	5	12	18
2005	0	5	9	14
2006	0	5	17	22
Celkem	1	22	50	73

V roce 2001 byly publikovány celkem 3 články, z hlediska kontextu 2 negativní (tj. 67%) a 1 neutrální (tj. 33%). V roce 2002 byly o Turecku publikovány pouze dva články, z toho 1 neutrální (50%) a 1 negativní (tj. 50%). V dalších letech počet článků rapidně roste – v roce 2003 už je to článků 14, z toho 5 neutrálních (tj. 36%) a 9 negativních (tj. 64%), v roce 2004 celkem 18 článků, z toho 1 pozitivní (tj. 5%), 5 neutrálních (tj. 28%) a 12 negativních (tj. 67%). V roce 2005 bylo uveřejněno celkem 14 článků, z toho 5 neutrálních (tj. 36%) a 9 negativních (tj. 64%) a konečně v roce 2006 bylo celkové množství publikovaných článků 22, z toho 5 neutrálních (tj. 23%) a 17 negativních (tj. 77%). Souhrnně za všech šest let tedy můžeme říci, že

z celkového počtu 73 článků bylo v Haló novinách z hlediska kontextu 22 neutrálních článků (tj. 30%), 1 pozitivní (tj. 1%) a 50 negativních článků (tj. 69%).

Pro přiblížení hodnocení kontextu, přidávám následující ukázky článků:

1) kontext pozitivní

Turecký premiér Evropanem roku

BRUSEL - Turecký premiér Recep Tayyip Erdogan byl v úterý večer vyhlášen Evropanem roku na základě ankety pořádané týdeníkem European Voice.

Čtenáři ocenili zásluhy za rozjezd dalekosáhlých reforem v Turecku a jeho úsilí o sblížení země s EU. Učinili tak pouhé dva týdny před summitem EU, který má rozhodnout o zahájení vstupních rozhovorů s Tureckem.

2. prosince 2004, (čtk)

2) kontext neutrální

Turecko pro jednání o jednom Kypru

ANKARA - Turecko je připraveno jednat o řešení kyperské otázky na základě mírového plánu,

který předložila OSN. Řekl to ve čtvrtek turecký premiér Recep Tayyip Erdogan, kterého včera citovala agentura Anadolu. Erdogan je na oficiální návštěvě Uzbekistánu.

Bylo by chybné tento plán jako celek jak odmítnout, tak přijmout, prohlásil turecký premiér. Vůdce kyperských Turků Rauf Denктаš naopak považuje plán OSN za sebevražedný. Jednání mezi kyperskými Řeky a kyperskými Turky o mírovém plánu generálního tajemníka OSN Kofi Annana ztroskotala v březnu. Za hlavního viníka nezdaru jednání o znovusjednocení ostrova rozděleného od roku 1974 označila OSN právě vůdce kyperských Turků Denктаše.

Podle Erdogana voliči v nerozhodných nedělních parlamentních volbách vyjádřili nesouhlas s oběma variantami. Turecký premiér vyzval Denктаše, aby vyměnil své poradce, kteří podle něho nemohou přispět k urovnání kyperské otázky.

20. prosince 2003, (čtk)

3) kontext negativní

Turecko do Iráku nepůjde

ANKARA - Turecká vláda upustila od záměru vyslat své jednotky do Iráku na pomoc okupačním silám v čele s USA.

S odvoláním na vládní zdroje to včera sdělila turecká agentura Anadolu. Původní záměr Turků vyslat 10 tisíc vojáků do Iráku se setkal s odporem místní veřejnosti a irácké prozatímní vládní rady, především jejích kurdských členů. Ankara se nyní rozhodla nevyužít povolení ze 7. října tureckého parlamentu vyslat vojáky, uvedla agentura. Poznamenala, že americký ministr zahraničí Colin Powell telefonicky apeloval ohledně Iráku ve čtvrtek večer na svého tureckého kolegu Abdullahu Gülovi.

8. listopadu 2003, (čtk)

Dalším sledovaným jevem bylo **hodnocení**, tedy výslovné hodnocení sledovaného subjektu (v našem případě je subjektem vše, co se týká Turecka). Hodnocení může být negativní, neutrální, nebo pozitivní. Za hodnocení považujeme projev souhlasu či odmítnutí.

Hodnocení	pozitivní	neutrální	negativní	celkem
2001	0	2	1	3
2002	0	1	1	2
2003	0	12	2	14
2004	1	15	2	18
2005	2	12	0	14
2006	0	18	4	22
Celkem	3	60	10	73

V roce 2001 byly uveřejněny 2 články s neutrálním hodnocením (tj. 67%) a 1 s hodnocením negativním (tj. 33%). V roce 2002 je 1 článek neutrální (tj. 50%) a 1 negativní (tj. 50%). V roce 2003 je publikováno 12 neutrálních (tj. 86%) a 2 negativní články (tj. 14%), v roce 2004 1 pozitivní (tj. 6%), 15 neutrálních (tj. 83%) a 2 negativní články (tj. 11%). V roce 2005 Haló noviny zveřejnily 2 pozitivní (tj. 14%), 12 neutrálních (tj. 86%) a nakonec pro rok 2006 18 článků neutrálních (tj. 82%) a 4 články negativní (tj. 18%). Shrňme-li výsledky hodnocení

článků, pak z celkových 73 článků byly 3 pozitivní (tj. 4%), 10 negativních (tj. 14%) a 60 neutrálních (tj. 82%).

Konkrétní ukázky článků s různým hodnocením:

1) hodnocení pozitivní

Turecko dostalo kompromis EU

LUCEMBURK - Ankara včera obdržela ke zvážení kompromisní text návrhu přístupových jednání Turecka do EU.

Text mandátu pro vyjednávání Unie s Tureckem schválili jednomyslně po zdoluhavých jednáních šéfové diplomacií členských zemí EU, kteří se sešli v Lucemburku, aby překonali své rozpory ohledně požadavků, které chtějí s Tureckem vyjednat. Kompromisní návrh byl Ankaře předložen poté, co bylo na neurčito odloženo zahájení vstupních jednání, původně plánované na 17.00 SELČ. Očekávalo se, že pokud Ankara návrh přijme, měl se ještě v noci do Lucemburku vydat turecký ministr zahraničí Abdullah Gül a vstupní rozhovory měly být slavnostně zahájeny. Opak by dal značnou ránu politice EU. Problémy kolem zahájení rozhovorů způsobilo Rakousko, které žádalo slabší formu připojení Turecka k EU. Znění kompromisního návrhu nebylo včera známo.

Šéfové diplomacií zemí EU neměli konečný text ani ve 14 hodin SELČ, tedy po 10 hodinách jednání. Britský ministr zahraničí Jack Straw se po přerušení jednání ve 13 hodin telefonicky spojil se svým tureckým protějškem Abdullahem Gülem, který do Lucemburku letěl z Ankary. Vídeň ráno předložila po celonočním vyjednávání čtyři návrhy změn v rámcovém stanovisku EU předloženém Evropskou komisí. Přeje si například, aby se slovo vstup nahradilo neutrálním odkazem jako třeba přidružení .

Ankara dala telefonicky najevo, že nesouhlasí s pasáží, podle níž musí své postoje v mezinárodních organizacích přizpůsobit Unii ještě před vstupem do ní, problémy s pasáží týkající se uznání Kyperské republiky v NATO měla zase turecká armáda. Šéfka diplomacie USA Condoleezza Riceová pak podle diplomatů telefonicky slíbila tureckému premiérovi Recepui Tayyipovi Erdoganovi, že jednání EU se nebudou týkat otázek NATO.

Přistoupení Turecka, které se hlásí už 40 let, bylo pro EU vždy těžkou otázkou. Levice ho podporuje, protože kromě jiného zmírní útlak Kurdů ze strany turecké vlády. Silné Turecko se svou početnou armádou by pak

přineslo Evropě lepší pozici na mezinárodní scéně. Buď se EU rozhodne stát se světovou mocností a světovým hráčem, což by dokázalo její politickou vyspělost, nebo se bude omezovat na křesťanský klub, řekl podle včerejších internetových stran deníku britského The Times Erdogan v turecké televizi. Přijetí první muslimské země by vytvořilo most mezi evropskou a arabskou civilizací, míní někteří analytici.

4. října 2005, (vrv, čtk)

2) hodnocení neutrální

Bomba odpálila lidi v Turecku

ANKARA - Nejméně 10 lidí, včetně sedmi dětí, připravila o život a 14 dalších osob zranila exploze bomby, kterou v noci na včerejšek neznámí pachatelé nastražili na ulici ve městě Diyarbakir na jihovýchodě Turecka. Uvedly to včera místní úřady s tím, že se jedná o nejkrvavější atentát v zemi od začátku roku.

Nálož explodovala na autobusové zastávce v městském parku Baglar, kam večer chodí hodně obyvatel na procházku. Dva dospělí a šest dětí zemřeli na místě, roční holčička a dva dospělí podlehli zraněním po převozu do nemocnice. Ze zraněných je několik postiženo těžce, uvedly lékařské zdroje. Úřady obvinily Stranu kurdských pracujících (PKK), PKK se ale od věci distancovala.

14. září 2006, (čtk)

3) hodnocení negativní

Turecká armáda zabila 11 Kurdů

ANKARA - Jedenáct příslušníků povstalecké organizace Strana kurdských pracujících (PKK) zastřelili v pátek na východě Turecka vládní vojáci.

Neustávající násilné střety se podle agentury AFP tentokrát odehrály u města Cukurca v provincii Haakri. Povstalci z PKK, kterou Turecko, Evropská unie a Spojené státy naprosto nehorázně považují za teroristickou organizaci, bojují proti bezpečnostním silám na jihovýchodě Turecka od roku 1984, kdy zahájili ozbrojenou kampaň za vlastní stát Kurdů. Od té doby zahynulo vinou neevropsky (rozuměj nedemokraticky a nelidskoprávně)

jednajících tureckých oficiálních činitelů v tomto konfliktu přes 37 000 lidí. 26. června 2006, (rj, čtk)

Následující tabulka zachycuje autory článků, které v Haló novinách informují o Turecku a v tabulce spodní je pak uveden počet článků, které byly převzaty od ČTK.

Autor	Počet článků
Vratislav Vyhlídka	9
František Šrom	4
Rj	4
Val	4
Michal Rybín	4
Lee	2
Ob	2

Zdroj	počet článků
ČTK	51

Nejvíce článků o Turecku napsal v Haló novinách Vratislav Vyhlídka (celkem 9), následuje čtveřice František Šrom, Michal Rybín, (rj) a (val) (4 články), (lee) a (ob) napsali každý 2 články. Autoři, kteří napsali pouze jeden článek nejsou v tabulce uvedeni. U 51 článků byla zdrojem pro redaktory ČTK, popřípadě byl od ní převzat rovnou celý článek.

Co se týká **tematické stránky** článků, tak vstup Turecka do EU a okolnosti s tím spojené byly hlavními tématy celkem 15 článků (nejvíce článků je z roku 2005 a roku 2004), kyperskou otázkou se zabývalo 9 článků, válkou v Iráku 5 článků, národnostními problémy v Turecku (Arméni, Kurdové, Řekové) celkem 6 článků, ptačí chřipkou 4 články, demokracií v Turecku 3 články, neštěstími (laviny, srážky, zemětřesení atd.) 15 článků, válkou v Libanonu 1 článek a blízkovýchodní krizi 2 články. Zbytek – 13 článků jsem zařadila do kolony ostatní (patří sem například cvičení českých vojáků v Turecku, česká zakázka v Turecku, informace o diskusích komunistických politiků s veřejností atd.).

Hlavní témata článků	Počet článků
vstup Turecka do EU	15
neštěstí v Turecku - zemětřesení, exploze, nehody atd.	15
ostatní	13
kyperská otázka	9
národnostní otázky v Turecku - Kurdové, Arméni, Řekové	5
válka v Iráku a role Turecka	5
ptačí chřipka v Turecku	4
demokracie v Turecku	3
blízkovýchodní krize a role Turecka	2

válka v Libanonu	1
návštěva papeže v Turecku	1

2) MF Dnes

Ve sledovaném období bylo publikováno celkem **583** příspěvků, které v nějaké souvislosti informovaly o Turecku, nebo jej zmiňovaly alespoň ve dvou větách. Největší počet článků byl publikován v roce 2003 a 2006. Zvýšený počet článků v roce 2003 je spojen s válkou v Iráku, v roce 2006 pak s ptačí chřipkou.

Rok	Počet článků
2001	81
2002	71
2003	106
2004	85
2005	86
2006	154
Celkem	583

V roce 2001 bylo publikováno celkem 81 článků. Co se týká **hodnocení** obsaženého v člancích, v roce 2001 byl uveřejněn 1 článek s hodnocením negativním (tj. 1%) a 80 článků neutrálních (tj. 99%). V roce 2002 bylo o Turecku publikováno 71 článků, z toho 1 pozitivní (tj. 1%), 1 negativní (tj. 1%) a 69 neutrálních (tj. 98%). V roce 2003 se počet článků zvyšuje na 106 článků, z toho je 100 neutrálních (tj. 94%) a 6 negativních (tj. 6%), v roce 2004 celkem 85 článků, z toho 2 pozitivní (tj. 2%), 81 neutrálních (tj. 96%) a 2 negativní (tj. 2%). V roce 2005 bylo uveřejněno celkem 86 článků, z toho 78 neutrálních (tj. 91%), 5 negativních (tj. 6%) a 3 pozitivní (tj. 3%) a konečně v roce 2006 bylo celkové množství publikovaných článků nejvyšší, celkem 154 článků, z toho 5 pozitivních (tj. 3%), 140 neutrálních (tj. 91%) a 9 negativních (tj. 6%).

Hodnocení	pozitivní	neutrální	negativní	celkem
2001	0	80	1	81
2002	1	69	1	71
2003	0	100	6	106
2004	2	81	2	85
2005	3	78	5	86
2006	5	140	9	154
Celkem	11	548	24	583

Shrneme-li výsledky za všech šest let, pak bylo z celkového počtu 583 článků 11 s pozitivním hodnocením (tj. 2%), 24 s negativním (tj. 4%) a 548 článků neutrálních (tj. 94%).

Ukázky článků s různým hodnocením:

1) hodnocení negativní

Kurdové mají důvod prchat

P r a h a - Největší národ bez státu, tak bývají často charakterizováni Kurdové. Ti kvůli represím zemí, v nichž žijí, tvoří jeden z hlavních a neustávajících proudů utečenců směřujících do Evropy. Kurdové žijí na území celkem šesti států - Turecka, Sýrie, Íránu, Iráku, Ázerbájdžánu a Arménie. Jejich počet se odhaduje mezi 15 a 25 miliony. Většina z nich přitom žije v jihovýchodním Turecku. Tam jsou také nejvíce pronásledováni. Za jejich práva tu bojuje hlavně Strana kurdských pracujících. Její vůdce Abdullah Ocalan byl však tureckými orgány zatčen. Kvůli nedodržování práv kurdské menšiny má Ankara neustále spory s evropskými institucemi. Ankara často zasahuje proti gerilám v sousedním Iráku. Ten při letité válce proti Kurdům použil v roce 1988 dokonce bojové otravné látky. Západní spojenci na ochranu Kurdů vyhlásili v roce 1992 nad severním Irákem bezletovou zónu. Před represemi Bagdádu tehdy uteklo do sousedních zemí přes milion Kurdů. Protože problém Kurdů, kterým velmocí slíbily vlastní stát už po 1. světové válce, stojí stranou světové politiky, tisíce jich utíkají za lepšími podmínkami do Evropy. Největší kurdskou komunitu má Německo.

19.02.2001 - MARTIN EHL

2) hodnocení neutrální

Teroristé zaútočili na dva hotely v Turecku

Istanbul - Dva lidé zahynuli při bombových útocích v dvou istanbulských hotelech, jedenáct dalších bylo zraněno. K atentátům se přihlásila skupina, která má blízko k mezinárodní islámské teroristické síti Al-Kajda. Jen o něco později se však k atentátům přihlásila i další, dosud neznámá kurdská skupina. "Byla to opravdu silná exploze a celý pokoj se otřásl," popsal včera výbuch v jednom z hotelů íránský obchodník Siamak Džihání, který byl lehce zraněn střepy. "Chodba byla plná kouře, byl to opravdu strašný zážitek," řekl. Při výbuších zahynul jeden Íránec a jeden Turek. Cílem druhého výbuchu byl Star Holiday Hotel, který leží jen několik set metrů od historického centra Istanbulu. Mezi zraněnými jsou i

turisté ze Španělska, Nizozemska, Ukrajiny a Číny. Jako první se k útoku přihlásili muslimští radikálové. "Boží bojovníci Masrího brigád uskutečnili první ze série operací, které povedou proti evropským zemím poté, co všechny odmítly příměří nabídnuté naším šejkem Usámou bin Ládinem," uvedli údajní autoři nového násilí v prohlášení, které zveřejnili na islámských internetových stránkách. "Istanbul je začátek krvavé války, kterou jsme Evropě slíbili," uvedli rovněž. Jméno skupiny je odvozeno od jednoho z velitelů Al-Kajdy, který byl zabit při americkém útoku v Afghánistánu v roce 2001. K výbuchům se později přihlásila i dosud neznámá organizace Sokolové svobody Kurdistánu. Bomby přitom vybuchly jen několik hodin po zatčení čtyř kurdských ozbrojenců. Televizní kanál NTV uvedl, že se podle policie chystali ve městě provést sérii velkých teroristických útoků. Istanbulem otřásl v listopadu minulého roku čtyři teroristické útoky, při nichž zahynula šedesátka lidí a na 750 osob utrpělo zranění. Útoky mířily na dvě synagogy, na britský konzulát a na pobočku londýnské banky.

11.08.2004 - (AP, Reuters)

3) hodnocení pozitivní

Do Turecka už není potřeba vízum

Praha - Turecko zrušilo vízovou povinnost pro české občany. Od ledna letošního roku tak nemusí čeští turisté žádat o turecké vízum. Turkům cestujícím do Česka vízová povinnost zůstává, ale celý systém je výrazně zjednodušen. Turecko je mezi Čechy oblíbeným místem, například loni ho navštívilo až 35 tisíc Čechů.

04.01.2005 - (ČTK)

Nyní se podívejme na **kontext**, v jakém bylo o Turecku referováno. V roce 2001 bylo publikováno 21 neutrálních článků (tj. 26%), 6 pozitivních (tj. 7%) a 54 negativních (tj. 67%), v roce 2002 3 pozitivní (tj. 4%), 27 neutrálních (38%) a 41 negativních (58%). V roce 2003 to bylo 20 neutrálních článků (tj. 19%), 2 pozitivní (tj. 2%) a 84 negativních článků (tj. 79%). V roce 2004 bylo nejvíce negativních článků v počtu 57 (tj. 67%), 6 pozitivních (tj. 7%) a 22 neutrálních (tj. 26%), o rok později to bylo 16 neutrálních článků (tj. 19%), 9 pozitivních (tj. 10%) a 61 negativních (tj. 71%). V roce 2006 to bylo 127 článků negativních (tj. 82%), 18 neutrálních (tj. 12%) a 9 pozitivních (tj. 6%).

Kontext	pozitivní	neutrální	negativní	celkem
---------	-----------	-----------	-----------	--------

2001	6	21	54	81
2002	3	27	41	71
2003	2	20	84	106
2004	6	22	57	85
2005	9	16	61	86
2006	9	18	127	154
Celkem	35	124	424	583

Z hlediska kontextu bylo tedy z celkového počtu 583 článků 35 článků pozitivních (tj. 6%), 124 neutrálních (tj. 21%) a 424 negativních (tj. 73%).

Ukázka článků:

1) kontext pozitivní

České firmy zabodovaly v Turecku

P r a h a - České firmy stojí před podpisem jedné z největších exportních zakázek v posledních letech - výstavby kombinované výroby tepla a elektřiny v tureckém městě Ialova poblíž Istanbulu za sedm miliard korun. Zakázku mělo původně konsorcium podniků pod vedením Škodaexportu a Škody Plzeň uzavřít se soukromou tureckou elektrárenskou firmou AK Energy již včera, nakonec však kvůli žádosti investora se podpis smlouvy asi o týden oddálí. "Ale jde jen o technický problém, který získání zakázky neohrozí," sdělil náměstek ředitele Škodaexportu Zdeněk Šíma. České výrobní podniky se na výstavbě dvou energetických bloků o výkonu 180 megawattů budou podílet dodávkami za čtyři miliardy korun, zbytek bude představovat podíl zahraničních, zejména slovenských výrobních podniků. Největším tuzemským dodavatelem se stane Škoda Energo, dceřiná společnost plzeňských strojíren, která pro elektrárnu vyrobí zejména parní turbíny, strojovnu a chladicí okruhy. Firmě to podle vyjádření tiskového mluvčího Škody Karla Samce přinese tržby ve výši dvou miliard korun a turecký kontrakt bude pro závod Energo historicky největším exportním úspěchem. Druhým nejvýznamnějším dodavatelem se pak má stát tuzemská pobočka francouzské strojírenské společnosti Alstom, na kterou připadá zejména dodávka kotlů za přibližně osm set milionů korun. Výstavba energetického centra má trvat od okamžiku podpisu zakázky dvacet měsíců. Celý kontrakt má financovat mezinárodní konsorcium bank pod vedením britského finančního ústavu HSBC. Jištění českým dodavatelům poskytne státní Exportní garanční a pojišťovací společnost EGAP. "S účastí České exportní banky se v tomto případě zatím nepočítá nebo bude hrát jen malou roli," sdělil zdroj, který se na

vyjednávání zakázky za českou stranu podílel. Zakázka pro soukromou energetickou společnost AK Energy je druhým největším tuzemským kontraktem v Turecku. Zatím nejvýznamnější je dodávka konsorcia českých firem pro tepelnou elektrárnu ve městě Afsin Elbistan za necelých osm miliard korun, která je nyní ve výstavbě. Na této investici se domácí firmy podílejí jako dílčí dodavatelé, hlavní dodávky získaly společnosti Mitsubishi a Babcock.
14.02.2001 - (mp)

2) kontext neutrální

Obrana Turecka končí

Ankara - Turecko požádalo Severoatlantickou alianci, aby ukončila svou obrannou misi, protože režim Saddáma Husajna v Iráku padl. Oznámily to turecké diplomatické zdroje. NATO poskytlo Turecku čtyři letouny s výstražným systémem AWACS a pět baterií střel Patriot.
17.04.2003 - (ČTK)

3) kontext negativní

Nemoc roznášejí stěhovaví ptáci

Brno - K rizikovým místům, kde se může virus ptačí chřipky vyskytnout, patří oblasti s velkou koncentrací zimujících ptáků. Typickým příkladem je delta Dunaje, kam se stahují miliony opeřenců ze severní Evropy i západní Sibiře a kde byl nyní tento virus nalezen. Jedno takové velké shromaždiště je také v Česku. Jsou to Novomlýnské nádrže na jižní Moravě. Každoročně tam hnízdí a zimují desítky tisíc opeřenců, proto místu potenciálně hrozí výskyt ptačí chřipky. „Nedovedeme zatím přesně určit, jaké jsou dráhy letu ptáků. Je ale příliš odvážné tvrdit, že mohou přinést nákazu,“ říká Josef Chytil, místopředseda České ornitologické společnosti a ornitolog CHKO Pálava. Tažní ptáci většinou přilétají na zimu na jih Moravy během listopadu nebo na začátku prosince. Početně převažují divoké husy. Přilétá jich deset až třicet tisíc. Jejich domovem je dlouhý pás sahající od Islandu přes severní část Skandinávie až po severní pobřeží Ruska. Právě na Uralu se před dvěma měsíci objevil smrtící virus. Divocí ptáci se mohou podle části odborníků nakazit ptačí chřipkou, aniž by to pro ně mělo smrtelné následky, a rozšířit ji do nových a vzdálených oblastí.

Mezinárodní organizace na ochranu ptáků naproti tomu uveřejnila zprávu,

podle které „nebyl zjištěn žádný žijící jedinec postižený nejhorsím virem H5N1, který by byl v dobrém zdravotním stavu a byl schopný migrace“. „Že by se husy z evropské části Ruska, které k nám létají, nakazily virem, pokládám za výjimečnou možnost. Teoreticky to ale možné je,“ přiznal Zbyněk Piro, ornitolog z CHKO Pálava. Do dunajské delty směřují na podzim z jižní Moravy i čápi, kteří pokračují po východní větvi dále přes Turecko a Izrael do Jižní Afriky. Prolétávají tedy oblastmi Rumunska a Turecka, kde byla nákaza prokázána. A právě ti se k nám budou vracet příští rok na jaře.

14.10.2005 - STANISLAV DRAHNÝ

Dále jsem sledovala, kteří **autoři** psali ve sledovaném období o Turecku nejčastěji. Vzhledem k velkému množství autorů, kteří jsou za sledovaných šest let zachyceni (celkem jich je asi 160), vybrala jsem pouze ty, kteří publikovali alespoň 4 články.

Autor	počet článků	Autor	počet článků
Grohová	45	Buchert	5
Heger	16	Kryzánek	5
Senková	16	Novotný	5
Lešenarová	15	Ehl	4
zah	15	Jandourek	4
kro	12	ms	4
Frouzová	7	Pravda	4
paw	7	Rybář	4

Zdroj	počet článků
ČTK	188
AP	41
Reuters	26
BBC	4
Celkem	259

V počtech článků jednoznačně převažuje jako autorka Johanna Grohová. Patří totiž k novinářům se stálým zastoupením MF Dnes v Bruselu. Jako zvláštní zpravodajka se zaměřuje na témata Evropské unie. Zita Senková je stálou zpravodajkou Českého rozhlasu v Německu a spolupracovnicí MF Dnes. Ze zdrojů je jednoznačně nejvyužívanější ČTK, po ní následuje agentura AP, agentura Reuters a v několika případech je využívána také BBC.

Po **tematické stránce** jednoznačně převládala neštěstí, která se stala na území Turecka. Převážně šlo o zemětřesení, únosy a výbuchy. Na druhém místě byl vstup Turecka do Evropské unie. O tomto tématu se v MF Dnes začíná psát až od roku 2002. Dalším nejčetnějším tématem

byla válka v Iráku. Zde se nejvíce mluvilo o případné obraně Turecka Severoatlantickou aliancí a využití tureckých území vojenskými jednotkami USA. Relativně vysoké procento článků a reportáží se věnovalo rozdělenému Kypru. Toto téma je velmi těsně spojeno s Evropskou unií, protože šlo převážně o jednání mezi Tureckem, Unií a Řeckem, jak otázku rozděleného ostrova vyřešit. Vnitřní politické situaci v Turecku bylo věnováno 25 článků. Nejčastěji šlo o politickou a ekonomickou krizi z roku 2001 a následné turecké volby, v nichž zvítězila islamistická strana Recepa Tayyipa Erdogana. V posledním roce byla zvýšená pozornost věnována také návštěvě papeže Benedikta XVI. v Turecku, zvláště po jeho přednášce v Řezně a protestech muslimů, kteří po něm žádali omluvu. Několik článků se také vrátilo k pokusu o atentát na předešlého papeže, Jana Pavla II.

Hlavní téma	Počet článků						Celkem
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
neštěstí	11	5	16	10	8	16	66
vstup Turecka do EU	0	8	0	23	16	11	58
válka v Iráku	2	5	37	5	0	0	49
ptačí chřipka	26	13	0	0	0	0	39
Kypr	4	0	2	9	3	8	26
vnitropolitická situace v Turecku	17	5	1	0	2	0	25
papež	0	0	0	0	2	22	24
válka v Afghánistánu, Al-Kajdá	7	2	4	0	1	1	15
Kurdové	4	1	4	0	0	3	12
Arméni	3	0	0	0	0	7	11

3) Blesk

Podívejme se nyní na to, kolik článků věnoval Turecku třetí sledovaný deník, Blesk. Z následující tabulky je zřejmé, že zájem o Turecko se zvýšil až v posledním sledovaném roce, kdy bylo uveřejněno 20 článků.

Rok	Počet článků
2001	5
2002	2
2003	8
2004	4
2005	5
2006	20
Celkem	44

Z hlediska **hodnocení** převažovala neutralita článků. Pouze v roce 2006 se objevila dvě výslovná hodnocení, z toho jedno pozitivní, druhé negativní. Souhrnně bylo za sledované období z celkového počtu 44 článků 42 neutrálních (tj. 96%), 1 negativní (tj. 2%) a 1 pozitivní (tj. 2%).

Hodnocení	pozitivní	neutrální	negativní	celkem
2001	0	5	0	5
2002	0	2	0	2
2003	0	8	0	8
2004	0	4	0	4
2005	0	5	0	5
2006	1	18	1	20
Celkem	1	42	1	44

Ukázky článků:

1) hodnocení pozitivní

Ivanu hledají už pět let

Už pět let žijí ve strašlivé nejistotě. Jejich jediná dcera Ivana (39) se ztratila kdesi v Turecku. Poslední zpráva o ní je z poloviny srpna 2001, z města Adana u Středozemního moře. Ivana tam plánovala návštěvu křižáckého hradu, ale zda tam došla, nikdo neví.

Zřítíla se do některé z tamních jeskyní? Unesl ji někdo? Zneužívá ji? Nebo ji kdosi oloupil a umlčel navždy? To trápí její rodiče dlouhých pět let.

Ivana Uhlíř o v á vystudovala dvě fakulty Karlovy Univerzity -biologie a geologie, tu dokonce za tři roky. Byla mimořádně a všestranně nadaná. "Možná že právě to se jí stalo osudným," pláče její matka Milena (65). "Odmalička byla samostatná a my jsme jí nebránili."

Ivana procestovala spoustu zemí. Nejvíc si oblíbila Blízký východ, Turecko, Libanon a Sýrii. Obdivovala tamní kulturu, historii, ale i dnešní život a lidi. Snažila se jim přiblížit a poznat je, jak to jen šlo. Jazykově byla dokonale vybavená. Vždycky jezdila sama. Stopem.

Na svoji čtvrtou cestu do Turecka odjela 10. srpna 2001. Chtěla tam shánět podklady pro svoji další diplomovou práci na téma rané křesťanství a místní křesťanská menšina. Návrat domů plánovala koncem září. Nedošlo k tomu...

Poslední stopy po mladé Češce se našly ve vesnici Aisehoca, poblíž města Adana. Tam si Ivana v místní čajovně odložila krosnu, aby ji zbytečně

nevláčela při túře ke zbytkům křižáckého hradu. A pak ji už nikdo neviděl. Policie okolí prohledala bez výsledku. Ivanu prohlásila za nezvěstnou, protože Turecko podle zjištění místních úřadů neopustila.

Rodiče najali soukromého detektiva, oslovili senzibily, ale vše bez úspěchu. A tak Alois Uhlíř letos v listopadu do Turecka odjel. Velvyslanectví ČR mu sjednalo vystoupení v místní televizi TGRT. Reagovaly stovky lidí, s účastí i informacemi. Vedení televize tak udělalo šlechetný krok - rozhodlo, že otce dopraví tam, kde Ivana zmizela.

"Najezdil jsem s nimi přes dva tisíce kilometrů. Byl jsem jejich hostem se vším všudy. Jejich soucit a ochota pomoci mě hluboce dojal," vzpomíná.

Ivana se zatím nenašla, ale do televize v Ankaře stále docházejí reakce lidí na to, kdo a kde ji viděl. Policie stále pátrá, i naše velvyslanectví. Naděje umírá poslední, utěšují se rodiče. Stále doufají. "Do Turecka přece jezdí spousta našich lidí na dovolenou. Třeba tam někdo něco uviděl, nebo zaslechl..."

Autor: František Prachař (11. 12. 2006)

2) hodnocení neutrální

Výbuch benzínové pumpy smetl svatbu

První výbuch nastal ve chvíli, kdy tanker přečerpával do zásobníků pohonné hmoty. Požár, který po výbuších vznikl, se velmi rychle rozšířil na několik okolních budov. "Největší masakr způsobil požár v blízkém sále, kde právě probíhaly svatební oslavy. Mohlo tam být na tři sta lidí, z toho spousta malých dětí," uvedl zasahující hasič.

Autor: INT, so (7. 7. 2003)

3) hodnocení negativní

Prasátko z medvídky Pú zakázáno vládou

Turecká vláda zakázala vysílat animovaný film Medvídek Pú! Za vše může nečisté růžové Prasátko!

Místní státní televizi TRT nesmí odvysílat dětskou pohádku o filištínském medvídkovi a jeho věrných kamarádech. Tamní vláda usoudila, že pro mladé muslimy by sledování malého prasátka nebylo zrovna výchovné. Jak se

političtí činitelé domnívají, Prasátko, věrný kamarád slavného medvěda, se ve filmu vyskytuje příliš často, takže není možné ho vystříhat. Jedinou možností je film prostě zakázat.

Muslimové považují prasata za nečistá zvířata. Kdyby se turecká mládež bavila sledováním Púova kamaráda Prasátka, možná by svůj vztah k těmto chrochtajícím tvorečkům změnila.

Absurdní zůstává však fakt, že na jiných televizních kanálech se filmy o medvídkovi Pú nadále vysílají, běžně jsou k dostání rovněž ve videoprodejnách.

Je Turecko opravdu zralé pro vstup do EU?

Autor: ČTK, pes (21. 6. 2006)

Podobná jako u hodnocení byla situace u **kontextu** článků, kde ovšem naprosto převažoval kontext negativní (celkem 35 článků, tj. 80%), následoval kontext neutrální (8 článků, tj. 18%) a pouze jeden článek s kontextem pozitivním (tj. 2%).

Kontext	pozitivní	neutrální	negativní	celkem
2001	0	3	2	5
2002	0	1	1	2
2003	0	1	7	8
2004	1	0	3	4
2005	0	1	4	5
2006	0	2	18	20
Celkem	1	8	35	44

Ukázky článků:

1) kontext pozitivní

Opalovačka na jachtě? Proč ne!

Když na zlaté pláži Turecké riviéry vyrazilo jedenáct nejkrásnějších českých dívek, mohli si turisté i turecký personál krky ukroutit. Na putování s cestovní kanceláří Blue Style k letovisku Antalaya si české missky vyzkoušely opravdu leccos. Milionářský luxus při plavbě jachtou, dobrodružné raftování po horské řece i divokou jízdu na vodním skútru. Třem nejkrásnějším, miss Janě Doleželové (23), 1. vicemiss Michaele Wostlové (22) a 2. vicemiss Editě Hortové (17) navíc fotograf Stefan Siba

pořídil v exotickém prostředí Turecké riviéry fotografie do jejich booků. Jejich výpravu po Green Canyonu, kde dívky okusily ledovou horskou vodu, zaznamenal dokonce i turecký tisk, který o českých misskách psal jen v superlativech.

Autor: (hec) 21. 7. 2004

2) kontext neutrální

Turci chytli ufouna?

Scény ze sci-fi filmu připomínaly včera události v Turecku. Poté, co rolník Fevzi Cam z vesnice Narli na jihozápadě Turecka oznámil, že viděl mimozemšťana, policie oblast uzavřela. Na místo se okamžitě vypravil tým organizace Sirius, která se zabývá úkazy UFO. "Ta bytost byla oblečená v lesklém, žlutošedém oděvu se žlutým světlem na břiše. Měřila na výšku asi 70 cm a měla velkou, kulatou hlavu a velké oči," uvedl muž.

Policejní specialista zhotovil podle jeho popisu portrét mimozemšťana, který podle Camova líčení létal bez použití techniky.

Událost jen posílila víru stoupenců organizace TUVPO, kteří nedávno požadovali po americké vládě odtajnit všechny informace o zřícených »létajících talířích« (Blesk informoval) a mrtvých posádkách.

Autor: SAD;alf (5. 6. 2001)

3) kontext negativní

Ohnivá koule spadla v Turecku

Třicet jedna vojáků a šest členů posádky letělo do hlavního města Turecka Ankary. Poblíž města Malatya se zničehonic stalo letadlo pro pilota neovladatelným. Za několik sekund poté se ozvala ohromná rána. Letoun explodoval.

Obyvatelé města mohou mluvit o štěstí. " Ta ohnivá koule se s rachotem řítila k zemi. Jako zázrakem dopadla až za město," uvedl svědek, který pád letadla pozoroval. Části letounu postupně dopadaly do okruhu půl kilometru.

Co bylo příčinou nehody, se snaží vyšetřit letečtí specialisté. Ovšem život už nikdo mladým mužům nevrátí.

Starosta města pro místní televizi řekl: "Všichni jsou mrtví. Nezbyvá než sbírat jejich těla." Příbuzní, vojáci ani obyvatelé Turecka se z neštěstí stále nemohou vzpamatovat.

Autor: ver (17. 5. 2001)

Pouze tři autoři se věnovali Turecku ve více než jednom článku. Občas jsou články Blesku převzaty od ČTK, velmi často je pak uváděn jako zdroj Internet.

Autor	počet článků
alf	8
han	5
pes	4

Zdroj	počet článků
ČTK	3
Internet	18

Na rozdíl od dvou výše uvedených novin se Blesk zajímá o zcela jiná témata. Tak například v roce 2002 bylo Turecko zmíněno ve dvou článcích, ovšem pouze v souvislosti s Miss world, kterou vyhrála Turkyně. Počet článků se zvýšil až v roce 2006, z nichž většina ovšem řešila ptačí chřipku a neštěstí. Pro deník Blesk jsem zavedla kolonku „ostatní“. Sem jsou zahrnuty články, pro jejichž témata jsem nenalezla jiný rámeček (např. „Turci chytli ufouna“). Jediný článek, který zmínil vstup Turecka do Evropské unie měl název „Prasátko z medvídka Pú zakázáno vládou“. Šlo o fámou, že turecká vláda zakázala v zemi vysílání seriálu pro děti ve státní televizi kvůli zobrazení prasátka, v islámu nečistého zvířete. V této souvislosti se autor na konci článku ptá, zda je Turecko skutečně zralé pro vstup do Unie. V jiné souvislosti se vstupem Turecka do EU Blesk nezabýval.

Hlavní téma	Počet článků
ostatní	17
neštěstí	17
ptačí chřipka	7
Miss	3

6.5. SHRNU TÍ

Z výše uvedené analýzy vyplývá, že vstupem Turecka do EU se z celkového počtu článků o Turecku nejvíce zabývaly Haló noviny (téměř 21%), následuje MF Dnes (téměř 10%) a nejméně pak deník Blesk (2%). Zajímavá je různá početnost článků v různých letech. Zatímco u Haló

novin pozorujeme postupný nárůst počtu článků o Turecku, u Blesku je zcela výjimečný rok 2006, v němž, oproti letem předchozím, počet článků neobvykle narostl. U MF Dnes byly co do počtu článků nejplodnější roky 2004 a 2006. Haló noviny během let stále častěji dávají prostor rozdělenému Kypru, ptačí chřipce, válce v Iráku, kritice podmínek národnostních menšin žijících v Turecku. Protože se Blesk zajímá především o domácí senzace, Turecko u něj není zrovna exponované. Početnější rok 2006 zde souvisí s panikou z šíření ptačí chřipky. MF Dnes v roce 2004 hodně psala o jednání Turecka a EU. Je možné, že tento zájem byl způsoben také tím, že v tomto roce se stala ČR členem EU, a tudíž se začala sama podílet na těchto diskusích. Velkou část zastoupily také informace o neštěstích. Dalším výjimečným byl u MF Dnes rok 2006. Ten byl ve znamení psaní o ptačí chřipce a projevu papeže Benedikta XVI., který pobouřil muslimy a jeho následné návštěvě Turecka. Situaci při zařazování článků komplikuje to, že většina článků zmiňuje více témat najednou (například jednání Turecka s EU, jeho jednání s Kypru i postavení Kurdů). Je tedy těžké určit, které z témat je tím hlavním.

Celkově jsou ve sledovaném období hlavním tématem neštěstí (konkrétně zemětřesení). Všechny tři deníky se shodují v převažujícím negativním kontextu a neutrálním hodnocení. Přesto se jimi podávané informace velmi liší. Zatímco se Blesk zaměřuje na bulvární informace (ostatně vstup Turecka do Unie byl zmíněn pouze na okraj jednoho z takových článků), MF Dnes se snaží o jistou serióznost, detailnější rozbor, historický vývoj. Haló noviny mnoho článků převzaly od ČTK, některé z nich redaktoři pouze upravili. Hlavním zdrojem MF Dnes je také ČTK, není však jedinou používanou agenturou (následuje AP a Reuters). Oproti tomu Blesk ČTK využívá minimálně, namísto toho odkazuje na blíže nespecifikovaný *Internet*.

7. POSTOJE ČECHŮ K OTÁZCE VSTUPU TURECKA DO EVROPSKÉ UNIE

Tato kapitola je praktickou částí práce, která pomocí standardizovaného rozhovoru zkoumá postoje jednotlivých Čechů. Vzhledem k nemožnosti utvořit reprezentativní vzorek respondentů, rozhodla jsem se tuto část pojmout pouze jako doplněk předcházejících kapitol. Pro zajímavost jsou zde uvedeny také výsledky výzkumů Sociologického ústavu AV ČR. V některých z nich se mi podařilo nalézt i pár otázek, které se týkaly vztahů Čechů k jiným národnostem. Bohužel v této oblasti není Turecko příliš častým tématem. Uvádím zde také výsledky průzkumů o náboženství. Opět jsem čerpala z archivu Sociologického ústavu AV ČR a jeho databáze Nesstar. O důležitosti náboženství již bylo více řečeno v kapitole 4.1.1. O tom, že křesťanství dosud hraje svou roli při vymezování evropanství, i když, jak Nešpor upozorňuje, se jedná o vymezování negativní (tj. oproti například islámu), zjevně není pochyb. (Nešpor 2006:24). Jedná

se tedy o praktické rozšíření kapitoly 4.1. Pro lepší srovnání situace v Čechách a dalších evropských státech jsem zařadila také výzkumy Eurobarometer.

7.1. POLOŽENÉ OTÁZKY

- 1) Patří podle Vás Turecko do Evropské unie?
- 2) Pokud Turecko splní požadavky pro vstup do EU (tzv. kodaňská kritéria), mělo by se stát jejím členem? (pokud respondent odpověděl na první otázku negativně)
- 3) Souhlasíte s rozšířením Unie o Makedonii a Chorvatsko?
- 4) Vidíte v možném budoucím členství Turecka v EU nějaká pozitiva (jaká)?
- 5) Vidíte v možném budoucím členství Turecka v EU nějaká negativa (jaká)?
- 6) Mělo by, podle Vás, případnému přijetí Turecka předcházet referendum v členských zemích Unie?
- 7) Myslíte si, že jste dostatečně informováni o jednáních mezi EU a Tureckem?
- 8) Z jakých zdrojů převážně čerpáte informace o Turecku?
- 9) O členství projevil zájem i některé asijské a africké státy – např. Izrael, Alžírsko, Maroko. Patří podle Vás tyto státy do EU?

Celkem jsem zpovídala 8 respondentů. Z toho 3 byli ve věkovém rozpětí 16-20 let, tři v rozpětí 44-55 let a dva v rozpětí 77-88 let. Na první otázku jich 6 odpovědělo, že Turecko podle nich do Unie nepatří, 1 nevěděl a 1 se vstupem Turecka souhlasil. Podobná situace byla u otázky druhé. 6 respondentů ani po splnění vstupních kritérií (a s vědomím, že Turecku již bylo členství Unii přislíbeno) se vstupem Turecka nesouhlasí, 1 spíše nesouhlasí a 1 respondent s Tureckem v Unii souhlasí. Co se týká Makedonie a Chorvatska, tak s jejich vstupem nesouhlasí 5 respondentů, 1 nevěděl a 1 s jejich vstupem souhlasil. Při otázce na možná pozitiva vstupu Turecka jeden respondent odkazoval na způsob jejich rodinného života, jeden na možnost cestování a možnost získání dobrého spojení, jeden respondent vidí pozitiva vstupu v tom, že by to pomohlo samotnému Turecku, ale při otázce na možná pozitiva pro Unii (resp. Českou republiku) žádná neřekl. Zbývajících 4 respondenti se shodli na tom, že Turecko nic pozitivního nepřinese ani Unii, ani České republice. Další otázka se ptala po možných negativech členství Turecka. Dva respondenti odkazovali na nepřizpůsobivost Turků (potažmo muslimů), dva se přímo obávají vlivu islámu, dva respondenti uváděli zcela jiné hodnoty, než jsou v Evropě, jeden respondent nevěděl, dva respondenti vyjádřili své obavy z přílivu imigrantů. Šestá otázka se ptala na to, zda by se občané členských zemí Unie měly ke vstupu Turecka vyjádřit v referendu. 5 respondentů odpovědělo, že určitě ano, 2 nevědí a 1 respondent vidí tuto otázku jako zcela nesmyslnou (ostatně stejně jako otázky 3 a 9), protože mluvíme o Evropské unii a ne o Evropsko-asijské unii.

Otázka sedmá se ptala na informovanost respondentů o této problematice. 6 respondentů se necítilo dostatečně informováno, a to jak z důvodu nedostatečného informování médií, tak několik respondentů přiznalo i vlastní nezájem o tuto problematiku. Pouze 2 respondenti se cítili dostatečně informováni. Osmá otázka se ptala, odkud respondenti nejvíce čerpají informace o tomto tématu. 2 respondenti z novin, 2 z rozhlasu a 1 z televize. 3 respondenti se o dění mezi Tureckem a Unií nezajímají. Poslední otázka, zda si respondenti dokáží představit rozšíření Unie směrem o asijské a africké státy jich 8 rozhodně tuto vizi odmítlo, pouze jeden si dokázal představit v Unii stát Izrael, který je podle respondenta svými hodnotami a kulturou Evropě nejbližší. Ostatní arabské a asijské státy rozhodně odmítl.

Shrme-li výsledky rozhovorů, pak většina respondentů zcela odmítla, že by Turecko patřilo do Evropské unie. Někteří odkazovali na fakt, že se jedná o **Evropskou** unii, patří do ní tudíž pouze státy evropské. To samé potvrdili i u otázky druhé a deváté. Nejvíce se respondenti obávají přílivu imigrantů, jiných hodnot, vlivu islámu, nepřizpůsobivosti muslimů a v souvislosti s tím odkazovali na problémy Francie s imigranty i na českou problematiku Romů. Většina respondentů chce mít právo vyjádřit se v referendu a většina také přiznala, že o dané problematice toho příliš neví a ani se o to nezajímá.

Rozdělíme-li respondenty podle věku, pak nejkritičtější se ukázali být respondenti ve věkovém rozpětí 44-55 let. Nejpřístupnější byla generace nejmladší (16-20 let), která také jako jediná viděla v možném vstupu Turecka možná pozitiva. Nejstarší generace pak členství Turecka zcela nevyloučila, ale oba nejstarší respondenti si dokázali Turecko jako člena Unie představit až někdy v daleké budoucnosti, až se v Turecku zcela prosadí rovnoprávnost pohlaví, dodržování lidských práv, pokud budou Turkové přizpůsobiví evropským hodnotám atd..

7.2. ROLE NÁBOŽENSTVÍ V POSTOJI ČECHŮ VŮČI TURECKU

Jak bylo již několikrát uvedeno výše, jedním z důležitých momentů diskuse vstupu Turecka do EU je otázka náboženství. Jak píše Nešpor: „pro většinu „sekulárních“ Evropanů je přijatelná určitá náboženská deprivatizace, pokud církve fungují jako „strážkyně“ (evropských) sociálních hodnot a norem, zlepšují školní vzdělávání a sociální péči, případně poskytují praktiky, které nikdo jiný adekvátně neumí (například pohřební rituály), ale rozhodně odmítají fundamentální propojení náboženství a veřejného života, které je ideálem *šarí'y* a jehož alespoň částečné uplatňování je charakteristické pro muslimský svět“. (Nešpor 2007:25). Roli náboženství tedy nelze v žádném případě podceňovat, přestože se především Češi označují za ateisty. Tato kapitola se proto zaměřuje na to, co nám o postojích Evropanů a Čechů říkají sociologické výzkumy.

7.2.1. EUROBAROMETR 66

Eurobarometr jsou studie zkoumající veřejné mínění v zemích Evropské unie a v kandidátských zemích. Podle této studie ze září roku 2006 si 27% Čechů myslí, že náboženství hraje v naší společnosti důležitou roli. Ve všech členských zemích EU se otázka náboženství a jeho role velmi různí (v Estonsku jej považuje za důležité 20% občanů, na Kypru je to 81%). Jen 17% Čechů si myslí, že imigranti jsou pro naši zemi přínosem. K rozšiřování Unie o Bulharsko (4/5 pro), Chorvatsko (2/3 pro) a Černou Horu (54% pro) se Češi staví celkem pozitivně. Zcela jiná situace je však u Albánie a Turecka. Jejich vstup podporuje méně než 1/3 Čechů a u Turecka má tato podpora navíc neustále snižující se tendenci. Podle Eurobarometru si 85% občanů členských států stěžuje na nedodržování lidských práv a 77% na špatnou ekonomiku v Turecku. Češi jsou pak oproti Unii v tomto směru ještě skeptičtější a navíc se bojí početního nárůstu imigrantů z Turecka.

7.2.2 NÁBOŽENSKÉ POSTOJE PODLE GfK/WSJ

GfK Praha, s.r.o., je společnost, která dodává služby v oblasti výzkumu trhu a veřejného mínění. Spadá pod GfK Group, která působí v 90 zemích světa. V roce 2004 dělala mezinárodní výzkum v oblasti náboženství. Převzala jsem proto některá zajímavá data z tiskové zprávy o tomto výzkumu.

Podle studie je nejvíce věřících (ztotožnění s konkrétním náboženstvím) v Rumunsku (97%), hned po něm následuje Turecko (95%). V Turecku se téměř všichni obyvatelé ztotožňují s islámem. V ČR víru v konkrétní náboženství odmítá 63% obyvatel. Většina Západoevropanů (více než 50%) si myslí, že na muslimy žijící v Evropě se pohlíží s nedůvěrou. Jinak situaci vidí obyvatelé střední a východní Evropy, kteří si nemyslí, že by muslimové byli v Evropě nevítaní.

Je zřejmé, že v Turecku je víra velmi silně zakořeněna, zatímco například v Česku se k určitému náboženství lidé veřejně nehlásí. Důvodem může být silná averze Čechů k organizovaným institucím, církve nevyjímaje, což ale v žádném případě neznamená sníženou religiozitu Čechů, jak ukazuje například Nešpor. (Nešpor 2007:24). Zajímavé je, že zatímco občané států na západ od nás vnímají, že je v Evropě vůči muslimům jistá antipatie, Češi takový pocit nemají. Zde zřejmě hraje roli relativně malý počet muslimů, kteří v ČR žijí, zatímco například v Německu nebo Francii je situace velmi odlišná. Pro porovnání zde uvádím ještě dva jiné výzkumy, jednak výzkum „Náboženství“ z roku 1998 (ISSP 1998 - Česká republika, aneb Jakou roli hraje náboženství v České republice?), jednak výzkum „Národní identita“ z roku 2003 (ISSP 2003 – Česká republika - Národní identita). V obou výzkumech byli Češi dotazováni, zda by jim vadilo,

kdyby byli jejich sousedé muslimové. V prvním roce by muslimové jako sousedé nevdali 84,1% respondentů, v roce 2003 se toto procento zvyšuje na 88,4%. Od roku 1998 do roku 2003 se tedy postoj Čechů k muslimům zlepšil.

7.2.3. ÚDAJE Z DATABÁZE NESSTAR

Podle výzkumu Sociologického ústavu „Sociální nerovnost II.“, z roku 1992 u otázky, zda je podle respondentů důležité pro dosažení úspěchu v životě to, jakého je člověk náboženského vyznání, 21 respondentů odpovědělo, že je to podstatné, 17 že je to velmi důležité, 54 důležité, 353 nepříliš důležité, 619 zcela nedůležité a 37 se nemohlo rozhodnout. Zdá se tedy, že pro Čechy a jejich život nehraje náboženství zásadní roli. Naprostá většina jej vidí pro úspěch v životě za nepodstatný. To by korelovalo s odmítavým postojem Čechům k náboženství a jejich ateistickými postoji.

Podívejme se nyní na mezinárodní program výzkumů ISSP (International Social Survey Programme), konkrétně pak na výzkum „Národní identita“ (ISSP 1995), který byl uskutečněn v České republice. U otázky „O kterých zemích si myslíte, že by mohly představovat nebezpečí pro Českou republiku. Seřadte je podle míry nebezpečnosti! (Poznámka: Respondent může vybírat ze všech zemí světa)“ – v tomto případě byla vybírána třetí nejnebezpečnější země - pro Turecko hlasovalo pouze 0,1% respondentů. Turecko nebylo zmíněno ani jako první či druhá nejnebezpečnější země. Není tedy Čechy vnímáno jako nebezpečné.

O tři roky později byl výzkum zaměřen na „Náboženství“ (ISSP 1998 - Česká republika, aneb Jakou roli hraje náboženství v České republice?) Na otázku: „Podíváme-li se po světě, náboženství přináší více konfliktů než míru“ odpověděli respondenti následovně: 16,4% s tím rozhodně souhlasí, 38,2% souhlasí, 20,3% nesouhlasí, 22,4% se nepřiklání ani k souhlasu ani nesouhlasu a 2,7% rozhodně nesouhlasí. Z těchto dat vyplývá, že Češi náboženství vnímají spíše jako konfliktní prvek, na což upozorňuje i Nešpor, když říká, že náboženskost Evropu spíše rozděluje, než spojuje (Nešpor 2007:24). Pokud zde budu vycházet z rozhovorů s mými respondenty, ti ze všech náboženství konkrétně islám označovali za konfliktní, zmiňovali svou obavu z jeho pronikání do Evropy a islám jako jediné náboženství jednoznačně spojovali s teroristickými útoky a atentáty. Češi tedy náboženství nepovažují za důležité pro úspěch v životě a většina jej vidí jako konfliktní, přesto vše naznačuje, že určité povědomí a vymezování se vůči nekřesťanským náboženstvím (tj. islámu) zde funguje, což nás opětovně navrácí k Nešporově zmínce o negativním vymezování se v náboženských termínech (Nešpor 2007:24). Vraťme se k tomu, co Češi na náboženství vidí jako konfliktní. Odpověď nám mohou poskytnout následující odpovědi respondentů. Ti se totiž nestaví negativně k religiozitě jako

takové, ale pouze k lidem silně věřícím, které považují za netolerantní k druhým (celkem 53%). V tom opět můžeme doslovně citovat Nešpora, když říká: „Nejen v případě muslimských imigrantů tak platí, že většina evropských společností odsuzuje jakoukoli „bigotní“ religiozitu a svou symbolickou identitu buduje vlastně na jejich základech – ovšem v negativním smyslu“.

Moji respondenti často zmiňovali obavu z přílivu imigrantů z Turecka a jejich nepřizpůsobivosti. Stejnými tématy se zabýval i „Druhý evropský srovnávací výzkum možných účinků populační politiky“ (PPA2), jehož součástí byl vztah k cizincům a jejich zařazení do české společnosti. První otázka zněla: „Pokud je řeč o cizincích v České republice, které skupiny se Vám vybaví?“ Jako první národnost zmínilo Turky pouze 0,1% tázaných, stejné procento platí i pro Turky jako druhou národnost a 0,4% pro Turky jako třetí národnost. 66,9% českých respondentů pak vyjádřilo přesvědčení, že v České republice je cizinců příliš mnoho. Většina (35,5% tázaných zcela a 42,6% spíše) souhlasí s tím, že by se cizinci žijící v České republice delší dobu měli naučit česky a měli by se také přizpůsobit českým zvyklostem a pravidlům. To by odpovídalo i názoru respondentů mého průzkumu. Těm cizincům, kteří se v České republice chovají náležitě jsou pak Češi ochotni poskytnout i české občanství (10,3% zcela souhlasí a 39,4% spíše souhlasí). Dále pak z průzkumu vyplývá, že Češi nejsou pro úplné uzavření hranic cizincům, ale trvají na omezení počtu přistěhovalců. S tím, že by vláda měla stanovit počet přistěhovalců, kteří získají pracovní povolení v České republice ročně zcela souhlasí 25% tázaných a spíše souhlasí 45,5% respondentů.

8. ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo zjistit, jaký postoj má Česká republika ke vstupu Turecka do Evropské unie. Mé počáteční hypotézy byly takové, že převažuje hledisko negativní, a to na všech třech sledovaných úrovních. Tyto hypotézy se zcela nepotvrdily. Pokud výsledky práce zobecníme, můžeme říct, že výroky českých politiků jsou jak pro, tak proti vstupu Turecka. Ukázalo se, že pravicové politické strany Turecko v jeho úsilí podporují, naopak strany levicové poukazují na jeho odlišnosti, které považují za nepřekonatelné. Sledované tři české deníky o Turecku pojednávají v naprosté většině případů v negativním kontextu, ale co se týká hodnocení, obvykle se jim daří zachovávat neutralitu. Je ale otázkou, zda by se tato neutralita zachovala i poté, kdyby kritéria pro hodnocení byla změněna tak, že při převaze negativních citací v textu by byl článek zařazen do hodnocení negativního. Při rozhovoru vyšlo najevo, že si Češi Turecko v Unii nepřejí. Pokud k tomu má dojít, tak až v dlouhodobém časovém horizontu a s tím, že se Turecko musí přizpůsobit evropským standardům v otázkách lidských práv, práv žen, počet případných imigrantů z Turecka do Unie by měl být limitovaný a za nejdůležitější považovali Češi to, že se tyto imigranti musejí adaptovat na život zde (například povinná výuka jazyka, historie atd.). Z rozhovorů s respondenty jsem zjistila, že Češi chápou hranice Evropy geograficky (a Turecko

shodně označovali za stát asijský) i kulturně (jiné hodnoty, kultura, náboženství). V průběhu práce se objevovala spousta dalších témat, která s tímto souvisí, ale na které se nebylo možné zaměřit důkladněji, protože by si vyžádaly samostatnou práci. Tím by byl například islám, který se v Evropě v posledních letech stává (neprávem) synonymem pro terorismus. Dalším je problém integrace imigrantů, kteří se podle občanů zemí Evropské unie nechtějí přizpůsobovat společnosti do které přišli, ale vytvářejí uzavřená ghetta. V této souvislosti se obvykle mluví o muslimech. V této práci jsem také došla k tomu, že Evropská unie dnes stojí na křižovatce mezi tím, zda půjde o organizaci volně kooperujících států, nebo půjde o těsnou federaci. Nejasnost v této věci je podle mne důvodem vzrušených debat o vstupu států mimoevropských. Není pochyb o tom, že integrace evropských států v oblasti politiky a práva proběhla velmi hladce, ale integrace kulturní a sociální zaostává. V tom podle mne hraje roli poměrně silný nacionalismus v jednotlivých členských zemích. Nacionalismus je však zapříčiněn obavou z ohrožení vlastní kultury, proto považuji za důležité, aby bylo jasně řečeno čeho (resp. koho) se Evropané skutečně obávají, zda jde o přílišný počet imigrantů, nebo jde o strach způsobený ztrátou kontaktu s vlastní kulturou a identitou. V době nejistoty a hledání je pak samozřejmě setkání s pevně zakořeněnými a nepochybnými muslimy pro Evropany ohrožující. Podle mého mínění nejde ani tak o Turecko samé, jako spíše o to, že Evropa je v posledních letech neúspěšná v začleňování muslimských přistěhovalců do společnosti a Turecko jako země z 95% muslimská je pro ni ztělesněním všech těchto obav. Současné tápání Evropy však nevidím jako proces negativní, ale jako šanci na zahájení další etapy v jejím vývoji.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

I. PRAMENY:

MF Dnes 2001

Název článku	autor	zdroj	datum	strana	číslo
Obviňovat islám je snadné	JEFFREY SACHS (ředitel Centra pro mezinárodní rozvoj)		28.12.2001	str. 08	1
Neplánujeme nálety na Irák, ujistil Powell	(pp)	(ČTK)	06.12.2001	str. 09	2
Instituce Evropské unie očima studentů	Helena Vaculová		22.11.2001	str. 03	3
ZIMA DRTÍ ORIENT			20.12.2001	str. 09	4
Kyperský prezident přijal výzvu Denктаše k setkání		(ČTK)	16.11.2001		5
Chemici dělají pro NATO lázně	(jae, ouš)		16.10.2001	str. 1	6
Demokracie a islámský Bůh	Bob Fliedr (redakce publicistiky ČT)		15.10.2001	str. 06	7
Turečtí studenti protestovali proti úderům		(ČTK)	12.10.2001	str. 11	8
Do boje se hlásí každý	MICHAL MOCEK		10.10.2001	str. 04	9
Turci varují před Kyprem		(ČTK)	02.10.2001	str. 11	10
Papež uctil oběti genocidy		(ČTK)	27.09.2001	str. 07	11
Turecko a Írán se zatřásly		(ČTK)	27.08.2001	str. 06	12
Turecko vzpomínalo na hrůzy zemětřesení		(ČTK)	18.08.2001	str. 06	13
Nákup letadel provází v Maďarsku zmatek	PETR MORVAY		13.08.2001	str. 06	14
Turecko dostane podporu od MMF		(ČTK)	14.07.2001	str. 02	15
Při nočním zemětřesení v Turecku se zranilo 120 lidí		(ČTK)	12.07.2001	str. 09	16
Slovinsko je bohatší, než slabší země Evropské unie		(ČTK)	23.06.2001	str. 03	17
Ankara má pro Kypr model: dělení ČSFR		(ČTK)	30.05.2001	str. 12	18
Kypr: řešení je stále v nedohlednu	VILIAM BUCHERT		11.05.2001	str. 13	19
Komando zajalo desítky rukojmích			24.04.2001	str. 12	20
Mladá architektka pořádá už pátý benefiční koncert	HANA ČERNOHORSKÁ		21.04.2001	str. 08	21
Čeká nás krach? ptá se Turecko	MILAN KRUML		17.04.2001	str. 14	22
Turci se bouří a jdou do ulic	MARTIN EHL		13.04.2001	str. 14	23
Světová banka dá Turecku miliardy		(ČTK)	07.04.2001	str. 16	24
Agentura Fitch snížila rating Turecka		(ČTK)	03.04.2001	str. 16	25
Turecko posílilo opatření kolem misí		(ČTK)	30.03.2001	str. 10	26
Okolí se rozšíření války z Makedonie nebojí	MARTIN EHL		28.03.2001	str. 13	27
Krizí zmitané Turecko získalo podporu od měnového fondu		(ČTK)	20.03.2001	str. 16	28
Únos letadla měl krvavé finále	MILAN KRUML		17.03.2001	str. 10	29
MMF by mohl pomoci Turecku		(ČTK)	17.03.2001	str. 16	30
Slintavka útočí i v Turecku		(ČTK)	15.03.2001	str. 11	31

V Turecku nejsou diskriminováni	Haluk Agca (rada velvyslanectví Turecké republiky)		14.03.2001	str. 11	32
KB: Turecké krizi jsme se včas vyhnuli	(jaš)		03.03.2001	str. 15	33
Turecko zasáhla krize měny		(ČTK)	23.02.2001	str. 16	34
Útok na Bagdád Západ rozdělil	(jis)	Reuters, ČTK)	19.02.2001	str. 12	35
Měnový fond dá Turecku část půjčky		(ČTK)	07.02.2001	str. 16	36
Turecko se mstí Francii		(ČTK)	05.02.2001	str. 09	37
Turecká ekonomika se už zotavuje z krize		(AP)	22.01.2001	str. 19	38
Francouzi rozhořčili Turecko		(ČTK)	20.01.2001	str. 14	39
Turecké městečko vytáhlo do boje proti sňatkům mladičkových dívek		(ČTK)	12.12.2001	str. 10	40
Záchranářů z Hejnic si cení i lidé na Tchaj-wanu	MILOSLAVA MARTÍNKOVÁ		08.12.2001	str. 01	41
Liberečtí chemici v Turecku zazářili	(ava)		23.10.2001	str. 01	42
Chemici končí svoje cvičení v Turecku	(štv)		20.10.2001	str. 02	43
Už mám sbaleno, říká podpraporčice Tatjana Markovina	EVA BOBŮRKOVÁ		06.10.2001	str. 01	44
Vojáci předvedou, co umí	(ava, štv)		05.10.2001	str. 03	45
Elitní rota jede do Turecka					45
Nechce, aby se žena bála					45
Turecký parlament schválil širší užívání kurdštiny		(ČTK)	27.09.2001	str. 07	46
V Turecku se zřítíl malý hotel		(ČTK)	20.09.2001	str. 06	47
Rota NATO jede cvičit do Turecka	DAVID ŠTVERKA		18.09.2001	str. 01	48
Skončila léta beztrestnosti?	LUDEK NAVARA, JINDŘICH ŠÍDLO		05.09.2001	str. 03	49
Účetní pozná příchod zemětřesení podle vody		(ČTK, AFP)	19.07.2001	str. 10	50
V Turecku zemřela 28. oběť hladovky		(ČTK)	10.07.2001	str. 08	51
Car Simeon vyhrál bulharské volby	MARTIN EHL		18.06.2001	str. 09	52
Smrt tureckých vojáků v letadle		(ČTK)	17.05.2001	str. 12	53
Turečtí vězni drží hladovku		(ČTK)	17.04.2001	str. 12	54
Čečenci unesli ruské letadlo	(mkr)	(ČTK)	16.03.2001	str. 13	55
Liberecká chemická rota s NATO nemůže cvičit, protože nemá peníze	(štv)	(ČTK)	10.03.2001	str. 01	56
Turecká zakázka přeje nejvíce Škodě Energo	(nov)		28.02.2001	str. 17	57
Kurdové mají důvod prchat	MARTIN EHL		19.02.2001	str. 12	58
České firmy zabodovaly v Turecku	(mp)		14.02.2001	str. 15	59
Indové věří na karmu, tvrdí záchranáři	ANTONÍN PELÍŠEK		06.02.2001	str. 06	60
Vlastníky brněnského Zetoru chtějí být Turci, Američané a také Slováci	(tof)		19.12.2001	str. 01	61
Německý zákon ruší muslimům radikální spolek		(ČTK)	13.12.2001	str. 08	62
Záludnost aflatoxinů	(hve)		12.12.2001	str. 07	63
Fazil Say: Klasika je málo v televizi	VĚRA DRÁPELOVÁ		30.11.2001	str. 07	64
U Turecka ztroskotala loď s uprchlíky		(ČTK)	7.11.2001	str. 12	65
Afhánskou opozici budou cvičit Turci	(luh)		2.11.2001	str. 08	66
Český M.A.S.H. je připraven	JAN GAZDÍK		9.10.2001	str. 11	67
Jsmo připraveni už dávno, říká velitel zdravotníků	(gag, sh)		3.10.2001	str. 02	68
Bin Ládinův bratr zadržen Turky		(ČTK)	2.10.2001	str. 06	69
Policie na hranici zadržela Afghánce	(ill)		1.10.2001	str. 01	70
Mírné zemětřesení na jihu Turecka		(ČTK)	26.9.2001	str. 08	71
Zastavme teror, volají Němci	ZITA SENKOVÁ		19.9.2001	str. 08	72
LIPTÁL: Přijedou Turci i Maoři	(jar)		22.8.2001	str. 3	73
V Pyle díky OSN trvá zázrak soužití	(vib)		11.5.2001	str. 13	74
Turci za pomoc obětovali alkohol		(AP)	15.1.2001	str. 15	75
Otázka dne	(tof)		27.6.2001	str. 02	76
Turek vykradl banku a peníze rozdál		(ČTK)	26.6.2001	str. 01	77
Turečtí odboráři hájí svá práva		(ČTK)	8.6.2001	str. 10	78
Turečtí vězni drží hladovku		(ČTK)	17.4.2001	str. 12	79

Turečtí Kurdové slavili Nový rok		(ČTK)	22.3.2001	str. 14	80
MMF by mohl pomoci Turecku		(ČTK)	17.3.2001	str. 16	81

MF Dnes 2002

Název článku	autor	zdroj	datum	strana	číslo
Vlajka EU na půl žerdi kvůli tureckým volbám		(ČTK)	07.11.2002	str. 15	1
Fazil Say má mnoho rukou a mnoho tváří	VĚRA DRÁPELOVÁ		30.05.2002	str. 06	2
Turecko ochromily mrazy		(ČTK)	21.12.2002	str. 12	3
Češi v Kodani získali řadu výhod	Jorgen Bojer +Ramiro Cibrian		19.12.2002	str. 11	4
Velká potíž summitu: zklamané a uražené Turecko	MICHAL MOCEK		14.12.2002	str. 02	5
Jaká je budoucnost Turecka v rámci EU	Javier Solana		11.12.2002	str. 07	6
Turecko uvolní základny k útoku na Irák		(ČTK)	04.12.2002	str. 10	7
Turecko má vládu		(ČTK)	29.11.2002	str. 11	8
Turecko: EU, neboť klubem křesťanů!		(ČTK)	27.11.2002 -	str. 10	9
Aliance se rozšíří na východ	MICHAL MOCEK		22.11.2002	str. 02	10
V Turecku mají premiéra z řad islamistů		(ČTK)	18.11.2002	str. 12	11
Strach z Evropské unie u uchazečů mizí	MICHAL MOCEK		18.11.2002	str. 14	12
Kde leží hranice Evropy? Na Uralu, či v Africe?	MICHAL MOCEK		12.11.2002	str. 06	13
Turecké volby drtivě vyhráli islamisté, kteří chtějí do Evropy	LUBOŠ HEGER		05.11.2002	str. 01	14
Turecko: vítězní islamisté chtějí do EU					14
Ve volbách v Turecku triumfovali islamisté	LUBOMÍR HEGER		04.11.2002	str. 11	15
Turecko zoufá, další uchazeči se radují	MICHAL MOCEK		10.10.2002	str. 08	16
Potíže s cestou Turecka do Evropské unie ohrožují Prahu	MICHAL MOCEK		05.10.2002	str. 12	17
Irák: Turecko nebude přítel, podpoří-li USA		(ČTK)	02.10.2002	str. 14	18
V cenách potravin jsme na tom jako Turecko	MICHAL MOCEK		30.09.2002	str. 02	19
Ruzyně je králem středoevropských letišť		(ČTK)	14.09.2002	str. 11	20
Turci mají málo vody, ale přesto ji prodávají	(bič)	(BBC)	31.08.2002		21
Klíčový muž tureckého hospodářství podal demisi		(ČTK)	12.08.2002	str. 10	22
Turecko se přiblížilo branám EU	MICHAL STRNAD		05.08.2002	str. 10	23
Turky čekají osudové předčasné volby		(ČTK)	01.08.2002	str. 10	24
Zemětřesení v Turecku		(ČTK)	24.07.2002	str. 10	25
Letošní podzim v Turecku bude horký	MICHAL STRNAD		19.07.2002		26
Turci chtějí postavit Noemovu archu		(ČTK)	04.07.2002	str. 10	27
Německý ministr chce asimilovat imigranty	LUBOŠ ŠEBESTÍK		02.07.2002	str. 08	28
Pobřežní stráž na Kypru zastřelila běžence		(ČTK)	23.05.2002	str. 10	29
Turecko čeká velení afghánské mise		(ČTK)	04.04.2002	str. 10	30
Pohraniční miny zabíjely v Řecku		(ČTK)	29.03.2002	str. 10	31
Útoku na Irák chybí podpora	LADISLAV KRYZÁNEK		20.03.2002	str. 09	32
USA proti Iráku nyní nezaútočí, říká Ecevit		(ČTK)	20.03.2002	str. 09	33
EU: Česko bude muset zvýšit počet žen v politice		(ČTK)	08.03.2002	str. 02	34
V Turecku zabíjelo zemětřesení		(ČTK, AP)	04.02.2002	str. 08	35
Pět teroristů chystá nové útoky	PETR PRAVDA		19.01.2002	str. 01	36
Turecká inflace loni vystoupila na 68 procent		(ČTK)	04.01.2002	str. 01	37
Rozšíření EU je bitvou o peníze	MICHAL MOCEK		13.12.2002	str. 01	38
Únos letadla z Izraele byl zmařen		(Reuters)	18.11.2002	str. 10	39
Haly pro deset tisíc lidí vyměnili za klub	DUŠAN KÜTNER		18.11.2002	str. 01	40
Malá revoluce v Turecku		(ČTK, AP)	05.11.2002	str. 01	41
Erdogan balancuje mezi Atatürkem a muslimskými šátky	LUBOMÍR HEGER		05.11.2002	str. 08	42
Se šátkem do unie	LUBOMÍR HEGER		05.11.2002	str. 06	43
Unie od Ankary čeká reformy	MICHAL MOCEK		05.11.2002	str. 08	44
Turky včera politovali Řekové i Američané	(luh)		11.10.2002	str. 08	45
Reformu tureckého vězeňství provází smrt		(ČTK)	27.08.2002	str. 10	46
Hvězda nechce cenzuru, teď jí hrozí vězení	(aho)	(BBC)	10.08.2002	str. 01	47
Ředitel Fezka je v tureckém vězení		(ČTK)	27.07.2002	str. 02	48
Na Slovensku je benzin o tři koruny levnější		(ČTK)	22.07.2002	str. 01	49

V Turecku budou možná předčasné volby		(ČTK)	11.07.2002	str. 10	50
Al-Kajda znovu hrozí, poplach v Turecku	PETR PRAVDA		11.07.2002	str. 08	51
V Česku nejvíce investují Němci	MICHAL MOCEK		09.07.2002	str. 03	52
Turci se bojí, že zřejmě přišel konec éry Ecevita	(luh)	(Reuters)	01.06.2002	str. 12	53
Aznavour v Cannes slavil	EVA ZAORALOVÁ		22.05.2002	str. 08	54
Reemtsma chce dělat cigarety v Turecku		(ČTK)	24.01.2002	str. 02	55
Evropu sužují mrazy, jež nemají pamětníky		(ČTK)	07.01.2002	str. 08	56
Kalamita: Evropa odklízí, Rusové mrznou	(zah)	(ČTK)	04.01.2002	str. 08	57
Zkrachovalou Textilanu chtějí koupit Turci	(psa)		31.12.2002	str. 11	58
Textilanu chtějí koupit také Turci					58
Pro turecká víza už jen na ambasádu	zah		19.10.2002 -	str. 10	59
Těžká cesta východních zemí do EU	MICHAL MOCEK		14.10.2002	str. 02	60
Ecevit oznámil, že nechce oddálit volby	(ms)	ČTK	24.07.2002	str. 08	61
Bülent Ecevit je matador turecké politiky	(ms)		19.07.2002	str. 10	62
Turecká policie zmařila pokus o atentát		(ČTK)	23.05.2002	str. 10	63
EU dala na teroristický seznam stranu Kurdů		(ČTK)	04.05.2002	str. 12	64
Výbuch miny zabil dva turecké chlapce		(ČTK)	30.01.2002	str. 10	65
PBS dodává do Turecka		(ČTK)	29.01.2002	str. 03	66
Jako zájemci o Zetor jsou potvrzeni Turci a Slováci			09.01.2002	str. 01	67
O Zetor soutěží Turci a Slováci	TOMÁŠ FRÁNEK		08.01.2002	str. 04	68
Řecko zadrželo loď s běženci na palubě		(ČTK)	03.01.2002	str. 09	69
Tureckem otřásá vládní krize		(ČTK)	09.07.2002	str. 10	70
Mají německý pas. Německy neumí	ZITA SENKOVÁ		27.06.2002	str. 09	71

MF Dnes 2003

Název článku	autor	zdroj	datum	strana	číslo
Aliance hledá východisko z krize	MICHAL MOCEK		13.02.2003	str. 08	50
Aliance schválila síly do Turecka	MICHAL MOCEK		20.02.2003	str. 08	42
Al-Kajda útočí, Saddám hrozí	MILAN VODIČKA		18.11.2003	str. 01	92
Americký expert: Teroristé se mění	PETR PRAVDA		19.05.2003	str. 12	20
Amerika kupuje od Turecka druhou frontu	MILAN VODIČKA		28.02.2003	str. 08	38
Ameriku zaskočil nový mírový plán pro Irák	MICHAL MOCEK		10.02.2003	str. 01	55
Aris uspěl v Turecku	(mil)		13.05.2003	str. 03	93
Belgii se asi podařilo vyřešit rozkol NATO	MICHAL MOCEK		17.02.2003	str. 10	45
Bliží se konec aliance? Ne tak úplně. Už bylo i hůř	MICHAL MOCEK		12.02.2003	str. 08	51
Bomby fanatiků ničily Istanbul	PETR PRAVDA		21.11.2003	str. 01	69
Bulharští Turci míří domů		(ČTK, AFP)	11.07.2003	str. 08	17
Bush: Noční můra končí		(AP, Reuters, ČTK)	11.04.2003	str. 01	27
Čeká také Česko jeho 11. září?	VILIAM BUCHERT		24.11.2003	str. 06	66
Čemu věří Západ, je lež, říká disident	TOMÁŠ KUČERA		28.02.2003	str. 05	87
Češi se bojí, přesto do Istanbulu létají	(pmr)		21.11.2003	str. 01	70
Češi se po válce vracejí na Blízký východ	JANA BLAŽKOVÁ		25.04.2003	str. 03	24
Chladnou hlavu!	MICHAL MOCEK		14.02.2003	str. 06	47
Členové NATO se nedohodli o pomoci USA		(ČTK)	07.02.2003	str. 08	56
Co říkají bomby	21.11.2003		21.11.2003	str. 08	96
Další den krize			06.03.2003	str. 08	37
Do hry v OSN vstoupil dolar	PAVEL POŠUSTA		07.03.2003	str. 11	35
Do Turecka se vrací byznys, ne turisté	(leš)	(ČTK)	22.11.2003	str. 07	6
Evropské tytyty!	IVAN GABAL		24.02.2003	str. 08	41
Globalizace a politické sebevraždy	ONDŘEJ SLAČÁLEK		03.10.2003	str. 06	72
I Turci pošlou vojáky do Iráku		(ČTK)	21.03.2003	str. 06	33
Jak velká bude jednou velká Evropa?					16
Jsme před válkou	MICHAL MOCEK		20.03.2003	str. 07	83
Kolik kdo dostane od Američanů jako příspěvek na válečné výdaje		(ČTK)	27.03.2003	str. 03	81
Krize kolem Iráku rozkládá NATO	MICHAL MOCEK		11.02.2003	str. 01	54

Kurdové obsadili Kirkúk		(ČTK)	11.04.2003	str. 02	77
Kurdové zajali turecké soudce		(ČTK)	19.11.2003	str. 10	8
Kyperské volby skončily patem		(ČTK)	16.12.2003	str. 10	91
Kyperští Turci pohřbili plán na sjednocení	LUBOMÍR HEGER		12.03.2003	str. 09	94
Kyperští Turci poprvé mohou navštívit jih ostrova		(ČTK)	24.04.2003	str. 09	25
Letadlo s osmdesáti lidmi na palubě spadlo v Turecku		(ČTK)		str. 01	61
Letos se na severu Čech ztratily již tři stovky lidí	(jav)		18.06.2003	str. 01	18
Liberec: Textilanu chtějí koupit také Turci			06.01.2003	str. 02	62
Na turecké zlatníky čekaly bomby	IVANA DUBNOVÁ		01.04.2003	str. 05	29
NATO hledá cestu z hluboké krize, zatím marně	MICHAL MOCEK		12.02.2003	str. 08	53
Nehoda letadla: přes 70 mrtvých	(ms)	(AP)	09.01.2003	str. 10	61
Němci letí na Polky, Němky na Turky a Italy	ZITA SENKOVÁ		20.12.2003	str. 10	2
Německo a USA rozdělil spor o rakety	MICHAL MOCEK		14.02.2003	str. 01	46
Obrana Turecka končí		(ČTK)	17.04.2003	str. 12	26
Pašování drog nestačí, je třeba pašovat lidi	MATYÁŠ ZRNO, Agentura ETNA		08.04.2003	str. 02	78
Pentagon může otevřít druhou frontu: Turecku mu umožní útok ze severu	(vod)	(ČTK)	22.02.2003	str. 10	89
Po čtyřiceti letech zamířili první Řekové z Kypru do Turecka		(ČTK)	23.05.2003	str. 11	19
Po zemětřesení: beznaděj i hněv	(luh)	(Reuters)	03.05.2003	str. 11	22
Pod troskami školy zůstalo na 200 dětí	(kro)	(AP)	02.05.2003	str. 07	23
Podvodník připravil cizince o vůz	(šot)		18.10.2003	str. 01	11
POHLED DO TURECKA			04.01.2003	str. 04	63
Postel je blízko. Ale ne pro Ziada	IVANA DUBNOVÁ		27.09.2003	str. 02	13
Postmoderní diplomacie, Turecko a lidská práva	ONDŘEJ SLAČÁLEK člen Československé anarchistické federace		18.02.2003		43
Přijel Mr. Havel	Zuzana Janečková		02.01.2003	str. 04	64
Připadám si tady jako pes, říká uprchlík	IVANA DUBNOVÁ		20.09.2003	str. 02	14
Proč ta nenávisť vůči Turkům?	Haluk Agca		07.03.2003	str. 12	36
Proces s Ocalanem nebyl fěr		(ČTK)	13.03.2003	str. 10	86
První Indoevropan je z Turecka		(ČTK, Reuters)	28.11.2003	str. 12	4
Půjdeme do války, řekla vláda	JOHANNA GROHOVÁ, JAN GAZDÍK		14.01.2003	str. 01	60
Řecko a Turecko odminují hranice		(ČTK)	02.05.2003	str. 09	74
S koránem je kříž, soudí nyní Němci	ZITA SENKOVÁ		05.11.2003	str. 12	10
Spor v NATO o pomoc Turecku skončil kompromisem	MICHAL MOCEK		18.02.2003	str. 08	44
Spor v NATO: Česko se přidalo k USA	JOHANNA GROHOVÁ		13.02.2003	str. 01	49
Svátky světel ve světle atentátů	DAVID JAN NOVOTNÝ profesor FAMU, je spisovatel a publicista		19.12.2003	str. 06	95
Také mocní muslimského světa Saddáma rádi oželi	PAVEL NOVOTNÝ		24.03.2003	str. 03	82
Trhy opět ovládl strach	(pmr, leš)	Reuters)	22.11.2003	str. 02	7
Turci chtějí nabídnout své základy už v úterý	(ms)	(Reuters)	24.02.2003	str. 10	88
Turci chtějí po Italech sv. Mikuláše		(ČTK)	02.01.2003	str. 10	65
Turci nakonec asi do Kurdistánu nepůjdou		(Reuters)	27.03.2003	str. 06	32
Turci přivítali experty USA kamením		(ČTK)	31.03.2003	str. 10	31
Turci schválili rozmístění vojáků USA		(ČTK)	25.02.2003	str. 10	40
Turci v Iráku nepomohou					
Turci zatkli první velkou rybu		(AP, ČTK)	01.12.2003	str. 08	3
Turecko a Řecko se otřásly		(ČTK)	11.04.2003	str. 05	76
Turecko chce nová jednání o Kypru		(ČTK)	18.04.2003	str. 11	75
Turecko nabízí vojáky do Iráku, ten je odmítá		(ČTK, Reuters)	08.10.2003	str. 10	12

Turecko nakonec nevyšle své vojáky do Iráku		(ČTK)	08.11.2003	str. 09	9
Turecko nebude válčit s Irákem		(ČTK)	07.02.2003	str. 08	90
Turecko ovládl strach a smutek	EVA DVOŘÁČKOVÁ		21.11.2003	str. 10	71
Turecko popírá zprávy, že nabídl Saddámovi azyl		(ČTK)	12.02.2003	str. 08	52
Turecko přijalo omezení vlivu armády		(ČTK)	08.08.2003	str. 08	73
Turecko se bojí postupu Kurdů		(ČTK)	08.04.2003	str. 08	79
Turecko signalizuje podporu USA		(Reuters)	18.03.2003	str. 07	85
Turecko spočítalo oběti		(ČTK, Reuters)	05.05.2003	str. 10	21
Turecko umožní zásobování spojeneckých sil v Iráku		(ČTK)	03.04.2003	str. 08	28
Turecko už zná jména atentátníků		(ČTK)	22.11.2003	str. 09	68
Turecko: Povolíme jen přelety		(ČTK)	20.03.2003	str. 03	84
Turecko: role Al-Kajdy při útocích není jistá		(ČTK, BBC)	24.11.2003	str. 10	67
Turecku bude vládnout nový premiér		(ČTK)	12.03.2003	str. 10	34
Turecký tisk nechává problém NATO v klidu		(ČTK)	14.02.2003	str. 08	48
U Turecka se pohřešuje na 60 imigrantů		(ČTK)	22.12.2003	str. 09	1
U Turecka se potopila ruská loď		(ČTK)	04.02.2003	str. 08	57
USA nabízejí miliardy Turkům		(ČTK)	31.03.2003	str. 03	80
USA žádají alianci o podporu		(ČTK)	16.01.2003	str. 10	59
Uvažovat o členství Ruska se unii nechce	(mcm)		11.07.2003	str. 10	16
V boji o Irák jsme jen karta ve hře	MICHAL MOCEK		26.02.2003	str. 09	39
V letištním tranzitu žije už měsíc Palestinec		(ČTK)	19.09.2003	str. 04	15
Vojáci USA do Turecka nesmějí		(ČTK)	03.03.2003	str. 12	37
Výtvarnice v Kotelně vzpomíná na Turecko	(jam)		29.01.2003	str. 04	58
Vytvoříme Kosovo i pro Kurdy	TIMOTHY GARTON ASH		31.03.2003	str. 07	30
Za atentáty v Turecku obžalováno devět osob		(ČTK)	26.11.2003	str. 11	5
Zemětřesení v Turecku zabíjelo děti		(ČTK, AP)			23
Turisté v Turecku sklízí bavlnu - a jsou nadšeni		(ČTK)	25.10.2003	str. 03	97
Turecké soudy šokuje Eminem		(ČTK)	01.09.2003	str. 06	98
Vědecký tým jde po stopě velké biblické potopě		(AP)	29.07.2003	str. 08	99
Při nehodách autobusů zemřelo 33 lidí	(miš)	(ČTK)	09.06.2003	str. 09	100
Atentát v Turecku zranil pět lidí		(ČTK)	04.06.2003	str. 13	101
Islamistu Kaplana Německo nevydá		(ČTK)	28.05.2003	str. 11	102
Letadlo s 62 vojáky spadlo při návratu z Afghánistánu	(pp)	(AP) -	27.05.2003	str. 01	103
Vláda nabízí pomoc Turecku			03.05.2003	str. 02	104
Armaturka vyhrála v Turecku soutěž na ropovod		(ČTK)	30.01.2003	str. 04	105
Hedvábí a zlato muže kazí, říká turecký list		(ČTK)	19.09.2003	str. 09	106

MF Dnes 2004

Název článku	autor	zdroj	datum	strana	číslo
Kypr - příběh ostrova, který rozděluje zeď a nenávisť	JOHANNA GROHOVÁ		22.12.2004	str. 11	1
Turecko v EU? Příliš velké riziko	ZDENĚK ŠVÁCHA Autor je publicista		21.12.2004	str. 07	2
Turci už se vidí v unii, ale ještě je tu problém Kypru	(zah)		20.12.2004	str. 08	3
Těším se, Evropo			18.12.2004	str. 01	4
Brusel se chystá na další sousto	MARTIN KOMÁREK		18.12.2004	str. 06	5
Turecko? Ano!	JAN JANDOUREK		18.12.2004	str. 06	6
15, 25, 35? Kolik zemí může EU unést?	Hana Lešenarová		18.12.2004	str. 10	7
Česká vláda i opozice je pro Turecko	(gro)		17.12.2004		0
EU zahájí s Tureckem jednání o vstupu	Hana Lešenarová		17.12.2004	str. 08	8
Turecko nechce uznat Kypr				str. 08	9
Tvář EU se může změnit					9
Evropa se ptá: Patří k nám Turecko?					9
Kdopak by se Turka bál	MARTIN		17.12.2004	str. 08	9

	KOMÁREK				
Turecký půlměsíc by měl před EU zůstat v zatmění	VILIAM BUCHERT		17.12.2004	str. 06	10
Europoslanci řekli Turecku vlažné „ano“	Hana Lešenarová		16.12.2004	str. 06	11
Rumuni a Bulhaři posílí EU už v roce 2007	Hana Lešenarová		15.12.2004	str. 08	12
Čím je ohrožena kultura Západu	Jiří Příbáh profesorem právní filozofie a sociologie na Právnické fakultě UK		27.11.2004	str. 08	13
„Vláda EU“ poprvé zasedla	Hana Lešenarová		23.11.2004	str. 01	14
Ziskat vízum do Turecka bude snazší	(gro)		27.10.2004	str. 12	15
Turci se těší i pochybují	(ČTK)		8.10.2004	str. 02	16
Turecko: velká země má velké problémy	(mcm)		8.10.2004	str. 09	17
Vláda podpoří vstup Turecka do EU	JOHANNA GROHOVÁ, HANA LEŠENAROVÁ		8.10.2004	str. 09	18
Turci musí dokázat, že patří k Evropě	MICHAL MOCEK		8.10.2004	str. 01	19
Unie: Turci musí zdolat řadu překážek	Hana Lešenarová		7.10.2004	str. 06	20
Evropská unie chce přijmout Turecko			7.10.2004	str. 06	21
Premiér Gross se představil v Bruselu	Hana Lešenarová			str. 09	22
Turecko je o krok blíž k EU			6.10.2004		22
Chirac slíbil referendum o přijetí Turecka do unie	(zah)	(ČTK)	6.10.2004	str. 02	23
Gross chce usnadnit práci pendlerům	JOSEF KOPECKÝ	(AP)	2.10.2004	str. 08	24
Turecko udělalo velký krok ke vstupu do EU	(zah)		25.9.2004	str. 10	25
Turecko se blíží do EU, unie by hraničila s Irákem			24.9.2004	str. 02	26
Turecko se přiblížilo k členství v EU	(leš)			str. 01	27
Chceme tu opravdu Turecko? ptá se unie	Hana Lešenarová		24.9.2004		27
EU hrozí Turecku, že s ním nezačne jednat o vstupu	(leš)		23.9.2004	str. 08	28
Britové si chválí české pracovníky	JOHANNA GROHOVÁ	(ČTK)	21.9.2004	str. 10	29
Chystá se česko-německá jednotka	JOHANNA GROHOVÁ		1.9.2004	str. 08	30
Turecko chce zachovat památku na prezidenta	(zed)		31.8.2004	str. 02	31
Summit NATO na horké půdě v Istanbulu uzavřel část metropole	MICHAL MOCEK		29.7.2004	str. 01	32
Velké útoky a hrozby únosců provázejí předání moci v Iráku	ZITA SENKOVÁ		28.6.2004	str. 02	33
Před summitem NATO otřásl Tureckem výbuchy	EVA DVOŘÁČKOVÁ		28.6.2004	str. 10	34
Ve válce pomáhá něhou a úsměvem	JAN GAZDÍK		25.6.2004	str. 10	35
Při tažení na europarlament se hrálo s tureckou kartou	ZITA SENKOVÁ		14.6.2004		36
Rakušané v eurokampani brojili proti vstupu Turecka			12.6.2004	str. 06	37
O peníze nepřijdete, slibuje Verheugen	JIŘÍ NÁDOBA, HANA LEŠENAROVÁ			str. 10	38
Kypřané chtějí jeden ostrov, ale jak na to?	JOHANNA GROHOVÁ		13.5.2004		38
Klausovi připomněla Nikósie rozdělený Berlín	JOHANNA GROHOVÁ		10.5.2004	str. 03	39
Co na to říká Asterix? Co Amerika? A co Rusko a Izrael?	(zah)		7.5.2004	str. 10	40
Koule na noze EU	VILIAM BUCHERT	(ČTK)	3.5.2004	str. 10	41
Referendum: do unie jde pouze řecká část Kypru	MICHAL MOCEK		26.4.2004	str. 13	42
Tlak světa na Kypr roste: Sjednotě se!	LADISLAV KRYZÁNEK		26.4.2004	str. 06	43
Třicet let je Kypr rozdělený. Jak ho sjednotit do 60 dní?	MICHAL MOCEK		2.4.2004	str. 01	44
Magnát přišel o firmy	(pn)		21.2.2004	str. 08	45
Záchranář: Větší hrůzu než v Íránu jsem nezažil	MILOSLAVA MARTÍNKOVÁ	(bbc)	16.2.2004	str. 10	46
Sněhové bouře udeřily na jihu Evropy a v			29.1.2004	str. 01	47

Turecku					
Evropou hýbe boj o šátky muslimek	(mcm, zis)	(ČTK)	24.1.2004	str. 04	48
V Bosporu je zácpa. Bude málo ropy?	(bič)		19.1.2004	str. 11	49
Při vlně únosů v Iráku bylo uneseno již sedm desítek cizinců			13.1.2004	str. 08	50
Irák: únosci zavraždili zajatého Turka	(zah)	ČTK)	6.8.2004	str. 02	51
Při vykolejení expresního vlaku v Turecku zahynulo na 140 lidí	(ash)		3.8.2004	str. 08	52
Nekorunovaná královna Iráku	Alexandra Klausmannová	(AP, Reuters)	23.7.2004	str. 08	53
Únosci zavraždili zajatého vojáka USA střelou do týla	(kro)		10.7.2004	str. 09	54
Na letišti, odkud letěl Bush, explodovala nálož	(vok)	(AP)	30.6.2004	str. 06	55
Britská banka v Turecku terčem útoků			30.6.2004	str. 09	56
Kyperskému sjednocení hrozí krach	(mcm), MICHAL MOCEK		18.5.2004	str. 09	57
Hvězda Berlinale přiznala, že hrála v pornofilmch	ZITA SENKOVÁ		24.4.2004	str. 13	58
Mladí Turci u nás škodí, nechceme je, hlásí sklípek	(šor)		24.4.2004	str. 10	59
Kofi Annan nabízí Kypru společné manželství v „dvojdomku“			23.4.2004	str. 05	60
Misi zastavily cestou do Íránu závěje		(ČTK, AP)	2.4.2004	str. 02	61
Nečekaný dárek z Ipeku: vyhazov	(jfg)	(ČTK)	6.1.2004	str. 08	62
Kyjev je díky politické krizi blíž ke členství	HANA LEŠENAROVÁ		21.12.2004	str. 02	63
Proti Turecku v EU jsou tisíce lidí			18.12.2004	str. 03	64
Cestovatel sní o soše v Turecku		(ČTK)	15.11.2004	str. 10	65
Cesta Turecka do unie se uvolnila	(zah)	ČTK)	1.11.2004	str. 03	66
Finanční podpora čečenským rebelům radikálně klesla	(vok)	(ČTK)	27.9.2004	str. 01	67
Srážka vlaků v Turecku zabila šest lidí		(AP)	18.9.2004	str. 08	68
Teroristé zaútočili na dva hotely v Turecku		(Reuters)	12.8.2004	str. 10	69
Islámská skupina se hlásí k útokům v Turecku		(AP, Reuters) -	11.8.2004	str. 10	70
V Turecku a Řecku se třásla země				str. 09	71
Tarkan, turecký sexsymbol	ZITA SENKOVÁ	ČTK, AP)	5.8.2004		71
Další nehoda v Turecku usmrtila 15 lidí	(zah)		4.8.2004	str. 11	72
Turky pobouřilo, že bodyguard Bushe kontroloval dlaně ministři	(ash)	(Reuters)	26.7.2004	str. 02	73
Evropě hrozí nové atentáty, tvrdí rozvědky		(ČTK)	2.7.2004	str. 10	74
Turci zmařili útok proti summitu NATO	(kro)	(ČTK)	21.6.2004	str. 10	75
Turecká malířka má ráda guláš	MARKÉTA ČEKANOVÁ	(AP)	4.5.2004	str. 10	76
Režisér Akin: Měl jsem takovou jednu zkušenost...	ČESTMÍR LANG		3.5.2004	str. 10	77
Sníh odřízl jih Evropy			27.2.2004	str. 06	78
Žena přežila v troskách domu týden			14.2.2004	str. 08	79
Mladík přežil šest dní pod troskami domu		(ČTK)	10.2.2004	str. 11	80
Perníkáři upekli tureckým dětem zasněžené minarety		(ČTK)	9.2.2004	str. 08	81
Turecká televize přinese Korán s titulky v němčině	(zis)	(ČTK)	14.12.2004	str. 10	82
Celníci rozbili gang, který pašoval heroin	ANTONÍN VIKTORA, JAKUB POKORNÝ		2.12.2004	str. 02	83
Propašovali heroin za dvě miliardy			29.10.2004	str. 7	84

MF Dnes 2005

Název článku	autor	zdroj	datum	strana	číslo
Rok 2010: Turci dobyli Evropu	Milan Vodička		12.11.2005	str. 11	1
Unie: Turecko se málo snaží	Johanna Grohová		10.11.2005	str. 09	2

Turecko se nesnaží, tvrdí Unie	Johanna Grohová				2
Zapálí Francie Evropu? Politici věří, že ne	(zis, paw)		09.11.2005	str. 09	3
Útulné sídliště, které skrývá beznaděj	MICHAELA BUČKOVÁ (Od naší zvláštní zpravodajky)		05.11.2005	str. 10	4
Devět lidí v nemocnici kvůli ptačí chřipce	JOHANNA GROHOVÁ		15.10.2005	str. 10	5
Nemoc roznášeji stěhovaví ptáci	STANISLAV DRAHNÝ s příspěním Veroniky Bartošové		14.10.2005	str. 03	6
Státy se chystají krotit virus chřipky	ham)		14.10.2005	str. 04	7
Vysoce rizikové investice mohou splnit sny. Ale nemusí...			14.10.2005	str. 24	8
Do Evropy chtějí tři Turecka	PAVEL BRATINKA, Autor je podnikatel		06.10.2005	str. 06	9
Turci v Unii? Spíše vzdálený sen	JOHANNA GROHOVÁ		05.10.2005	str. 08	10
Turecku se otevřela cesta k členství v Evropské unii	JOHANNA GROHOVÁ		04.10.2005	str. 01	11
Turecko zahájilo jednání o vstupu do EU				str. 10	11
Unie těžce hledala cestu k členství Turecka				str. 10	11
Jednání s Tureckem o nečlenství	DAVID GREŠÁK zástupcem iniciativy Hlas pro Evropu vČR		03.10.2005	str. 06	12
Pře o Turecko může pro Unii skončit fiaskem	JOHANNA GROHOVÁ		01.10.2005	str. 10	13
Požadujeme plné členství v EU, trvá na svém Turecko	JOHANNA GROHOVÁ		29.09.2005	str. 08	14
Turci dostali zelenou. Vyjednávání o vstupu do Unie mohou začít	JOHANNA GROHOVÁ		22.09.2005	str. 11	15
Turecko začne jednat o vstupu do Unie	JOHANNA GROHOVÁ		21.09.2005	str. 10	16
Klíčové země EU: Dáme Turecku podmínku	JOHANNA GROHOVÁ		13.09.2005	str. 08	17
Turecko odmítá přijímat lodí a letouny Kypru		(ČTK)	02.09.2005	str. 08	18
Frankfurt se zaměří na Jižní Koreu, jež mu věnovala zahradu	ALICE HORÁČKOVÁ		26.08.2005	str. 07	19
Turecko: Žádné členy Al-Kajdy jsme nezavřeli		(ČTK)	11.08.2005	str. 08	20
Turky zlobí nechut' Evropanů vzít je do rodiny	JOHANNA GROHOVÁ		09.08.2005	str. 10	21
Dvě exploze v tureckém letovisku zranily devět lidí		(Reuters)	03.08.2005 -	str. 09	22
Turecko se chystá nepřímou uznat Kypr	JOHANNA GROHOVÁ		28.07.2005	str. 08	23
Jen polovina obyvatel Unie si přeje rozšíření, tvrdí průzkum	JOHANNA GROHOVÁ		19.07.2005	str. 09	24
Turecko: útok zabil turisty		(Reuters, ČTK)	18.07.2005	str. 09	25
Teroristé zabíjeli v Turecku turisty	(zah)				25
Brusel vzkázal Turecku, že s ním počítá	JOHANNA GROHOVÁ		30.06.2005	str. 09	26
„Blbá nálada“ Unie ohrožuje její rozšíření	JOHANNA GROHOVÁ		09.06.2005	str. 08	27
Kamenné město v oblacích	Ladislav Kryžánek		04.06.2005	str. 05	28
Francouzské Ne zasadilo ránu integraci	MICHAL MOCEK		30.05.2005	str. 01	29
Francouzské Ne vrhá stín na Evropu					29
Francouzi řekli ústavě Ne	JOHANNA GROHOVÁ, JOSEF KOPECKÝ		30.05.2005	str. 01	30
Odhady: Francouzi řekli ne					30
Francouzi hlasovali o Evropě					30
Prezident Klaus pojedí do Turecka		(ČTK)	03.05.2005	str. 02	31
Turecko nemůže popírat arménskou genocidu	HAKOB		25.04.2005	str. 07	32

	ASATRYAN šéfredaktorem česko-arménského celoevropského časopisu ORER				
Papež Benedikt XVI. uspíší odkřesťanštění Evropy	Timothy Garton Ash		23.04.2005	str. 01	33
Severní Kypr hlasoval pro sjednocení		(ČTK)	18.04.2005	str. 09	34
Prezident Klaus přirovnal Evropskou unii k RVHP	JINDŘICH ŠÍDLO		19.03.2005	str. 01	35
Turecko zrušilo víza pro Česko		(ČTK)	15.01.2005	str. 08	36
Tsunami hrozí i na evropských březích	EVA BOBŮRKOVÁ		08.01.2005	str. 02	37
Do Turecka už není potřeba vízum		(ČTK)	04.01.2005	str. 06	38
Turecko škrtlo nuly na bankovkách	(sir	(AP)	04.01.2005	str. 05	39
Piloti zachránili letadlo v Budapešti	JOHANNA GROHOVÁ, JOSEF KOPECKÝ		19.08.2005	str. 01	40
Výbuch bomby zranil v tureckém letovisku dvacet osob	(kli)	(ČTK)	11.07.2005	str. 10	41
Pevnost proti Turkům získá novou podobu	Vlastimil Nohejl		28.06.2005	str. 03	42
U Egejského moře se třásla země	(zah)	(ČTK)	12.01.2005	str. 08	43
Nová turecká lira přišla o šest nul	Petr Šimek		22.11.2005	str. 06	44
Virus ptačí chřipky se objevil i v Řecku	MICHAL STRNAD		18.10.2005	str. 08	45
Evropa si oddechla. Testy ptačí chřipky v Rumunsku nepotvrdily	(miš)		13.10.2005	str. 08	46
Ptačí chřipka v Rumunsku? Vědci dál zkoumají					46
Evropa kvůli hrozbě ptačí chřipky vybíjí drůbež		(AP)	12.10.2005	str. 09	47
Turci se bojí, že jim útoky odradí západní turisty	ZITA SENKOVÁ		19.07.2005	str. 08	48
Carrefour chce být jedničkou v Turecku		ČTK)	04.05.2005	str. 06	49
Režisér Akin rád míří Proti zdi	JIRÍ TŮMA		18.04.2005	str. 05	50
Vánoční nákupy v Orientu	Johanna Grohová		10.12.2005	str. 08	51
Šest hlavních úkolů, které chce nová kancléřka řešit		(ČTK)	1.12.2005	str. 08	52
Německo na cestě s Angelou	Petr Robejšek		3.12.2005	str. 21	53
Tisk: Neútočí islamisté, jen výtržníci	(paw)	(ČTK)	8.11.2005	str. 02	54
V dovezené rýži se hemžili brouci, ve ficích bujela plíseň	OLGA FRANZLOVÁ		25.10.2005	str. 04	55
Chřipková epidemie ani pandemie se zatím neblíží, říká lékař	Vladěna Maršálková		21.10.2005	str. 02	56
ptačí chřipka se blíží k nám	JOHANNA GROHOVÁ, ONDŘEJ ŠTASTNÝ		14.10.2005	str. 01	57
Evropu děsí výskyt ptačí chřipky v Turecku		(ČTK)	11.10.2005	str. 10	58
Prezident Klaus: Jsme silně proameričtí	JINDŘICH ŠÍDLO		22.9.2005	str. 02	59
Jsme silně proameričtí, řekl Klaus Cheneymu					59
Stroje z Plzně poputují do Turecka	(ven)		27.9.2005	str. 04	60
Merkelová a Schröder bojují argumenty	TOMÁŠ KAFKA Autor je publicista a diplomat		12.9.2005	str. 06	61
Vytrvalé lijáky bičovaly Evropu	(kro)	(ČTK, AP)	23.8.2005	str. 09	62
Zajímají mě příběhy, i ty židovské, říká muslimská dívka	VERONIKA KAPITÁNOVÁ		5.8.2005	str. 01	63
Brigáda na unikátním hřbitově					63
Starý kontinent, staré viny?	Zbyněk Petráček, Autor je redaktorem týdeníku Respekt		30.7.2005	str. 03	64
Stovka lidí odmítla vstup Turecka do EU		(ČTK)	30.7.2005	str. 02	65
Záchranáři horolezce nenašli		(ČTK)	25.7.2005	str. 02	66
Záchranáři ztraceného turistu v Turecku nenašli	(van)		23.7.2005	str. 02	67
Češi demonstrovali proti Turecku přímo v Bruselu	JOHANNA GROHOVÁ		20.7.2005	str. 10	68
Záchranáři jeli hledat turistu do Turecka		(ČTK)	18.7.2005	str. 04	69

Pomáhal jsem v Bosně i Turecku	(hrp)		10.5.2005	str. 01	70
Přerovská vrtulníková letka se zapojí do prestižního cvičení NATO		(ČTK)	29.4.2005	str. 02	71
Na papežův pohřeb chtěl jet i atentátník Agca	(zah)		6.4.2005	str. 08	72
Bulhaři prodali do Turecka své ledviny		(ČTK)	10.3.2005	str. 12	73
Papež poprvé popsal, jak přežil atentát	(vok)	(ČTK)	19.2.2005	str. 10	74
Nový rok přinese v řadě zemí nové pořádky	(tom)	(ČTK)	31.12.2005	str. 08	75
Léky chybějí v celé Evropě	JOHANNA GROHOVÁ		1.11.2005	str. 07	76
Brusel: na pandemii se musíme připravit	JOHANNA GROHOVÁ		19.10.2005	str. 09	77
V Egejském moři udeřilo zemětřesení		(ČTK)	18.10.2005	str. 08	78
Potvrzeno: V Rumunsku je vražedný virus	JOHANNA GROHOVÁ		17.10.2005	str. 08	79
Ptačí chřipka se už šíří v Turecku a v Rumunsku		(AP, ČTK)	10.10.2005	str. 12	80
V Turecku se pátrá po českém horolezci		(ČTK)	9.7.2005	str. 11	81
Ministře Schily, jste Hitler, napsal turecký deník	ZITA SENKOVÁ		12.3.2005	str. 10	82
Turecký magnát se vykoupil z iráckého zajetí		(ČTK)	16.2.2005	str. 09	83
Katastrofy dokážou ovlivnit lidské dějiny	(mcm)		14.1.2005	str. 09	84
Když byrokracie zabíjí víc než příroda	PAVEL KOHOUT Autor je ekonom		11.1.2005	str. 14	85
Nejsmutnější dílo mistra vypravěče	JAN JANDOUREK		28.12.2005	str. 08	86

MF Dnes 2006

Název článku	autor	zdroj	datum	strana	číslo
Turecká policie polapila šéfa odnože Al-Kajdy		(ČTK)	11.12.2006	str. 09	1
Křesťané v Turecku: Můžeme tu žít	PIOTR JENDROSZCZYK		30.11.2006	str. 06	2
EU: Kypr zahradil Turecku cestu	JOHANNA GROHOVÁ		28.11.2006	str. 08	3
Jsem realista. Přejde těžká doba	PAVEL NOVOTNÝ, redaktor MF DNES		18.11.2006	str. 23	4
EU: S Tureckem počítáme. Zatím...	JAN RYBÁŘ		9.11.2006	str. 08	5
Jak rozdělený Kypr rozděluje i Unii	JOHANNA GROHOVÁ		8.11.2006	str. 08	6
Turecký soud: Archeoložka neurazila muslimy		(AP)	2.11.2006	str. 08	7
Počasi v Turecku a Řecku: tornádo, vichřice a záplavy		(ČTK)	20.10.2006	str. 08	8
Francie: za popírání genocidy Arménů hrozí rok vězení	(kro)	(ČTK, Reuters)	13.10.2006	str. 07	9
Francie chystá zákon o genocidě Arménů	(tdm)	(ČTK, AP)	11.10.2006	str. 07	10
Merkelová: Cestu do EU Turkům neztížíme		(ČTK)	7.10.2006	str. 07	11
Unesli letadlo, aby je papež slyšel		(Reuters, AP)	4.10.2006	str. 08	12
Turecko: teror útočí na turisty + Bomby zabily tři lidí a tři desítky zranily	JOHANNA GROHOVÁ		29.8.2006	str. 11	13
Jak ze Svitav obklíčit Černé moře	JANA KLÍMOVÁ		29.6.2006	str. 01	14
Turecku se pootevřely dveře do EU	JOHANNA GROHOVÁ		13.6.2006	str. 01	15
EU: Kypr zablokoval jednání s Tureckem		(ČTK)	10.6.2006	str. 12	16
Turecké letiště ochromil požár		(AP, ČTK)	25.5.2006	str. 09	17
Řecký a turecký stíhač se srazili nad mořem	(luh)		24.5.2006	str. 10	18
Začal soud s tureckým mladíkem, který zastřelil katolického kněze	PAVEL NOVOTNÝ		16.5.2006	str. 08	19
Turečtí vězni: Byla to velká škola	KATEŘINA FROUZOVÁ		27.4.2006	str. 01	20
„Když nás zatkli, myslel jsem, že je to vtip“+Vězni z Turecka: Jsme nevinní	KATEŘINA FROUZOVÁ		22.4.2006	str. 04	21
Turečtí vězni dorazí do Jablonce	(frk)		21.4.2006	str. 01	22
Češi věznění v Turecku jsou volní+Turci propustili Čechy	KATEŘINA FROUZOVÁ		20.4.2006	str. 04	23
Muslimům je čest rodiny nade vše	(kro)		14.4.2006	str. 10	24

Vzdálená blízka Ukrajina	JAN RYBÁŘ redaktor		28.3.2006	str. 06	25
Semestr v Turecku: tvrdá dřina i cestování	LUCIE JELÍNKOVÁ		13.3.2006	str. 03	26
Turci vězni dva muže z Jablonecka+Rodiny se bojí o příbuzné v Turecku	KATEŘINA FROUZOVÁ		7.3.2006	str. 01	27
Přiveze ministr Čechy z vězení?	(jp)		4.3.2006	str. 04	28
„Alláh je velký,“ křikl a zabil kněze+Kvůli karikaturám byl zabit kněz	LADISLAV KRYZÁNEK		08.02.2006 -	str. 03	29
Turecko: Okolní země tají výskyt ptačí chřipky		(ČTK)	21.1.2006	str. 11	30
Turecko: 19 případů ptačí chřipky	(paw)	(ČTK)	16.1.2006	str. 08	31
Nakažených přibývá		(ČTK, AP)	11.1.2006	str. 08	32
Turecko: šest lidí dostalo zřejmě ptačí chřipku, jeden zemřel	(ap, sd)		2.1.2006	str. 01	33
Naše image je „pozitivní“. Ale málokdo řekne proč	LUBOMÍR HEGER		23.12.2006	str. 08	34
Německo na odchodu	ZITA SENKOVÁ		21.12.2006	str. 12	35
Turecko v Unii: pomocník k nezaplacení	MARGARET BECKETTOVÁ, ministryně zahraničí Velké Británie		14.12.2006	str. 11	36
EU brzdí turecký vlak do Evropy	JOHANNA GROHOVÁ		12.12.2006	str. 08	37
Turecko nabídlo Kypru přístav, nadbíhá tak Unii	(paw)	(AP)	8.12.2006	str. 08	38
Čech hledá dceru, o pomoc prosil v turecké televizi	TOMÁŠ HAVLÍN		7.12.2006	str. 01	39
Papež a Turci si ukázali vlídnou tvář	PIOTR JENDROSZCZYK		29.11.2006	str. 08	40
Německo: hrozby smrti za výzvu k odložení šátků		(ČTK)	30.10.2006	str. 09	41
Vězni držení v Turecku by se mohli vrátit	KATEŘINA FROUZOVÁ		17.3.2006	str. 01	42
Útok na papeže prý nařídil Brežněv		(ČTK)	3.3.2006	str. 08	43
Papež a patriarcha žádají náboženskou svobodu+Papež potěšil pravoslavné a navštívil mešitu	PIOTR JENDROSZCZYK		1.12.2006	str. 06	44
Islámští klerici tvrdí, že papež je nepřesvědčil	(luh)		30.11.2006	str. 06	45
Papež není křesťák, jen ví, co dělá	LUKÁŠ LHOŤAN, publicista a český muslim		30.11.2006	str. 11	46
Papež nečekaně řekl, že chce Turky v EU	(luh)		29.11.2006	str. 01	47
Křesťané v Turecku jsou nepočtení a velmi zranitelní	LUBOMÍR HEGER		29.11.2006	str. 08	48
Benedikta čeká v Turecku horká půda a rozpaky	(luh)		28.11.2006	str. 07	49
Přijede papež. Turecko je ve stěhu	KLÁRA STEJSKALOVÁ spolupracovnice		28.11.2006	str. 07	50
Tisíce Turků protestovaly proti návštěvě papeže Benedikta XVI.	(stj)		27.11.2006	str. 01 +str. 08	51
Turci obsadili chrám, kam má přijet papež		(ČTK, AP)	23.11.2006	str. 08	52
Turecká ukázka síly na Kypru		(AP, ČTK)	16.11.2006	str. 08	53
Turci odmítají ustoupit EU kvůli Kypru		(ČTK)	8.11.2006	str. 08	54
Muž střelbou protestoval proti papeži v Turecku		ČTK)	3.11.2006	str. 08	55
Turecký román hrozí papeži		ČTK)	2.11.2006	str. 07	56
Turci přestávají věřit Evropské unii		ČTK)	25.10.2006	str. 9	57
Turci jsou v Libanonu. Po devadesáti letech	PAVEL NOVOTNÝ		21.10.2006	str. 08	58
Na řeckých ostrovech zabíjela smršť		(ČTK)	19.10.2006	str. 08	59
Muž, který říká nepohodlné věci	LADISLAV NAGY, Autor je anglista		13.10.2006	str. 04	60
Pamuk: Istanbul je mým osudem	ALICE HORÁČKOVÁ		13.10.2006	str. 04	61
Neexistují dva Kypry. Jenom jeden	STAVROS AMVROSIU, velvyslanec Kyperské republiky v Česku		10.10.2006	str. 11	62

Spisovatel prý urazil „turectví“	(kro)	(ČTK, AP)	6.10.2006	str. 09	63
Jak Řek uvěřil, že Turci nejsou psi	JOHANNA GROHOVÁ		22.9.2006	str. 08	64
Papež: Má slova byla špatně interpretována		(ČTK, Reuters)	21.9.2006	str. 08	65
Turci chtějí, aby se papež před příjezdem omluvil lépe		(AP)	20.9.2006	str. 08	66
Puma na jihu Turecka zabila deset lidí		ČTK)	14.9.2006	str. 08	67
Kurdští rebelové slibují Turecku skutečné peklo	(gro)		30.08.2006 -	str. 10	68
OSN těžce shání vojáky do mírových sil v Libanonu	(paw)		19.8.2006	str. 10	69
Darwina Američané nemilují	MICHAL MOCEK		12.8.2006	str. 12	70
Turci nechtějí, aby Kypr zmařil jejich vstup do EU		(ČTK)	21.7.2006	str. 12	71
Miss se do Turecka vrátí	(jež)		13.7.2006	str. 16	72
Mladí Turci chtěli tajně do Německa	Helena Fajrajzlová		12.7.2006	str. 03	73
Rebel Daniel Cohn-Bendit: Jsem naprostý ateista	TEODOR MARJANOVIČ		8.7.2006	str. 01	74
Nepravdy o islámu v podání pana Kurase	LUKÁŠ LHOŘAN, muslim a publicista		30.6.2006	str. 07	75
V muzeu představují zemi dvou kontinentů	(tes)		30.6.2006	str. 04	76
Turecko: k útoku na turisty se hlásí Kurdové		(ČTK, Reuters)	28.6.2006	str. 08	77
Ankaře prý vadilo kreslené Prasátko	PAVEL NOVOTNÝ		22.6.2006	str. 10	78
Turecko do Evropské unie patří. Ale do jiné	DAVID HANÁK, politolog a publicista		15.6.2006	str. 07	79
Vešli z Turecka 31 kilogramů heroinu	JAN VACA, s příspěvím Pavla Novotného		10.6.2006	str. 05	80
Při nehodě v Turecku byli zraněni i Češi		(ČTK)	30.5.2006	str. 11	81
Busta připomíná slavného muže		(ČTK)	23.5.2006	str. 02	82
V Turecku zahynulo při nehodě 40 lidí		(ČTK)	20.5.2006	str. 10	83
Mladí lidé přibližovali Unii	(mib)		26.4.2006	str. 02	84
Riceová zahajuje návštěvu Evropy		(ČTK)	25.4.2006	str. 12	85
Proč Turci popírají své vraždy?	ARMINE ARTOUNI, Autorka je editorkou přílohy Střední Čechy MF DNES		22.4.2006	str. 21	86
První rok papeže: výzvou je islám+Papež, který píše a píše a píše	JAN JANDOUREK		19.4.2006	str. 10	87
Upalování čarodějnic v Evropě 21. století	JANA BENDOVIČ, komentátorka MF DNES		15.4.2006	str. 06	88
Zabil sestru, aby rodině uchoval čest	LADISLAV KRYZÁNEK		14.4.2006	str. 10	89
Zatmění zaujalo miliony lidí	(mcm)		30.3.2006	str. 10	90
Německo Kurdku ocenilo, ale rodiče vyhostí	ZITA SENKOVÁ		24.3.2006	str. 09	91
Turci uctili oběti první světové	(jel)		21.3.2006	str. 01	92
Čeští soudci chtějí z turecké vazby dostat dva nevinné		(ČTK)	3.3.2006	str. 04	93
Turecký kinohit pobuřuje Němce	(zis)		22.2.2006	str. 09	94
Kdy posnídáme s teroristy?	VILIAM BUCHERT		27.1.2006	str. 06	95
Trpím, už nemůžu. Napíšu o tom.	Zita Senková		26.1.2006	str. 28	96
Mluvil o genocidě, v Turecku mu hrozil trest	JOHANNA GROHOVÁ		24.1.2006	str. 08	97
Papežův atentátník se vrátí do vězení		Reuters, ČTK)	21.1.2006	str. 11	98
OSN: Ptačí chřipka v Turecku může přerůst v epidemii	(zah)		12.1.2006	str. 08	99
Nakažených přibývá		(ČTK, AP)	11.1.2006	str. 08	100
Turci žijí ve velkém strachu, bojí se nemoci+Malý Ali se vrátil domů, ale Turecko zůstává v šoku	JOHANNA GROHOVÁ		10.1.2006	str. 05	101
Ptačí chřipka se šíří směrem k Evropě	(zah)		10.1.2006	str. 05	102
Papežův atentátník půjde z vězení+	(ash)	(ČTK)	9.1.2006	str. 01	103

Ptačí chřipka děsí Turecko	(kro)	(ČTK, AP)	9.1.2006	str. 09	104
Veterináři jsou v klidu: Turecko je dost daleko	(vsm, ska)		7.1.2006	str. 02	105
Ptačí chřipka zabila v Turecku další dítě+Jak se nakazily děti? A co dělat? ptají se lidé	(gro)	(AP, Reuters)	7.1.2006	str. 11	106
Muž se bál, že krůtu dovezli z Turecka		(ČTK)	7.1.2006	str. 01	107
Ptačí chřipka zabila v Turecku dalšího člověka, blíží se k Evropě	(zah, repo)		6.1.2006	str. 01	108
Chcete pas? Prověříme si vás, řekly muslimům německé úřady	ZITA SENKOVÁ		6.1.2006	str. 09	109
Z Turecka nám nebezpečí nehrozí, tvrdí hlavní český hygienik	RADEK BARTONÍČEK		6.1.2006	str. 03	110
Hrozí úder nemoci i nám? ptá se Evropa	JAN RYBÁŘ		6.1.2006	str. 03	111
Dva Turci onemocněli ptačí chřipkou, potvrdili to lékaři		(Reuters, ČTK)	5.1.2006	str. 12	112
Turecko: podezření na ptačí chřipku u lidí	(sd)	(ČTK)	2.1.2006	str. 08	113
Papež si usmířil Turecko a odjel	(RP)		2.12.2006	str. 09	114
Smír s muslimy i pravoslavnými	(luh)		1.12.2006	str. 01	115
Záplavy v Turecku si vyžádaly přes 40 obětí		(ČTK)	6.11.2006	str. 06	116
EU hodlá tvrdě kritizovat Turecko		(AP)	4.11.2006	str. 06	117
Erdogana málem zabila ochranka		(ČTK, Reuters)	19.10.2006	str. 08	118
Papež navštíví islámské Turecko		(ČTK)	17.10.2006	str. 07	119
Nobelova cena je politikum. Právem	BOHUMIL DOLEŽAL, autor je politolog		16.10.2006	str. 11	120
Lhaní o historii netrestat	JAN JANDOUREK, komentátor MF DNES		14.10.2006	str. 10	121
Zapomenutá impéria a kouzlo starých map			13.10.2006	str. 10	122
Únosce letadla jednal sám a šlo mu o azyl		(ČTK)	5.10.2006	str. 08	123
„Zabij se, zachráníš čest rodiny“		(ČTK)	22.7.2006	str. 11	124
V Turecku byl pobodán katolický kněz	(paw)	AP	3.7.2006	str. 08	125
Turecko: výbuch v letovisku zabil čtyři lidi včetně turistů		(ČTK)	26.6.2006	str. 08	126
Jak tragédii arménského národa nahlíží turecký velvyslanec	CENK DUATEPE Velvyslanec Turecké republiky v Praze		20.5.2006	str. 06	127
Turecký islamista zastřelil soudce		(ČTK) -	18.5.2006	str. 08	128
Riceovou přivítaly v Turecku protesty		(ČTK) -	26.4.2006	str. 10	129
U památníku „Otce národa“ nežvýkejte		(ČTK) -	26.4.2006	str. 10	130
Vraždí dcery ve jménu cti	ZITA SENKOVÁ		22.4.2006	str. 03	131
Zatracení z Jablonce	Jan Stránský		20.4.2006	str. 02	132
Na pas někde musí vydělávat rok	(šte)		13.3.2006	str. 08	133
Turecký podnikatel zmizel beze stopy	(šot)		2.3.2006	str. 02	134
Muž, který chtěl zastřelit papeže, je asi na útěku		(ČTK)	16.1.2006	str. 10	135
Z cely šel rovnou na vojnu	(kro)	(AP)	13.1.2006	str. 01	136
Ptačí chřipka mobilizuje i Česko	(om)		10.1.2006	str. 01	137
Tureckem se šíří panika, dalších pět lidí tam dostalo ptačí chřipku	(kro)		9.1.2006	str. 01	138
Ptačí chřipka zabila v Turecku další dítě	(gro)	(AP, Reuters)	7.1.2006	str. 11	139
Hrozí úder nemoci i nám? ptá se Evropa	JAN RYBÁŘ		6.1.2006	str. 03	140
Ptačí chřipka zabila v Turecku dalšího člověka, blíží se k Evropě	(zah, repo)		6.1.2006	str. 01	141
Turecko: ptačí chřipka se u dětí neprokázala + Turecké děti neměly ptačí chřipku		(ČTK)	3.1.2006	str. 08	142
Hamam Nechte se hýčkat v tureckých lázních	LENKA VICHNAROVÁ		22.4.2006	str. 09	143
Atentátník Agca bude ve vězení do roku 2010		(ČTK)	24.01.2006 -	str. 10	144
Dveře EU zaklapnou, otevřít je bude obtížné	JOHANNA GROHOVÁ		15.12.2006	str. 08	145
„Tureckého vězně“ hledá policie	(frk)		7.12.2006	str. 01	146
Uznejte genocidu Arménů, vyzývá spisovatel	(paw)		13.10.2006	str. 01	147

Turecko Pamuka miluje i nenávidí	EVA D. BEKDEMIR		13.10.2006	str. 04	148
Spasí Libanon turečtí vojáci?	PAVEL NOVOTNÝ		9.8.2006	str. 10	149
Za mříže Nepohodlné názory přivedly spisovatele do vězení	JANA ČERVENKOVÁ		10.6.2006	str. 01	150
Součástí Febiofestu byl výjimečný turecký film	(tum)		18.4.2006	str. 05	151
Libala na rozloučenou svá churavějící kuřátka, pak sama dostala ptačí chřipku	(kro)	(AP	19.1.2006	str. 08	152
Turci hlásí čtvrtou oběť chřipky		Reuters)	17.1.2006	str. 08	153
Ptačí chřipka mutuje, vědci mají obavy		(ČTK, Reuters)	13.1.2006	str. 01	154

Haló noviny 2001

Název článku	autor	zdroj	datum	číslo
Arafat chce Turecko za prostředníka		(čtk)	16. února 2001	1
Turecko: Generalita versus politika	ZDENĚK RUDLER		27. srpna 2001	2
Liberecké vojáky čeká cvičení v Turecku	(ohm)	(čtk)	4. října 2001	3

Haló noviny 2002

Název článku	autor	zdroj	datum	číslo
Budoucnost Kypru je v odchodu uchvatitelů	Vratislav VYHLÍDKA		27. listopadu 2002	1
V Turecku zadržen politik jen za to, že mluvil kurdsky		(čtk)	23. října 2002	2

Haló noviny 2003

Název článku	autor	zdroj	datum	číslo
Američané se valí přes Turecko	(vrv)	(čtk)	15. března 2003	1
Turecko do Iráku nepůjde		(čtk)	8. listopadu 2003	2
Turecko pro jednání o jednom Kypru		(čtk)	20. prosince 2003	3
Kyperská otázka, Turecko a vstup do Evropské unie	Michal RYBÍN		29. září 2003	4
Turecko oplakává milovaného herce	(rom)	(čtk)	24. listopadu 2003	5
Paříž, Berlín a Brusel v NATO blokuji přípravu obrany Turecka	(rj)	(čtk)	11. února 2003	6
TURECKO VČERA s velkou okázalostí oslavilo 80. výročí založení republiky		(čtk)	30. října 2003	7
Úskalí "ochrany" Turecka	Jaroslav KOJZAR		15. února 2003	8
Kyperští Řekové smějí do Turecka		(čtk)	19. května 2003	9
Belgický tisk si všímá Polska a Turecka		(čtk)	7. listopadu 2003	10
Produkt z Jičína uspěl v Turecku	(mr)		21. května 2003	11
Bilance zeměřesení v Turecku		(čtk)	5. května 2003	12
Vražedné peklo v Turecku		(čtk)	2. května 2003	13
Washington nabízí úplatek Turecku	(vrv)	(čtk)	21. února 2003	14

Haló noviny 2004

Název článku	autor	zdroj	datum	číslo
Geopolitické souvislosti rozšíření Evropské unie	Pavel PETERKA		12. července 2004	1
Turecko odstraňuje výtky EU mnohdy jen na papíru	redakce		6. října 2004	2
Evropská unie se dohodla s Tureckem	(val)	(čtk)	18. prosince 2004	3

Turecko nadále jablkem svárů	JUDr. Stanislav SUJA		17. prosince 2004	4
Začal turecký summit EU		(čtk)	17. prosince 2004	5
EU odměňuje válečnou agresi! Na Kypru stále straší studená válka	Jan HROBAŘ		27. července 2004	6
V tureckém vlaku 36 obětí		(čtk)	24. července 2004	7
Bomba v tureckém letadle	(val)	(čtk)	30. června 2004	8
V Turecku pohřbila lavina rodinu		(čtk)	17. prosince 2004	9
Turecký premiér Evropanem roku		(čtk)	2. prosince 2004	10
Evropa nabídla Turecku šanci	(val)	(čtk)	7. října 2004	11
Exploze v Turecku zabíjela		(čtk)	28. srpna 2004	12
Srážka dvou vlaků v Turecku		(čtk)	12. srpna 2004	13
Zemětřesení v Turecku: 18 mrtvých		(čtk)	3. července 2004	14
Atentát na guvernéra v Turecku nepřežilo pět lidí		(čtk)	3. července 2004	15
CDU nabízí Turecku partnerství		(čtk)	17. února 2004	16
Ze zříceného domu v Turecku zatím vyproštěno 12 mrtvých	(pat)	(čtk)	4. února 2004	17
Liberecké záchranáře zdržely v Turecku závěje	(hor)		7. ledna 2004	18

Haló noviny 2005

Název článku	autor	zdroj	datum	číslo
EU vyzvala Turecko, aby uznalo Kypr	rom	(čtk)	22. září 2005	1
Evropská unie a Turecko	Josef POLÁČEK		25. srpna 2005	2
Turecko jedná o vstupu do Unie	(ava)	(čtk)	5. října 2005	3
Nechtější Turecko v Evropské unii	(jel)		30. července 2005	4
Turecko dostalo kompromis EU	(vrv)	(čtk)	4. října 2005	5
Případ tureckého spisovatele sleduje EU		(čtk)	17. prosince 2005	6
EU musí opatrně zacházet s Tureckem i islámem	Michal RYBÍN		12. října 2005	7
EU neví, co s Tureckem	(lee)	(čtk)	30. září 2005	8
Vstup Turecka do EU by pomohl Kurdům i Řekům	(ob)		15. února 2005	9
Kohlíček: Turecká demokracie je nepřijatelná	(ma)		23. září 2005	10
Jednání s Tureckem pomůže menšinám	(ob)		12. února 2005	11
Ptačí chřipka v Turecku možná udeřila	rom	(čtk)	15. Října 2005	12
Ptačí vir v Rumunsku a Turecku	(vrv)	(čtk)	14. Října 2005	13
Exploze autobusu v Turecku	(vrv)	(čtk)	18. července 2005	14

Haló noviny 2006

Název článku	autor	zdroj	datum	číslo
Kauza Kypr: Turecko otáčí	rom	(čtk)	8. prosince 2006	1
Turecko udělalo první krok k Evropské unii		(čtk)	14. června 2006	2
WHO: Turecko jedná odpovědně		(čtk)	12. ledna 2006	3
Turecko se neotevře řeckému Kypru	(vrv)	(čtk)	7. září 2006	4
Turecko zakázalo Medvídka Pú		(čtk)	22. června 2006	5
Kypr nakonec pustí Turky do EU		(čtk)	13. června 2006	6

Kurdové a právo na sebeurčení	Michal RYBÍN		27. září 2006	7
Kompromis EU k Turecku		(čtk)	12. prosince 2006	8
Národnostní vztahy a jednání Turecka o vstupu do EU	František ŠROM		30. ledna 2006	9
Turecká armáda zabila 11 Kurdů	(tj)	(čtk)	26. června 2006	10
Nevysilejte okupanty do Libanonu!	V. Sedláček	Turecká strana práce (EMEP)	30. srpna 2006	11
Papež zahájil návštěvu Turecka	(rom)	(čtk)	29. listopadu 2006	12
Závadné fíky z Turecka	(jšd)		19. prosince 2006	13
Kypr zablokoval jednání s Tureckem	(tj)	(čtk)	10. června 2006	14
Nobela dostal turecký autor		(čtk)	13. října 2006	15
Bomba odpálila lidi v Turecku		(čtk)	14. září 2006	16
V Turecku našli 74 kg trhaviny z USA	(val)	(čtk)	31. srpna 2006	17
V Turecku tentokrát jedna z bomb zabijela	(tj)	(čtk)	29. srpna 2006	18
Radikálové nás napadli - a my šli sedět	Vratislav VYHLÍDKA		23. května 2006	19
Turecký Rambo pobil americké vrahy	(lee)		22. března 2006	20
Obhájci Kurdů před tureckým soudem	(vrv)	(čtk)	16. února 2006	21
V Turecku smrtelný virus		(čtk)	10. ledna 2006	22

Blesk 2001

Název článku	autor	zdroj	datum	číslo
Flirt bez obtěžování	20 min		24. 7. 2001	1
Pásky cudnosti pro sestřičky? Asi ano!	ano	Le Parisien	16. 7. 2001	2
Ohnivá koule spadla v Turecku	ver		17. 5. 2001	3
Sexuálním bojkotem za tekoucí vodu!		BBC News	17. 8. 2001	4
Turci chytli ufouna?	alf	SAD	5. 6. 2001	5

Blesk 2002

Název článku	autor	zdroj	datum	číslo
Miss World ve stínu strachu...	alf	Internet	9. 12. 2002	1
Miss je Turkyně!		Internet	8. 12. 2002	2

Blesk 2003

Název článku	autor	zdroj	datum	číslo
Už měsíc bydlí na letišti...	Kateřina Nová		19. 9. 2003	1
"Odseděl" si tři roky na WC	han	INT	24. 11. 2003	2
Synagogy se topily v krvi		Vasa/INT	16. 11. 2003	3
Kvůli kamínkům 10 let vězení	alf	INT	26. 9. 2003	4
Porodila patery trojčata	alf	INT	23. 11. 2003	5
Naomi Campbell: Hysterka seřvala Istanbul	kt	INT	27. 10. 2003	6
Výbuch benzínové pumpy smetl svatbu	so	INT	7. 7. 2003	7
Plameny pohltily 74 lidí	alf	INT	27. 5. 2003	8

Blesk 2004

Název článku	autor	zdroj	datum	číslo
Opalovačka na jachtě? Proč ne!	(hec)		21. 7. 2004	1
Smál se policistům do očí	han	INT	30. 3. 2004	2
Dítě chtěl přibít na kříž	alf	INT	13. 1. 2004	3
Chlapec přežil šest dní v pekle	alf	INT	9. 2. 2004	4

Blesk 2005

Název článku	autor	zdroj	datum	číslo
Potvrzeno! Virus zabiják je v Evropě!	Tomáš Lamberský		14. 10. 2005	1
Do Turecka vyrazila i Horská služba!	Vlastimil Staňa		18. 7. 2005	2
Země se trásla		INT, ČTK	13. 3. 2005	3
Nejdelší nos na světě!	coe	INT,	14. 10. 2005	4
Minibus rozmetala exploze: Pět mrtvých	han, mig	INT,	17. 7. 2005	5

Blesk 2006

Název článku	autor	zdroj	datum	číslo
Ivanu hledají už pět let	František Prachař		11. 12. 2006	1
Prasátko z medvídku Pú zakázáno vládou	pes	ČTK	21. 6. 2006	2
Čech zadržený v Turecku: O drogách jsem nevěděl!	poe		7. 4. 2006	3
Z "Průši" se zrodila herečka	Saša Šeflová		15. 3. 2006	4
Ptačí chřipka: další oběť	pes	ČTK	16. 1. 2006	5
Ptačí chřipka: Udeř u nás za osm týdnů?!	Petra Hátlová red, rdr		9. 1. 2006	6
Turecko ovládla panická hrůza	alf	(INT)	8. 1. 2006	7
Turecko hlásí druhou oběť ptačí chřipky	pes	ČTK	5. 1. 2006	8
Další teroristický útok v Turecku!	pes	ČTK	13. 9. 2006	9
Cestující vydával vakuovou pumpu za bombu	Famous		25. 8. 2006	10
Autobus jako ponorka	han		9. 3. 2006	11
Chtěl zabít papeže! Teď je volný!	han	(INT)	12. 1. 2006	12
Smrt dvou tureckých dětí na ptačí chřipku potvrzena!	sad	ČTK	7. 1. 2006	13
Půjde Ruml k soudu?	pes	ČTK	3. 1. 2006	14
Ptačí chřipka útočí	jfk	ČTK	1. 1. 2006	15
Únos tureckého letadla	luc	ČTK	3. 10. 2006	16
Únosce letadla byl sám a neozbrojen	jas	ČTK	4. 10. 2006	17
Na turecké hranici zadrženi dva Češi s 31 kily heroinu	pej	ČTK	9. 6. 2006	18
Životem jen po čtyřech	han	(INT)	29. 4. 2006	19
Smrt dvanácti osob na turecké dálnici	Lenka Vechetova	ČTK	8. 1. 2006	20

II. SEKUNDÁRNÍ LITERATURA:

DISMAN, MIROSLAV. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 1993.

ECO, UMBERTO. *Jak napsat diplomovou práci*. Olomouc: Votobia, 1997.

HORYNA, B. *Idea Evropy: pohledy do filosofie dějin*, Praha: Argo, 2001.

BALLA, J. *Evropská integrace*, Ostrava, Advertis: Montanex, 2000.

NEŠPOR, ZDENĚK R. „Ne/náboženství jako identifikační faktor v současné Evropě“. In *Evropská identita v podmínkách evropské integrace. Sborník z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 26. – 27. října 2006 v Opavě*. Slezské zemské muzeum, Slezská univerzita v Opavě, Informační kancelář Rady Evropy v Praze, 2007

KEŘKOVSKÝ, M., KEŘKOVSKÁ, A., *Evropská unie : historie, instituce, ekonomika a politiky*. Praha: Computer Press, 1999.

MÜLLER, KAREL ML.. „Formování pozitivních identit mezi minulostí a budoucností. Příspěvek k projektu evropské identity“. *Sociologický časopis* 2 (2007), ročník 44.

SEDAT LAÇINER, MEHMET ÖZCAN, IHSAN BAL. *European Union with Turkey. The Possible Impact of Turkey's Membership On the European Union*. Ankara: ISRO, 2005.

SCHULZ, WINFRIED et al. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, 2004.

HORYNA BŘETISLAV. *Idea Evropy. Pohledy do filosofie dějin*. Argo, 2001.

The EU & Turkey. A Glittering Prize or a Millstone? Federal Trust for Education and Research, 2005.

KÚTŮK, ZEKI. *Turkey's Integration into the European Union. The Dynamics and Determinants of a Dilemmatic Relationship*. Turku: 2003.

PETRUČIOVÁ JELENA. „Multikulturalita, tolerance a kulturní identita“. Sborník z mezinárodní vědecké konference. Národnostní menšiny a jejich sociální pozice ve střední Evropě. Slezský ústav Slezského zemského muzea, Opava 1999. Dokumentační a informační středisko Rady Evropy, Praha 1999.

FELIX TAUER. *Svět islámu. Jeho dějiny a kultura*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1984. 268 str.

MORAVEC, VÁCLAV. „Etika a česká média“. In *10 let v českých médiích*. Praha: Portál, 2005.

KROPÁČEK, LUBOŠ. „Moderní islám I.“ Praha: 1971.

PŘÍLOHY:

Příloha 1

„Imperialistická politika slepování agresivních bloků a rozpoutávání „studené války“. Boj národů za zmírnění mezinárodního napětí“. In *Nová mysl. Theoretický a politický časopis ÚV KSČ. XX Sjezd komunistické strany Sovětského svazu*. Rudé právo (vydavatelství ústředního výboru KSČ), 1956.

Soudruzi! Na poli mezinárodních vztahů nastaly v období mezi XIX. a XX. Sjezdem KSSS velké změny.

Záhy po druhé světové válce se začal v politice Spojených států amerických, Anglie a Francie stále silněji projevovat vliv reakčních, militaristických kruhů, začaly převládat snahy vnucovat svou vůli jiným zemím hospodářským a politickým nátlakem, vyhrožováním a vojenskými provokacemi. Tento kurs byl nazván politikou „s posice síly“. Projevily se v něm snahy nejagresivnějších kruhů soudobého imperialismu nastolit svou nadvládu nad světem, potlačit dělnické, demokratické a národně osvobozené hnutí, projevily se v něm plány válečných dobrodružství proti táboru socialismu.

Mezinárodní ovzduší bylo otráveno válečnou psychosou. Horečné zbrojení začalo nabývat stále zruďnějších rozměrů. Na území států ležících tisíce kilometrů od hranic USA bylo zřízeno mnoho velkých amerických vojenských základen namířených proti SSSR a zemím lidové demokracie. Proti zemím socialistického tábora byla zahájena tak zvaná „studená válka“. Začala být uměle podněcována nedůvěra mezi státy a národy byly štvány vzájemně proti sobě. Byla rozpoutána krvavá válka v Koreji a na dlouhá léta se protáhla válka v Indočíně.

Inspirátoři „studené války“ nastoupili cestu vytváření vojenských bloků. Mnoho zemí bylo proti vůli národů zavlečeno do uzavřených agresivních seskupení – severoatlantického bloku, Západoevropské unie, SEATO a bagdádského paktu.

Organisátoři vojenských bloků ujišťují, že prý se spojují k obraně, k ochraně před „komunistickou hrozbou“. To je však pusté pokrytectví. Z dějin víme, že imperialistické mocnosti vždycky slepovaly vojenské bloky, když plánovaly rozdělení světa. Nyní se znovu používá hesla „antikomunismu“ jako kouřové clony, která kryje nároky jedné mocnosti na světovládu. Nové je zde to, že tvořením nejrůznějších bloků a paktů si chtějí USA upevnit své nadřazené postavení v kapitalistickém světě, přivést všechny své partnery v blocích k postavení poslušných vykonavatelů své vůle.

Inspirátoři politiky „s posice síly“ tvrdí, že prý tato politika znemožní novou válku, protože zajistí „rovnováhu sil“ na světovém dějišti. Toto stanovisko je velmi běžné mezi západními státníky. Tím důležitější je odhalit do důsledků jeho pravý smysl.

Cožpak lze upevnit mír horečným zbrojením? Zdálo by se, že sama tato otázka je absurdní. Stoupenci politiky „s posice síly“ však propagují horečné zbrojení jako hlavní recept...pro zachování míru! Je naprosto zřejmé, že soupeři-li státy ve stupňování své vojenské moci, nebezpečí války se nezmenšuje, nýbrž vzrůstá.

Horečné zbrojení, politika „s posice síly“, slepování agresivních bloků, „studená válka“ – to vše nutně musilo zostřit a také skutečně zostřilo mezinárodní situaci. To byl jeden směr vývoje světových událostí v období, za něž podáváme zprávu.

Ale v týchž letech probíhaly na mezinárodním fóru i jiné procesy, které ukázaly, že v současném světě není zdaleka všechno podřízeno neomezené moci monopolistických kruhů.

Rozhodující význam má neustálé upevňování sil socialismu, demokracie a míru, sil národně osvobozenického hnutí. V této době se zahraničně politické posice Sovětského svazu, Čínské lidové republiky a ostatních socialistických zemí ještě více upevnily a jejich autorita a mezinárodní styky nesmírně vzrostly. Mezinárodní tábor socialismu má neustále rostoucí vliv na vývoj světových událostí. (Potlesk.)

Síly míru značně vzrostly tím, že se na světovém fóru objevila skupina evropských a asijských mírumilovných států, které vyhlásily jako zásadu své zahraniční politiky neúčast v blocích. Vedoucí politické kruhy těchto států právem soudí, že účast v uzavřených vojenských imperialistických seskupeních jen zesiluje nebezpečí, že tyto země budou zataženy do vojenských dobrodružství agresivních sil a že je tato účast vtáhne do zhoubného víru horečnatého zbrojení.

Tím vzniklo na mezinárodním fóru rozsáhlé „pásmo míru“, zahrnující jak socialistické, tak i nesocialistické mírumilovné státy v Evropě a Asii. Toto pásmo zahrnuje obrovské prostory světa, na nichž žije téměř půl druhé miliardy lidí, to je většina obyvatel naší planety. (...)

Ukázalo se, že neaktivnějšími a nejdůslednějšími bojovníky proti válečnému nebezpečí a reakci jsou komunistické strany, které stejně jako dříve i po všechna tato léta byly vždy tam, kde se nejhůževnatěji bojuje za zachování míru, za životní zájmy pracujících a národní nezávislost jejich zemí. Mnoho těžkostí a útrap bylo v posledních letech údělem komunistů v kapitalistických zemích. Avšak komunistické strany v těchto zkouškách čestně obstály. (Dlouhotrvající potlesk.) (...)

Příloha 2

Etický kodex novináře

Deklarace ministrů států zúčastněných na 4. Evropské konferenci o politice hromadných sdělovacích prostředků konané v Praze v prosinci 1994 uznala v bodě 11 c, že "novináři mají právo přijímat své vlastní samoregulační normy např. ve formě etického kodexu."

V rezoluci č. 2 této konference se říká, že kodexy chování mají být "dobrovolně přijaty a dobrovolně uplatňovány" a že "výkon novinářského povolání je založen zejména na základním právu na svobodu projevu, zaručenou článkem č. 10 Evropské konvence o lidských právech."

Kodexy chování novinářů, které byly přijaty v řadě evropských demokratických zemí se snaží různým způsobem sladit práva a svobody novinářů s právy a svobodami občanů tak, aby se nedostávaly do konfliktu a stanovit odpovědnost novinářů za jejich činnost.

Syndikát novinářů České republiky na základě studia mezinárodních i národních dokumentů vypracoval **Etický kodex novináře**, který je závazný pro jeho členy a k jehož dobrovolnému dodržování vyzval všechny české a moravské novináře bez ohledu na jejich členství v syndikátu.

1. Právo občanů na včasné, pravdivé a nezkreslené informace

Občané demokratického státu bez rozdílu svého společenského postavení mají nezadatelné právo na informace, jak jim je zajišťuje čl. 17 Listiny práv a svobod, jež je součástí Ústavy České republiky. Novináři toto občanské právo realizují svou činností. Nezbytně proto přejímají plnou odpovědnost za to, že informace, které předávají veřejnosti, jsou včasné, úplné, pravdivé a nezkreslené. Občan má právo na objektivní obraz skutečnosti. Novinář je proto povinen:

- a. zveřejňovat jen informace, jejichž původ je znám, nebo v opačném případě je doprovodit nezbytnými výhradami,
- b. respektovat pravdu bez ohledu na důsledky, které to pro něj může mít, vyhledávat informace, které slouží všeobecnému zájmu i přes překážky,
- c. dbát na rozlišování faktů od osobních názorů,
- d. hájit svobodu tisku i svobodu jiných médií,
- e. neodchýlovat se věcně od pravdy ani v komentáři z důvodu zaujatosti,

- f. nepřipustit, aby domněnka byla vydávána za ověřený fakt a zprávy byly deformovány zamlčením důležitých dat,
- g. odmítat jakýkoli nátlak na zveřejnění nepravdivé, nebo jen částečně pravdivé informace,
- h. odmítat jakékoli zásahy státních orgánů, jež by mohly ovlivnit pravdivost sdělení,
- i. přijímat pouze úkoly srovnatelné s jeho profesionální důstojností,
- j. nepoužívat nepoctivé prostředky k získání informace, fotografie nebo dokumentu nebo využívat k tomu dobré víry kohokoliv. Nepoctivost prostředků je při tom třeba posuzovat v souvislosti s veřejným zájmem na publikování příslušné informace.

2. Požadavky na vysokou profesionalitu v žurnalistice

Povahou novinářské profese je odpovědnost k veřejnosti. Proto je základním předpokladem pro tuto činnost vysoká profesionalita. Z tohoto hlediska je novinář povinen:

- a. nést osobní odpovědnost za všechny své uveřejněné materiály,
- b. vyloučit všechny činnosti, které by jej mohly kompromitovat nebo vést ke konfliktu zájmů,
- c. nepřijímat žádné hodnotné dary nebo výhody, které by měly souvislost s jeho novinářskou činností, zvláště pak z důvodů zveřejnění nebo zatajení nějaké informace,
- d. nezneužívat povolání novináře k činnosti reklamního pracovníka a nepřijímat žádnou odměnu přímou nebo nepřímou od zájemců o reklamu, odmítnout podílet se na publikování skryté reklamy,
- e. nepodepisovat svým jménem obchodní ani finanční reklamy,
- f. nepřijímat peníze ve veřejné službě nebo v soukromém podniku tam, kde jeho postavení novináře a jeho vliv by mohly být zneužity,
- g. nezneužívat výsad, plynoucích z povolání novináře, k prezentování svých osobních postojů,
- h. nezneužívat možných výhod, plynoucích z členství v Syndikátu novinářů, k uspokojování soukromých potřeb.

3. Důvěryhodnost, slušnost a serióznost zvyšují autoritu medií

Z tohoto hlediska je novinář povinen řídit se těmito požadavky:

- a. nic neomlouvá nepřesnost nebo neprověření informace, každá uveřejněná informace, která se ukáže jako nepřesná, musí být neprodleně opravena,
- b. jestliže si zdroj informací přeje zůstat utajen, novinář je povinen zachovávat profesionální tajemství, i kdyby mu z toho měly vzniknout potíže,
- c. respektovat soukromí osob, zejména dětí a osob, které nejsou schopny pochopit následky svých výpovědí,
- d. dodržovat přísně zásadu presumpce nevinny a neidentifikovat příbuzné obětí nebo delikventů bez jejich jasného svolení,
- e. považovat pomluvu, neprokázané obvinění, překroucení dokumentů, faktů a lži za nejzávažnější profesionální chyby,
- f. kromě nesporných důvodů veřejného zájmu nesmí novinář svou činností dostat dotčené osoby do nesnází nebo osobní tísně,
- g. novinář nesmí využívat ve svůj prospěch informace získané při výkonu svého povolání dříve, než budou tyto informace zveřejněny,
- h. nesmí vytvářet ani ztvárňovat námět, který by podněcoval diskriminaci rasy, barvy pleti, náboženství, pohlaví nebo sexuální orientace,
- i. při reprodukci jakéhokoli textu musí být uveden jeho autor formou adekvátní k rozsahu přetištěného materiálu,
- j. plagiát se zásadně zakazuje.

Etický kodex novináře přijala jako otevřený dokument valná hromada Syndikátu novinářů ČR dne 18. 6. 1998 a na návrh Komise pro etiku při Syndikátu novinářů jej aktualizovala správní rada dne 25. 11. 1999.

(zdroj: <http://www.syndikat-novinaru.cz/etika/kodex.phtml>)

Příloha 3

Kódovací kniha – viz příloha v Microsoft Excel

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce, Mgr. Mgr. Zdeňku Nešporovi, Ph.D. za pomoc, konstruktivní kritiku a podněty pro práci.

Dále děkuji všem, kteří mi v mé práci pomáhali, především své rodině, která se mnou při psaní této práce snášela dobré i zlé a těm, kteří byli ochotni věnovat mi svůj čas.